

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

(ՎԱՆԱՏՈՒՐ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԻՒՂԸ

(1937 — 1947)

ՎԵՆԵՏԻԿ — Ս. ՂԱԶԱՐ

— 1948 —

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

(ՎԱՆԱՏՈՒՐ)

891.99

285

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԻՒՂԸ

(1937 — 1947)

ՎԵՆԵՏԻԿ — Ս. ՂԱԶԱՐ

— 1948 —

ՆՈՐՇԷՆ գիւղը (Ախ...)

ԻՄ ԾՆՆԴ. ՎԱՅՐԻՍ
Ն Ո Ր Շ Է Ն
ԽՈՆԱՐՀ Ի ԱԿԻՋՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԻՒՂԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԻՒՂԸ

Այնտեղ հեռուն, բռներուն մէջ աննշմար,
Ուրտեղ ամպեր կը ճախրեն,
Հայկական դիւղն իր տուններովը խոնարհ
Ճամբորդներուն աղաւէն
Ճամբաներուն հըրաւէր
Սրտաւեր...

Հաղիւ հողէն բուխերիկով մը դատուած,
Ինչպէս հսկայ սեւ շուշան,
Սիրտ մը բորբոք խոշոր վէրքի պէս բացուած.
Հին ատրուշան, հին խորան
Կարծես երէկ Քսենոփոն,
Իջաւ հոն:

Մէկը միւսին յեցած պատերը խարխուլ
Բայց միշտ կանգուն, եւ դարեր
Հեղեղներու եւ խիստ բռնքին դէմ անդուլ
Կը պայքարին անվահեր:
Եւ հաւատքով կը նային,
Կապոյտին:

Ամէն տանիք օղակ օղակ երկնքէն
Կախուած ծուխովն իր անծայր
Կը հանդուցուի եւ կը լուծուի մշտօրէն
Ճերմակ ամպի պէս վարար,
Որ ոչնչէն կը ծընի
Ու կ'անցնի:

Խաղաղութիւնն հացի նրման բարեհամ
Կը բաժնուի տունէ տուն.
Անծանօթներ ունին սրտի բարեկամ,
Առատ սեղան, հանդիստ քուն,
Բընակիչներ քրտարաց
Դռներ բաց:

Շընորհապէղ եղանակները չորս քոյր
Լի բերքերով կը դառնան.
Մին հաց կու տայ, միւսը խաղող կաթնաթոյր
Եւ մեղրածոր միրգն աչնան.
Մարդիկ ձմրան ծուլօրէն
Կուչտ կ'ուտեն:

Բաւական է իրենց փոքրիկ հորիզոնն
Եւ հէքեաթներն հիներուն.
Օղին մաքուր, դոմեքու ջերմ երեկոն
Պաղատանքն է ամէնուն
Մինչեւ ակութն ըստառէ
Բոցն անկէ:

Վաղը կրկին սայլը լեցուն կը դառնայ
Ուղիներէն ծամածուռ .

Վըրան ցորենն առադաստի պէս հսկայ ,
Կը ծիծաղի հասկաթուռ .

Կ'երգէ անիւն ոսկեմատ ,

Խանդակաթ :

Նորէն կոչնա'կը մըճակուռ կը փչրէ

Կապոյտ միջոցը բիւրեղ .

Կը ծովանայ եւ դահալէժ կը ժայթքէ

Յորդէ ձայներու ջրհեղեղ

Հովտէ հովիտ , սարէ սար

Խօլարար :

Աղջիկներու զըւարթ թափօրն առտըւան ,

Կ'իջնէ աղբիւրը ձորին .

Իրենց դէմքերն երազներով բազմադան ,

Երկչոտ սիրով կը վառին

Կարօտալիւ նոր դարնան

Մայրութեան :

Սիրակակաչ սըրինդի սոյլը սարսուռն

Կը սորսորի սարէ սար .

Վարդերու մէջ պատըշգամէն կարկառուն

Դէմք մը ծաղիկ , դողահար

Կ'ուզէ թռչիլ սըրինդին

Շրթունքին :

Արդէն ծխոտ թոնիրներու քով ոլոր
Գլորդ թաթիկներ կը ծափեն .
Որոնց աչքերն ինչպէս փայլուն սեւ սալոր ,
Վար կախուած են թուշերէն :
Ու միշտ նորեր կը բացուին
Ժպտաղին :

Քանի՜ քանի աշխատանքի իրաններ
Հասակ առին քիւին տակ .
Ո՛րքան բաղուէլ դերդ կողնիւ հաստ ճիւղեր .
Եղան դերան եւ նիւակ ,
Եւ հսկեցին մշտաբթուն ,
Թշամույն :

— Տէր , մի՛ թողուր սեւ ամպերու բանակներ ,
Եւ ոսղմի խուլ աղաղակ .
Թող արեղակն աղատ վարդէ երկինքներ
Լուսինն ելլէ հարսնորակ .
Երկինքն ըլլայ սլարդ ու զով ,
Աստղերով :

Թող չըտակսին արագիւններ հրրաթեւ
Քիւերու տակ հին ու չէն :
Անցորդ ըլլայ եւ իրարու տան բարեւ .
Սեմին վրբան համբուրեն
Պանդուխտի ձեռքն աղջիկներ
Հիւրասէր :

Օրհներին թող հայոց զինւորին անհամար,
Ջուրերն առատ, լոյսն հոսուն.
Գայ սարերէն ոչխարներու հօտն անծայր
Կաթով երբուծը լեցուն,
Եւ բուրդն հովին մէջ խրտով,
Ըլլայ ծով:

Թող ծիծերիայ հայ օրօրանն ողորէ.
Սուրբ անկողինն հայրական.
Օճախն անմար, հացը խունկի սէս բուրէ.
Եւ ծարաւի մարդկութեան
Սէրը բըխի զերդ աղբիւր
Ամէնուր:

ԳԻՒՂԻ ՃԱՄԲԱՆ

Գիւղի ճամբան, ճառաղայթի պէս վէտ վէտ.
Գիւղի ճամբան, ճերմակ երիզ՝ ալպային.
Կը շղթայէ մըշակին սիրտն հողին հետ
Եւ դաշտերու երջանկութիւնը գիւղին:

Ծիր կաթինն է այս մեր խոնարհ աշխարհին
Որ կ'երկարի արշալոյսէ արշալոյս.
Ուսկից դեղուն սափորներով կը հոսին
Բերքերն առատ չորս քոյրերուն ոսկէհիւս:

Հեռուն անծայր հորիզոնէն կը ծաղի
Նախ մըշուշոտ ապա ժպտուն ծիրանի,
Բոլորունով բլրուններուն ջինջ դօտի,
Զերդ ծիածան թումբերուն շուրջ կը յածի:

Կ'ոստնու յանկարծ եւ քամակն իր պիրկ կ'ուռի,
Երբ անդերէն կու դայ լեցուն սայլն ոսկեայ.
Զիւ մը պէս որ բաշերով կը փրփրի
Երբ վառաւոր յաղթանակէ կը դառնայ:

Կը հոլովի բարտիններու ընդմէջէն
Վարսահանդոյց երիզի պէս ծալ ի ծալ.
Յանկարծ կ'ըլլայ մեծ դետ մ'հեռուն կաթնեղէն
Փոշիններուն եւ ամպերուն մէջ թաւալ:

Մօտ է նորէն, վերադարձող յոյսի պէս,
Բերանարաց շուքերուն տակ կը հեւայ.
Ամէնուրեք կը հետեւի ինձ ու քեզ
Որ մեր սրտէն վիշտ կամ ժըպխտ մը զողնայ:

Գիւղ կը մտնէ, կը բաժնըւի տունէ տուն.
Կը խառնըւի ընտանեկան հաճոյքին.
Լիով կու տայ իր բարիքներն ամէնուն
Եւ ամէնէն կը տանի տենչ մ'աշխարհին:

ԳԻՒՂԻ ԱՓԻՆ

Կ'ուղէի ըլլալ մեր գիւղի տիւին
Հասնող կարաւան, ծարաւ աղբիւրին .
Ճակատըս գետին, սիրտըս քարերու,
Լըսէի զանպէս առտու իրիկուն :

Տանջըէի միշտ՝ սիրելուս համար
Ու սիրտըս վառէր ոսկի ամպ դառնար,
Տարածուէր գիւղին վըրան ծիրանի
Մարդիկ ըսէին, նոր այդ կը բացուի :

Նայէի խոնարհ պատուհաններուն
Մըթին քիւերուն՝ բոյներով լեցուն .
Եւ հողիս փոխուէր ճերմակ գետիւտի
Մարդիկ ըսէին թէ՝ հրեշտակ կ'անցնի :

Գային աղջիկներն երգով գիւղերէն
Տենչերըս կախած ճերմակ վըղերէն .
Եւ ես ցանէի թումբերուն վըրայ
Շուշան եւ յամիկ, քրքում եւ հինայ :

Եւ հաւքերն իջած ուտերուս վըրան
Բանային թեւերն աստղերու նըման .
Ես փոքրիկ մատուռ, իմ սիրտըս խորան
Այնտեղ երգէին գիւղի շարական :

Կ'ուղէի ըլլալ մեր զիւղի ափին
Յնծալից արեւ դարնանամուտին
Արտերն իջնէի ու մատաղ ցորենն
Արբննար լոյսով հողւոյս բաժակէն:

Նըչնին դառնար ըսպիտակ փերի,
Ինչպէս կ'երազէ մեղուն վայրենի.
Իրբեւ նըկարիչ ներկէի վարդեր
Որ ամէն անցորդ ունենար իր սէր:

Առուակներուն մէջ, աղբիւրի վըրայ
Յուրեր իյնային բեկրեկ շափիւղայ.
Ուր միշտ կը նստի խաւարը թախծոտ
Այնտեղ ալ ծաղէր դարնան առաւօտ:

Բացուէին դռներ ու պատուհաններ
Հարսնեմատն այնտեղ իր զիպակն հիւսէր.
Ելլէին մարդիկ իրբեւ հարսնեւոր
Աչքերն ամէնուն շիթի պէս աղուոր:

Կ'ուղէի ըլլալ մեր զիւղի ափին
Ամառուան երկինք կապոյտ եւ խորին.
Լեռնէ լեռ ձըլած բիւրեղեայ կամար
Եւ զիւղակն աղքատ, Աստուծոյ տաճար:

Կանչէի հովերն, հաւքերն երկնաչու
Յորեններուն մէջ երգեր զընկու.
Հնձէին մարդիկ հասկեր ոսկեծայր
Կապէին շողեր ճիւղերով զալար:

Սայլն արձաղանդէր հովիտէ հովիտ
Ինչպէս չէի աղջիկ, կուրծքին մարդարիտ.
Ճամբան բարձրանար, հասնէր ամպերուն,
Ըլլար ծիածան, համաստեղութիւն:

Երբոր որոտայ փոթորիկն հեռուն
Փարիմ իր սրտին, խնդրեմ թողութիւն.
Մի՛ փոխեր, ըսեմ, քրտինքն անէծքի
Պարզէ մեր զիւղին դօտիւ ծիրանի:

Աջ ձեռքս արեւեւք, ու ձախս արեւմուտ
Բերեմ ճաճանչներ, բերեմ եւ կապոյտ.
Ըլլայ հորիզոն տուներու ձեղուն
Յորեննոց զաշտերն, այլին գինեատուն:

Կ'ուզէի ըլլալ մեր զիւղի ափին
Սեպտեմբեր ամիսն, աշնան թաղուհին.
Այգիներու մէջ նստած խնճոյքի
Նոր գինիներով բաժակ բռնէի:

Ծառերն ըլլային հեթանոս վարձակ,
Եւ պարերն իրենց սրտի զառանցանք.
Քամին շուրջս հանէր զեղլին փոթորիկ
Ու կեանքն հոն ըլլար խենթ ու զեղեցիկ:

Երբ խոնարհէին շողերն արեւուն
Հորիզոնէն վար, ինչպէս ծերութիւն.
Միշտ ես ըլլայի բերկրանք մեր դիւղին
Եւ սիրտս ալ աղութ մենաւոր ծիտին:

Միւրգեր բաշխէի հէզ սլանդուխտներուն,
Ծառերուն չուքեր, ճաճանչ խաչերուն.
Երդէքներէ ծուխն ելլէր ըսպիտակ
Ինչպէս թէ վառեն չուջան ու բամբակ:

Ու վերջին խամրող վարդն ես գրկէի
Այնքան սիրելի, այնքան թախծալի,
Որ Աստուած գըթար հէզ սոխակներուն
Եւ տար աշխարհիս մշտնջևան դարուն:

Կ'ուզէի ըլլալ մեր դիւղի ալիին
Տկճորը գրկիս ձմրան ծերունին,
Ըլլար մեղեդիս ձիւնի թոյլ բաթիլ
Որ առանց թեւի կարենար թռչիլ:

Եւ հիւղի նըման լքուած ձիւնին տակ
Խորհէի սրբինդն եւ հօտն ըսպիտակ.
Եւ ունայնօրէ՛ն, եւ ունայնօրէ՛ն
Խնդրէի նոր վարդ սառած մասուրէն:

Եղեւիններու ճիւղերը սառած
Մոմեր ըլլային Ծընունդին դիմաց.
Երդէքներէն վար իջնէր իմ հողիս,
Իբրեւ հըրեշտակ տալու աւետիս:

Մինչ գլուղակն հանդարտ ծըխէր ու ծըխէր
Ակուլթին հետ միշտ վառելով սրտեր .
Եւ հէքեաթ դառնար դաշտերուն վըրան
Տարտամ շողերով փերի լուսնկան :

Երբ իջնէր լեռնէն բուքը կատաղի ,
Գողալով ինչպէս շեփոր պայքարի ,
Ես տարածէի թեւերս պահապան
Մեր փոքրիկ գլուղին յոյսերուն վըրան :

Կ'ուզէի ըլլալ մեր գլուղի ափին
Աստղալից գիշեր մ'հալլը գէնիթին ,
Տասներկու աստղեր գլխուս դըրասանդ
Եւ մահիկն արծաթ ոտքերուս օղակ :

Լուսնի գրկին մէջ տեսնէի գլուղակն
Ինչպէս հեշտաքուն տըղան քօղի տակ .
Պատուհաններուն ետեւ մշտարթուն
Զիս լոյս մը կանչէր գըթալով իր տուն :

Լըսէի մանկան սրտին ելեւէջ ,
Հեւքը կոյսերու երկու վարդի մէջ .
Խոնջ մըշակներու կոպերուն վըրան
Ձեռքերս դընէի համբոյրի նըման :

Ա՛խ , ես ըլլայի սարերու վըրան
Մեր գլուղի հովիւն , երգերու մուսան .
Սըրինդըս մոլար , աչքերըս տարտամ
Եւ ամէնուն հետ սրտի բարեկամ :

ԳԻՒՂԻՆ ԵՐԳԸ

ՏՈՒՆԸ

Յիշատակներս ըրած արեւ
Եւ մանկութիւնս ինձ ճանապարհ,
Թողուցէք ինձ դառնալ ետեւ
Խղճի խայթով, վիզըս խոնարհ
Եւ անառակ որդիի պէս
Բուժելու իմ տունի ցաւերս :

Բուժելու իմ տունի ցաւերս,
Տալով ճակատս Հին որմերուն,
Աղօթքի տեղ ըսեմ մեղքերս,
Լըւամ ոտքերն անցորդներուն
Արցունքներով Մազաղենի,
Սեմն համբուրեմ իմ հայրենի :

Սեմն համբուրեմ իմ հայրենի
Հետքերն օրհնած տընտրներուն,
Քարերը սուրբ հընամենի .
Բազուկներով զրկեմ մեր տունն
Ինչպէս խաչերն եկեղեցւոյ,
Հոն արտասուեմ մինչ երեկոյ :

Հոն արտասուեմ մինչ երեկոյ
Ըսպասելով որ ճանչնան զիս,
Ըսեն դարձեալ խօսքեր սիրոյ,
Ու ներս կանչեն պանդուխտ հոգիս ,

Ինձ չընորհեն անկիւն մը տան
Իրբեւ մահիճ եւ գերեզման :

Իրբեւ մահիճ եւ գերեզման ,
Խօլ տենչերուս՝ նոր խանձարուր :
Թող միշտ կապեն սարդերն ոստայն
Մեծ պաշքի պէս սեւ վարադոյր .
Ես մեր տան մէջն օտարական
Սնհամարձակ նայիմ միայն :

Սնհամարձակ նայիմ միայն ,
Ու չըտեսնեն հառաչանքներս ,
Ողորմութիւն ինձ քոյրերս տան ,
Ներողութիւն իմ եղբայրներս .
Ու ծընողքիս սուրբ անկողին
Լամ ու գրկեմ կարօտադին :

Լամ ու գրկեմ կարօտադին
Ըստուերը մօրս ու հօրս անուն .
Այնտեղ ինչպէս որ առանձին
Նայիմ նորեկ սերունդներուն .
Հաղութ չուքերը սեւ սըքեմ
Ես մեղաւոր ամէնուն դէմ :

Ես մեղաւոր ամէնուն դէմ
Եւ մեր հողին ուխտադրրութ .
Բըռունցքներով կուրծքըս բախեմ
Զղջումն ըլլայ թող վիրաբութ ,

ԹՈՆԻՐԸ

Սրտի մը պէս որ դաշոյնով վերաւոր
Ծիրանի սէր կ'արձակէ,
Ծոցը հողին բացած են վէրք մը խոշոր,
Ու բոցը զայն կը սպառէ:

Կը ձեւանայ իր խեցեղէն շրթներուն,
Անրջական ծիր կաթին.
Որուն վերայ կը պարէ բոցը ցնծուն
Հարսերուն պէս մեր գիւղին:

Ոչ սուրբ նոճին, ոչ սարերու սէգ մայրին
Հոն աճիւնով կը զատուին.
Սիրոյ պէս է ուր հաւասար կը վառին
Սիրտն աղքատին, հարուստին:

Բոյրը հացին մէջի նըման ոսկեղնիկ
Կը բարձրանայ անդադար.
— Քու քրտինքդ է խմորին մէջ, Հայ մայրիկ,
Երբ կը ծրուի թոնրէն վար:

Կը լըսես միշտ խուլ հառաչներ ծառերու
Եւ հովերու կաղկանձին.
Որոնց տարտամ խարչափներէն յաճախ դու
Կ'ներազէիր ըղձութին:

Այսպէս Էր մեր եւ Ատրուշանն հեթանոս,
Սրբացուցիչ հուրն անչէջ.
Ուր դու վերջին սրբանըէր Վեստեան կոյս
Կ'աղօթես միշտ բոցին մէջ:

Դու լոկ գիտես կըրակի թովքն ու լեզուն
Առանց դրքեր կարդալու.
Կը հետեւիս ուրախ անոնց թեւերուն
Նրբ կը կանչեն թռչելու:

Ու միշտ նստած գիշեր ցորեկ առանձին
Ինչպէս թերափ մը բարի,
Դուն չես թողուր առանց խունկի մեր բազին,
Հացին վըրայ խաչն ոսկի —:

Իմ հայրս ալ ցուրտ երեկոյեան ժամերուն
Այնտեղ նստաւ մըտախոհ.
Յիշեց սղապերն եւ հայրենի պատմութիւն
Հանգըստացաւ ինքն ալ դոհ:

Իրենց սրտի կըրակն ալ մեզ յանձնեցին
Իբրեւ աւանդ ուխտական,
Թոնիրներէն բոցերն եթէ ըսպառին՝
Չըկայ այլեւս Հայաստան:

ՍԵՆԵԱԿԸ

Ներէ ինձ, մայր, թէ երբեք
Իմ մանկութեանս սրբալայր
Յիշեմ պիտի սրտարեկ
Ինչպէս մըշուշ եւ խաւար:

Պատերուն մէջը խորխուլ
Գիտեմ թէ զիս երկնեցիւր,
Օրօրեցիւր եւ անդուլ
Մեր երգերով տիրալիւր:

Մտքիս անհուն հորիզոն
Պատուհան մ'էր նեղ ու ցած.
Ձեզունն էր ինձ մըրայօն
Իբրեւ երկինք սրտաբաց:

Պատին վըրայ խոտադէմ
Պատիւեր մը կար փոշեւոր.
Ռուսիոյ ցարն էր ես կարծեմ
Կամ Հայր Աստուած մ'ալեւոր:

Փըսեաթ մը կոշտ, դոյնըղդոյն
Յատակն ամբողջ բռնած էր
Խողանն ինչպէս արտերուն,
Մօտ աշունին ցրտաբեր:

Նստած էր հոն հայրըս լուռ,
Բարձերուն մէջ մետաքսի
Գլխուն բարախն ամպաթոյր
Ահաղնակերպ չիրճասի:

Սենեակն ամբողջ կը լեցուէր
Մութ խոհերով իր մորճին.
Յետոյ կու դար ինքնայեռ,
Կու դար կիզիչ մեր օղին:

Կը սլաշտէինք կուռքի սէս,
Կը սիրէինք դողալով.
Կանդնած իր դէմ լըջերես
Վեց եղբայրներ մէկ շարքով:

Թաւ յօնքերուն շուքին տակ,
Կային երկու սեւ լիճեր,
Ուր կը սահուէր անապակ
Իմ սլապերուս հողին դեռ:

Սրտէս սարսուռ դեռ կ'անցնի
Երբ կը յիշեմ զինքն այնտեղ.
Նըման քարէ կոթողի
Պերեւեւտներն իր ասեղ:

Եւ պատերն հոն աղքատին
Անհուն աշխարհ մ'էր կեանքի.
Հոն էր որ զիս կնքեցին
Սրբութիւններն հայրենի:

Արշալոյսներ բացուեցան
Սրտերու մէջ կորովի,
Եւ բաղուէներ ցցուեցան
Աշխատութեան ու զէնքի:

Հոն սուրբ դադտնիքը կեանքին
Կ'աւանդեն միշտ իրարու.
Հին հաւատքով կը ծընին
Նոր հոգիով մեռնելու:

Ամէն նայուածք հարադատ,
Ամէն մէկ սիրտ տըրտիուն.
Կը ցոլանայ պատէ պատ
Ակութին հետ սրբութիւն:

Միշտ նոր աչքեր կը վառին
Հարսերու սուրբ քօղին տակ.
Նոր բաղուէներ կ'երկարին
Հայրենիքի դըրօշակ:

Պատուհաններ կը ցոլան
Հոգիներու ջահերով.
Ուր Արտաշէս եւ Տիգրան
Կ'երազեն նոր հաւատքով:

Թեւեր կ'առնեն զէպ' հեռուն
Ինչպէս արծիւ ըսպիտակ.
Հսկելու մեր վառքերուն
Արեղակի թեւին տակ:

Երբ կը դառնան իրենց բոյն
Լեռներուն մէջ ձիւնապատ՝
Կը բերեն բոցն արեւուն
Պըսակելու նոր ճակատ :

Ու սենեակներն իրիկուան ,
Զերդ քարայրներ սեւ ու մուրթ ,
Մըռայլօրէն կը լայննան
Կարծես աշնան արեւմուտ :

Հոն դաւակներ ու թոռներ
Լամբարին տակ կը նստին .
Հայրըս կ'ըսէ . «Ձաւակներ ,
Մըտիկ ըրէք իմ խօսքին .

Այս պատերուն մէջ ծընան
Հայրս ու պապերըս փառքով ,
Ո'վ որ փորէ հիմն այս տան՝
Մեռնի օձին խայթոցով :

Այս սեմին տակ մըթաստուեր
Հայրս ու պապերս հանդէսեցան ,
Ո'վ որ լըքէ իր դռներ
Թող չունենայ գերեզման» :

ՊԱՏՈՒՀԱՆՆԵՐԸ

Պատուհաններն ինչպէս աչքեր մշտարթուն,
Որոնք չունին եւ արտոթլիւն եւ գիշեր,
Միշտ երկնային տեսիլներուն սիրաջեր
Կը հրդեհուն տենչանքներով օրերուն:

Աչքերու պէս որ սիրելով կ'ընծայուն,
Գեղեցկութիւնն երջանկութեան վոխելու,
Պատուհաններն այնքան նրման ամպերու
Լոյսին համար միշտ նայելով կը սպառին:

Ու սրտերէն ու տուներէն մըթաստուեր
Կը սաւառնի լոյսի վաւիտքն երդելով,
Բարութիւնն է որ դիւղական ժրպիտով,
Տուն կը կանչէ խոնջ ճամբորդներ եւ հիւրեր:

Աւանց մարդու պիտ' ըլլային անոնք կոյր,
Լայն կոպերով միշտ խաւարուն եւ միշտ բաց.
Ոչ մէկ արեւ դիւղին համար հրդեհուած
Պիտ' ըլլար իր զոհաւորձման մէջ աղուոր:

Անոր համար արշալոյսները կանուխ
Պատուհանները չողերով կը բանան.
Որոնց ետեւ միշտ ժպտաղին սրտեր կան
Թռչունի պէս ոստոստելու ճիւղէ ճիւղ:

Մաղաղաթեայ էջերու պէս ընդարձակ
Ամէն արեւ հոն կը դըրէ իր արկած ,
Եւ անոր շուրջն եղբեւանին բոլորած
Կեանքի մատեանը կ'անուանէ եղանակ :

Կը լեցուի տունն աղամանդեայ շուքերով
Մինչդեռ կապոյտն առանց շուքի կը մընայ .
Հարազատ են իրերն իրար հետ հիմա ,
Կրկին չըթներն երջանիկ են համբոյրով :

Ամէն անգամ դէպ' հորիզոն երբ բացուին ,
Գեղեցկութիւնն է որ կ'առնէ իր թեւեր .
Հաջադին տակ լոյսի կարօտ նոր հարսեր
Կը համբուրուին արեւուն հետ եւ կեանքին :

Պատուհաններն ինչպէս քոյրեր թեւ թեւի
Արեղակին հետ գիւղէ գիւղ կը շրջին .
Ու կը կաղմեն հսկայ պըսակ մ'աշխարհին
Մարդկութեան սիրտն հանգուցելու մեր հողին :

Ամէն մէկն իր նայուածքն ունի առանձին ,
Որոնելու հորիզոններ հեռաւոր .
Եւ անորոջ գիշերներու մէջ անդորր
Կ'անյայտանան հաղորդուելով անհունին :

ԽԱՆՁԱՐՈՒՐՔԸ

Ինչպէս կեանքի ծառի շուքին մայր Եւան
Օրօրեց իր Աբելին նոր ժըպխտներ,
Եւ Աստուծոյ ուրախութեան յանձնեց զայն.
Տենչալով միշտ որ փրթթին շուրջը վարդեր,

Այսպէս մայրերն հայկական մեր գիւղերուն,
Օճախին քով օրօրաններ կը կախեն.
Եւ սիրտն իրենց՝ յամիկներու գերդ գարուն,
Զի յաղենար մինչեւ հիմա սիրելէն:

Շուշանի գոյն քօղերու մէջ կը դնեն
Կըրակն ինչպէս մէջը խունկի ծուխերուն.
Անխոնջ մըշակ, եւ մարտիկներ կ'երազեն
Երբեմն ինչպէս Վահագնի բոց օրերուն:

Մայրերու սուրբ ծոցերուն մէջ կը բացուի
Մեր արչալոյսն յոյսերով միշտ դեղեցիկ.
Ինչպէս երկինքն է խանձարուքն արեւի,
Հայաստանն է մեր օրոցքն ալ երջանիկ:

ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԸ

Իրենց աչքերն առին վրճիտ աղբիւրէն
Եւ սրտերն ալ Աղբրանց արիւն ծաղիկէն .
Երջանիկ է բընակիչն այն բընութեան
Ուր կը բացուի միշտ եղեմի տեսարան :

Անոնք դիտեն դրկել երկինք եւ արփի
Ծառերուն պէս լայն թեւերով դեղջուկի .
Տուներուն մէջ տալ ապաստան ըստուերին
Որ խոյս կու տայ ճաճանչներէն արեւին :

Աղբիւրներուն վըրան յուշիկ կը հակին
Սըփռելով հոն իրենց դէմքի ծիրանին .
Կը տարածեն թեւերն իրենց միշտ երկին
Որ յողնարեկ արտուտիկներն ալ հանդէին :

Ամէն մէկն է ուրիշ պատկեր մ'Աստուծոյ
Եւ բիւրեղեայ ուրիշ սափոր մը սիրոյ .
Պարզ բընութեան մէջն աւելի պարզ հոգի
Որ կը թըւի լոյս թափանցող ապակի :

Կը դտնեն միշտ իրենց մանուկ էութիւնն
Երբ կ'աղօթեն նորեկ ծաղող արեւուն .
Եւ դաշտերուն սուրբ նայուածքով չղթայուած
Կը սիրեն կեանքը լոյսին պէս սրտաբաց :

Սրտերն իրար մօտ են ինչպէս երկու վարդ,
Աչքն աչքին մէջ մեծ աստղերու պէս հանդարտ.
Լոյս կը բերէ կարծես ուրիշ արեւակ
Բոլորեւո՛ւ բարութեան շուրջը պըսակ:

Սիրտ չղթալող ճաղեր չըկան երկաթի,
Ո՛չ բլբլեղեայ արքունիքներ հարուստի.
Երկինքն է տուն, եւ զիւզն է մէկ ընտանիք
Իրար զրկած սիրով տանիք առ տանիք:

Ուրախութիւնն է որ խունկի տեղ կ'այրի
Ծըխաններէն, նըման արծաթ բուրվառի.
Իրենք են որ հէքեաթներէն վաղմի
Սորվեցան միշտ բոլորուիլ շուրջն օճախի:

Կը փնտռէ լոյսն իրենց աչքերն ամէն օր,
Անոնք, զիտէ, թէ կապոյտ են եւ միշտ խոր:
Իրենք են որ կեանքին կու տան դոյն մ'աղուոր
Շուշանն ինչպէս լոյս կը սրիռէ իր բոլոր:

Անշուշտ անոնք ծաղիկներէն սորվեցան
Երազել միշտ բոլոր աշխարհս բուրաստան.
Հիւր ընդունիլ ու զայն պատուել համբոյրով.
Կոչել մարդիկն եղբայրութեան անունով:

Երջանիկ են այնտեղ ծաղող զարուններ,
Որոնց մարդիկ կը հաւատան իրենց սէր.
Ու կը գտնեն սրտերուն մէջ նոյն գանդիւնն՝
Որ լըսեցին ըստեղծումի օրերուն:

Եւ Աստուած ալ անոնց վերայ կը նայի,
Ինչպէս անմեղ մանուկներու սիրելի.
Որոնք կ'ապրին եկեղեցւոյ շուքին տակ
Միշտ երկիւղած, միշտ մարդասէր, միշտ մըշակ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԸ

Խարտեաչ կամ սեւ, հայկական բոց աչքերով
Ճամբաներուն մէջն անհանգիստ կը խաղան .
Կը լեցուի դիւղն իրենց անոյշ աղմուկով ,
Զերդ ծիծառներ վերադարձած նոր վարնան :

Անոնք դիտեն երջանկութիւն տալ դիւղին ,
Եւ երկարել լոյսին համբոյր շրթունքի .
Ինչպէս նորեկ թըռիչ առնող աղաւնին
Իր թեւերով ճաճանչներուն կը հըսի :

Կապոյտ գեփիւռն ալ իրենց հետ թեւ թեւի
Կալերուն մէջ աչքիկապուկ կը խաղայ .
Վար է կախուած երկինքը մայր ժպտալի
Ալեւորներն ալ ունին սիրտ մ'երեխայ :

Իրենց համար ճըմեռ չըկայ կամ թախիծ ,
Այնպէս են միշտ՝ ինչպէս կերտած է Աստուած ,
Ու մենք, աւա՛ղ, պատրանքներուն սրտակից
Կը սիրենք կեանքն երկինքներէն հեռացած :

Ու մանուկները կէս մ'երկինք, կէս մ'այստեղ
Հրեշտակներ են մեզի համար ժպտելու .
Կը սիրեն կեանքն ու կը մընան միշտ անմեղ
Երկիր իջած նըման փոքրիկ շողերու :

Ո՛չ թէ աչքերն , այլ սրտերն են որ կ'երթան
Դաշտերուն մէջ հովերուն հետ թռչելու .
Գարուն է միշտ ուր մանուկներ կը խաղան ,
Եւ ծերութեան ճամբան երկինքն հասնելու :

Երբեմն անոնք դումարտակներ կը կաղմեն ,
Պատերազմի շեփորներու սիրահար .
Կարծես հեծած Մըհերի ձին հըրեղէն՝
Կ'երազեն մահն յաղթանակի ճանապարհ :

Բայց դեղեցիկ եւ աւելի բոցուտ են
Յորենն ինչպէս շողերուն տակ Յուլիսին ,
Երբ իրենց դուրս աղքատներուն կը բաժնեն
Սփռելով սէրն ոտքերուն տակ ծիրանի :

Կը համբուրեն մանուշակի պէս խոնարհ
Հիւրերու ձեռքն այնտեղ բուրում դրնելով .
Ո՛րքան նըման է Եդեմին մեր աշխարհ
Ուր կեանքն է պարզ եւ լի փոքրիկ խորհուրդով :

Երամ երամ յանկարծ կարծես կը թռչին
Թումբերէն վար , շուշանի պէս հողմավար .
Հասնիլ կ'ուզեն հորիզոնի արեւին
Անկից ժըպիտ , յոյս բերելու մեղ համար :

Ո՛րքան նըման են հաւքերուն փոքրաթեւ
Գոհ պատառիկ մ'օրհնեալ հացի բաժինով .
Երանի՛ր թէ մընային փոքր ու թեթեւ
Երջանկութեան ծաղկենըկար հանդերձով :

Մինչ կ'երազեն ըլլալ հուժկու մըշակներ,
Արտեր հերկել, կորաքամակ մահին քով.
Եւ մըշակի երազ տեսնել գիշերներն
Ուրախ կանդնած հասկերուն մէջ ոսկեծով:

Բայց տակաւին տառապանքի անընտել
Կը խորհին լոկ դաշտեր, փողոց եւ գնդակ.
Թռչունի պէս կ'ուզեն միայն ճըռուողել
Մայրիկներու սիրապատար թեւին տակ:

Գիշերներն ալ առանց վշտոտ հառաչի
Արտուտիկի պէս կ'ամփոփուին հեշտ քունով.
Ու վարժ է միշտ շրթունքն իրենց աղօթքի
Որ կը սկըսի կը վերջանայ ժըպլտով:

ՀԱՅԵՓԸ

Ճերմակ նաչիհն կը շաղեն
Հարսի մատներն սակեղէն .
Եւ տաշտին մէ'ջը կ'ուռի
Նըման կաթէ փրփուրի :

Տուններն ամբողջ կը բուրեն
Երջանկութիւն ու ցորեն .
Վարդերուն պէս Մայիսի
Խիւսը ծիրան կը փոխուի :

Եւ անոր մէջ կը խառնեն
Արշալոյսի շողերէն ,
Դաշտի եղեամ ու քրտինք ,
Քիչ մ'ալ կապոյտ մեր երկինք :

Թոնիրն արդէն կ'ստկարմիր
Հորիզոն մ'է սակեծիր ,
Շրթներու պէս վարդերու
Պատարանտ սրտեր այրելու :

Խըմորն ահա կը բացուի ,
Նըման ճերմակ մետաքսի .
Եւ իջնելու կը սպասէ
Մկրտաբան կըրակէ :

Տաճարի պէս խնկարոյր
Բռնած է տունն հացի բոյր .
Մինչ կը բախեն տենդադին
Ձայն թոնիրի շրթունքին :

Հացը կ'ըլլայ թափանցիկ
Քօղի մը պէս դեղեցիկ .
Ձերդ մկրտուած երեսայ
Որուն վըրայ նոր լոյս կայ :

Լոյսն երդիքէն կը հոսի
Ձայն ներկելու ծիրանի .
Եւ կը դառնայ մանանայ
Երկնի օրհնէքն իր վըրայ :

Պէտք է ուտեն դայն թարմոտ
Մէջը խորիսիս մշկահոտ .
Եւ լաւաչին մէջ փաթթեն
Քիչ մը բերկրա՜նք օճախէն :

Երամ երամ թռչուններ
Իջած են մեր երդիքներ ,
Եւ միշտ անոնք ալ կ'ուտեն
Աստուծոյ սուրբ սեղանէն :

Պիտի տանին հացն հիմա
Հովիւներուն սարին վրայ .
Արտերուն մէջ մըշակին ,
Ինչպէս նշխար երկնային :

Ո՛րքան բաժնեն կ'առատնայ
Կարծես ճաճանչ, լոյս ըլլայ.
Որքան ուտեն կ'անօթնան
Անոյշ սիրոյ մը նըման:

Հայ կ'ընծայեն եկուորին
Փոխան օրհնեալ բարեւին.
Ու սիրելի հիւրեր են
Եւ աղքատներն համօրէն:

ԳԻՆԵՏՈՒՆԸ

Գլինետունէն կը բուրէ մանուշակի զերդ փողի
Գլինին սիրոյ պէս փրփրած .
Մութ որմերուն սրբացած , քան ծխածան Մայիսի
Երփներանդ շող է կապած :

Այդ իներու վրճիտ ցօղն եւ արեւու հեշտութիւն
Սրբարանին մէջ հիմա ,
Մեռոնի պէս կ'օրհնելին եւ կը դառնան սուրբ արին
Թափոյկներուն մէջ կը ճեպ :

Հոն կը մտնեն տնհաւատ , մարդիկ կ'ելլեն ջերմեռանդ .
Նոր կըրօնքի մը ծածուկ ,
Պէտք է աղօթք կամ ըսկիհ ծէսերու պէս հընաւանդ
Մատըռուակել սուրբ հեղուկ :

Ի՞նչ փոյթ բաժակ թէ չըկայ , կամ դաշխուրանն է փայտէ ,
Երբ անարատ է դինին .
Ես ափերոյ կը խըմեմ ծարաւն երբոր դիւ խեղդէ
Այդ բարեքէն երկնային :

Լի են ամբողջ կարասներ նըման սլարարտ ամպերու ,
Ու կը սպասեն հիւրերուն ,
Ծորակն անդուստ կը թնդայ երբուծի պէս կաթնատու
Կենդանութիւն բաշխելու :

Զիւն թող տեղայ ամէն կողմ, ձիւն չի տեղար մաղերուն
Պաշապանին զինեալն .

Ո՞վ տեսած է իր անշուք սեմին փորուած մահատուն
Կամ վիշտերու դերեղման :

Պրդնձակուռ բանալին դայն կը բանայ խոր աշնան
Ինչպէս դռները բանալին .

Փրփուր զինին կը հոսի, զինին ալիք խօլական
Նրման ըմբոստ երասիւին :

Արքաներուն հայրենի, իշխաններուն սոնքացած,
Նոյն փառքն է հին օրերու,
Երբ թասերով ոսկեղէն կը խմէին արեւցած
Աստուածօրէն մեռնելու :

Մինչ չողիին մէջ բուրեան, եօթը վարձակ ոսկերիդ
Կը պարէին տարփաղեղ,
Գեղեցկօրէն մոլեղնած, Աստղիկի պէս կաթնալիդ
Մեհեաններու մէջ շրջեղ :

Գինետունէն երբ կըճեայ սափորներով դուրս բերեն,
Կը փրփրբի խայտալով .
Շրջան կ'ընէ յորձանուտ, ձիու նրման հըրեղէն
Ոսկեցոլուն բաշերով :

Խաւարին մէջ կը պահեն այդ զօրութիւնը դեւի
Տենչանքներու պէս մըռայլ .
Արեղակէն կեանք առած, արեղակին թշնամի
Կրնայ մահով ըսպառնալ :

Սակայն ինչ ոյժ կենսաւէտ, ինչ մոթորիկ խօլական
Սրտերուն մէջ կը շրջի:

Կ'ոսկիանան երազներն, մարդիկ աստուած կը դառնան
Երջանկութեամբ դըրախտի:

Այդիններէն դէպի վիւղ, գինետունէ գինետուն

Մեծահանդէս կը տանին,

Երինջներով դրասանդուած այդ հընօրեայ սրբութիւնն
Ինչպէս աստուած մարդկային:

Գինետուննէ՛ր հայկական, քարայրներու պէս մըթին,
Հին օրերէն սուրբ բաղին:

Աղբերն այն լոկ կը բերեն իրենց ընծան աշխարհքին
Որոնց հըզօր է գինին:

ՏՈՐԵՆՆՈՅԸ

Երբ կը լըճէ արփին դաշտերն ամառուան
Ինչպէս սրտէն երջանկութիւնը սիրոյ .
Սարեր ձորեր առանց երգի կը մընան ,
Ու կարօտ է վարդին սոխակն երեկոյ :

Տըխուր է ողբն անտառներուն ամայի ,
Տըխուր գիշերն , առանց ոսկի ցոլքերու .
Քամին գիւղէն սեւ թռչունի պէս կ'անցնի
Քիւերուն տակ առանց ըստուեր թողնելու :

Ո՞րքան խոր է սլարապութիւնն երկնքի ,
Ամպեր մոլար , առանց լոյսէ թևերու .
Ես կը խորհիմ ինկած տերեւն աշունի
Որ յոյս չունի նորէն դարուն տեսնելու :

Բայց դռներէն , երգիքներէն ծուխին հետ
Արշալոյսի տըկար ցոլքեր կը ծաղին .
Այնտեղ ուրիշ ամառ մը կայ հեշտաւէտ
Կարծիր արփին եւ դաշտերու մեղեդին :

Երազներ^օր են արդեօք այնտեղ ծիրանի
Թէ բոց կ'ելլէ աղջիկներու երեսէն .
Ո՛չ , ցորենն է ամբարներուն մէջ ոսկի
Ամէն հատիկ չիթ մ'ամառուան արեւէն :

Կը պսպրդան աստղերն ինչպէս զիշերուան ,
Մութ ձեղունին տալով երկնի խորութիւն .
Ո՛րքան արդեօք պիտի տենչար լուսընկան
Ամպերն այդպէս խոնարհէին քայլերուն :

Եւ արտուտիկն անշուշտ հեռու աշխարհներ
Հասկերուն տակը կ'երաղէ իր զեղզեղ ,
Երբոր անոնց իր թեւերով կը հըսէր
Կուրծքին վըրայ միշտ չող մը նոր դոյնի տեղ :

Հատերն հիմա աղջիկներու պէս զիւղին
Ամառներու բոսորութիւնն ամբարած ,
Անապատի աւաղաթումբ կը թըւին
Շուրջը մարդիկ արմաւենի բոցարծարծ :

Կը խրողըտան ծովակի պէս ցնծալից ,
Յօրինելով աչքերու չափ ակիքներ .
Տունի ամբողջ անդամներուն սրտակից
Կարծես ըլլան կեանքի ոսկի աղօսներ :

Անոնք զիտեն թէ ո՛վ ցանեց աստղի պէս
Եւ ո՛վ հնձեց ինչպէս երկնի մանանայ .
Գիտեն թէ երբ մեկնի արեւն աշխարհէս
Շողերն յաճախ դաշտերուն մէջ կը մոռնայ :

Տուներն ինչպէս եկեղեցին հայկական
Լի են բոյրով եւ օրհնութեամբ երկնքի .
Ամէն մէկ ափ պատարագի սուրբ սեղան
Որ Աստուծոյ մասն ալ սիրով ընծայուի :

Աչուններէն մինչեւ դարնան ախունքներ
Մարդիկ այդ սուրբ աղութին շուրջ կը նստին .
Երջանիկ են իրենց համար այդ օրեր
Յետ եօթն օրուան հանդիսան ինչպէս Արարչին :

Ամէն առտու ձեռք մ'երկնքէն կ'իջնէ վար
Տունն օրհնելու, եւ սեղանի բերկրութիւն .
Աղքատներուն պաղատանքն է այդ խոնարհ
Իրրեւ անդամ մեր հիւրընկալ տուներուն :

ՄԱՐԱԳԸ

Հրդեհ, հրդեհ մարազն ամբողջ բոցարծարծ
Արեւուն պէս ամառուն.

Բոցը բոցին ընդելուզուած ծխածան
Եւ վիժակներ ոսկեմած:

Դաշտերու բոյրն ու զօրութիւնն Յուլիսի
Արեւուն հետ ամբարուած,
Պիտի բաժնեն մըսուր մըսուր իրբեւ հաց
Երինջներուն զեղանի:

Մարազն է լի սրտի մը պէս սիրալառ,
Որ կը թնդայ եւ կ'ուռի.
Կարծես յարդերն ըլլան շողեր արեւի
Զորքս զողցած է խաւար:

Խիստ ձմեռուն հօտազն ուսի քըթոցով
Յարդ կըրելու երբոր դայ,
Կը խոյանայ նոյն բոցը միշտ իր վըրայ
Ամառնային կարօտով:

Ու կը ցանկան անոնք ելլել արեւուն
Ինչպէս նորեկ թիթեռնիկ.
Բայց կը ձինէ դաշտերուն մէջ դարձդարձիկ
Յուրտ է քամին լեռներուն:

Գերաններուն թառած թաւուտ քամակին
Յոյսեր ունին նոր դարնան .
Կը շինէ միշտ սարդն արծաթէ օրօրան
Որ սլաւորանքով գէթ հրճուին :

ԱԽՈՌԸ

Խորը տունին, թոնիրին մօտ սրբադան,
Պարուրուած միշտ խաւարին մէջ փռչելի,
Ախոռը կայ զերդ սրբութիւն սրբութեան
Հին օրերու, լի կուռքերով հեղաշուի:

Հազիւ լոյսի ցուք մը կ'իյնայ թեաւոր
Երդեքէն վար, սարսափահար թռչնի պէս.
Ու կը սուղուի աչքերուն մէջ անոնց որ
Չունին երազ, եւ խորհուրդներ սրտակէզ:

Մութ անկիւններն ու սիւնէ սիւն արծաթեայ
Սարդն է հիւսած իր սնդուտէ առաւաստ.
Եւ կը ծըփայ, երբ կենդանին կը հեւայ,
Կամ կը բախէ իր կողերուն ազին հաստ:

Լըռութիւնն ալ սեւ թռչունի թեւերով
Շունչերուն հետ կ'ալեծրփի պատէ պատ.
Որոճումի կ'իջնեն մուրճերը չափով
Կը փրփրի յարդն ոսկեղէն, իրրեւ կաթ:

Յանկարծ դռնէն ըստուերի հետ մարդկային
Ներս կը խուժէ հետաքրքիր լոյսն անքուն,
Խաւարն իսկոյն կը փակէ դուռն երեսին
Դուրս վանելով քանդիչ աչքերն արեւուն:

Յարդի շիւղերը դեղջուկի շալակին
Մանուկի պէս ճըռռողելով կը թառին .
Կ'անցնին յետոյ ցուլերու թաւ թիկունքին
Եւ յատակին կը յօրինեն ծիր կաթին :

Ամբոխալից կ'աղմըկի դոմն յանկարծուստ
Երբ կը մանրեն յարդը սաթէ ատամներ ,
Կանդնած մըշակն , աչքերը դռն եւ հարուստ
Կոշտ մատներով կը շոյէ գերդ երկնջներ :

Ձայն կու տայ իր մարալ եղան բրդաձեւ ,
Կը բոլորուի վիզը ցուլին փոթորկուն ,
Եւ անոնց խոր աչքերուն մէջ , լիճեր սեւ ,
Խորասուզուած կ'երազէ դաշտն ու դարուն :

ԲՈՒՍԵՐԻԿԸ

Կան շրթունքներ վարդաձև ուրոնց գոյնն է ծիրանի,
Կան սրտեր ալ բլբլեղեայ ինչպէս սիրոյ ծաղկաման.
Բայց հառաչող շրթներուն մեր զիւղն անուն մը կու տան,
Կարծես խոշոր սեւ վարդ մ'է եւ բուխերիկ կը կոչուի:

Միշտ բաց է նա դէպ' երկին, միշտ սիրահար արեւու,
Եւ հոն կարծես կ'երազէ աներեւոյթ խորհուրդներ.
Կ'անցնին անոր վըրայէն արշալոյսներ, զիշերներ,
Աչքեր ինչպէս աչքերէ՝ սիրտ չեն ըներ զատուելու:

Իր եղերքին թռչուններն երամ երամ կը թառին
Անոր ներքեն է, զխտեն, երջանկութեան օթեան.
Թէպէտ կ'առնեն երկնքէն նոր փետուրներ ոսկեման
Բայց բուխերիկն է որ միշտ սիրտ մը կու տայ մարդկային:

Ծունկի եկած ջերմեռանդ օճախին քով զիւղացին,
Նեղ ումերուն մէջ մըթին սիրտն աւելի մերձ բոցին,
Կը հաւատայ թէ ճամբան բուխերիկն է աղօթքին,
Թէ աղանի մ'է ճերմակ բոցերուն մէջ իր հողին:

Երբոր կ'ելլէ ծուխն օրհնեալ դէպ' հորիզոնն հեռաւոր,
Կարծես թէ իր ձեռքերով կը չօշափէ անչօշափ.
Կը զգայ իր զարկը սրտին կապոյտին հետ համաչափ,
Եւ կ'երազէ փոխուիլ ամպ՝ զիւղի երկնի մէջ բոսոր:

Այսպէս երդիք առ երդիք յաճախ ծուխով կը խօսին ,
Կը հանդուցուն տուն առ տուն երդերուն հետ հօտաղին .
Սիրաբը վշտոտ կը դանէ միշտ ըսիտիանքն ուրիշին ,
Ոչ հարուստին ծուխն հըպարտ չուք կը ձրդէ աղքատին :

Եւ օճախին սէրն է որ կ'ընէ դաշտերն արդաւանդ ,
Հրաւիրելով մարդկութիւնն եղբայրութեան սեղանին .
Զերդ վաղեմի առօրուշան հոն կ'աղօթեն միասին ,
Սերունդներուն թողնելով ահութներու սիրտն աւանդ :

Ծուխերն երբոր կը հասնին ոսկեփողի ամպերուն ,
Կը հարցընեն մեր դիւզէն , ծաղիկներէն , դաշտերէն .
Կարենայինք դէթ , կ'ըսեն , անցնիլ մօտիկ տանիքէն ,
Ծայրերը մեր քըղանցքին զարդարելու բոցադոյն :

Ու կը դիտեն երկինքէն բուխերիկները զըւարթ ,
Որոնք ունին համրոյրի անորոշ ձեւն ու հեշտանք .
Իրենք կը զզան հեռուէն անոնց սրտի փաղաքշանք
Շրթներն երբոր կը լայննան արեւուն դէմ՝ ինչպէս վարդ :

Գէթ իջնէի՛ն , իջնէի՛ն , ճերմակ տանիք ըլլալու
Առաւօտեան դէմ եղեամ , եւ դիշերն ալ ծիրկաթին .
Բուխերիկներն անդադար ծխանի սէր ծըխէին ,
Եւ երջանիկ ըլլային դէթ պատրանքով ապրելու :

Երանի՛ մեր դիւզերուն որ միշտ ունին բուխերիկ
Միակ ճամբան սրտերու , պանդուխտներուն սիրելի .
Ուր սրբութիւն են սրբոց մեր թոնիրներն հայրենի ,
Եւ կը մեծնան մանուկներն ըզդաստ ու միշտ զեղեցիկ :

Ո՛հ, մեր զիւղերն են միայն սիրտն աշխարհիս բարախուն,
Գիշեր-ցորեկ կը մըլտան մեր երկնքին սիրահար.
Դարեր կ'անցնին բըքարեր եւ չեն երբեք ծերանար,
Որովհետեւ արծուի սկէս միշտ կը նային արեւուն:

ԳԻՒՂԻՆ ԵՐԳԸ

Ո՛հ, բարձրացիր, բարձրացիր դու սրտերու հըրեշտակ,
Ելիր կապոյտ առ կապոյտ արեղակի թեւին տակ,
Եղիր երկնի ծիր կաթին եւ ամպերու ծիրանի,
Մեր դաշտերուն, դիւղերուն երջանկութեան կիրակի:
Ամէնօրեայ վարդավառ,
Մեր հովերուն հեշտ քընար,
Աղբիւրներուն մանկութիւն
Ծաղիկներու հաղար դոյն
Երկնի երկրի մէջ համերգ
Հայրենի երգ...:

Ինչպէս մեղուն կը բղղայ կոկոնի շուրջ որ բացուի,
Դուն ալ այսպէս առտուններ շուրջն ես ամէն շրթունքի.
Դիւթանքներովը կ'ելլէ մեր տուներէն Սէրն աղջիկ
Դաշտէ ի դաշտ, թումրէ թումր կ'երթայ ծաղիկ առ ծաղիկ:
Կ'ըլլայ յսամիկ եւ շուշան,
Յորեններուն աւաղան.
Ըստուերներուն հառաչանք.
Վարդերուն ձեւ ու երանդ.
Մըտածութիւն ծառերուն.
Միրտ հովերուն...:

Դուն հօտաղի շրթներէն արտոյտի պէս թեւ կ'առնես
Ու մըխացող ախօսներն հերանդման կը հիւսես,

Աչքերուն մէջ եղներուն կ'ըլլատ սարեր դալարուն
Գեղջուհին Սէ՛ր կը կանչէ, մաճկալն՝ Արտե՛ր ցորենուն :
Բայց դուն ինչպէս աղանի
Կը սիրես շողն աւելի :
Ուր ուր կ'ելլես վեր
Քեզ կանչելով մեր դիւղեր
Որ ամէն վիշտ փարատի
Երդ հայրենի :

Հովիւներու սրտին մէջ Սայեաթ-Նովան ես սիրոյ
Աղջիկներու երգիքին՝ սոխակներու երկոյ .
Ու կեանք կու տաս լըռութեան , կասոյտ երկինք սարերուն
Որ ծաղիկներն արթննան միշտ նայելով արեւուն :
Եւ երազեն մասուրներ
Ըլլալ սըրինդ , երդել սէր ,
Քեզ կը սպասէ միշտ քամին ,
Ինչպէս հրեշտակ մը դիւղին
Անցնիլ երկինքն անեղերք
Հայրենի երդ . . . :

Երբոր մայրեր կ'արտասուեն շիրիմներուն վարսահալ
Դուն կը փոխուիս չարական , յոյսը ձեռքիդ մէջ ճըրադ .
Եւ ինչպէս ձայնն Աստուծոյ կը հրաւիրես յարութեան
Նոճիներուն ապաւէն հէդ ըստուերները մահուան :
Թեւեր կու տաս խաչերուն
Հասնելու միշտ արեւուն .
Բաղեղներուն թառամած ,
Կանաչութեան վերադարձ .

Դուն կը բուժես ամէն վէրք
Հայրենի երգ... :

Առանց քեզի չի պատուեր ցորենն հողին ծոցը կոյս ,
Ոչ կը ծաղի դաշտերուն վարդակարմիր արչալոյս .
Կը սիրեն միշտ մըշակներ քու թեւերուդ դըռընչին
Զերգ Սերորէ լայնաթեւ վըրան ոսկի արտերուն :
Հասկերուն մէջ անհամբեր ,
Դուն կը դընես մրմունջներ .
Եւ երբ մեղմիկ կը ծըփան
Պար կը թըւի դիւզական ,
Թեւերուն մէջ արեւուն ,
Ո՛հ , ի՛նչ դարուն... :

Երբ լոյսին դէմ կը բանան պատուհանները կանաչ ,
Դուն ես որ միշտ տուներէն կ'ելլես լոյսին ընդառաջ .
Կը խառնուիս շողերուն , կ'ըլլաս դեղին թիթեռնիկ
Խոշոր համբոյր տանելով շրթունքներովդ փոքրիկ :
Ու ծաղիկներ կը փթթին
Բըլուրներու եղերքին .
Եւ կ'ունենայ ջինջ առուն
Կապոյտ աչքի քաղցրութիւն .
Եւ կը տանին ճամբաներ
Տուներէն սէր... :

Ո՞վ կը դընէ շրթներուն դինի թասը զեղուն
Մինչեւ որ դուն չըկարդաս նահապետի օրհնութիւն .
Որ չէն մընայ մեր օճախն , ու ծուխն հասնի մինչ երկին՝
Եւ երգեքներն իրար հետ սրտերու պէս դրկըւին :

Հարսեր մտնեն սեմերէն
Քօղերու տակ ոսկեղէն .
Օրօրելու մանուկներ ,
Երազելու ասպետներ .
Եւ դուն յորդիս սրտակաթ
Ըստխտակ կաթ . . . :

Քեզ կը կոչեն թռչուններ փափուկ սիրոյ միակ լար
Կ'արձաղանդեն անյասպաղ ամէն հովիտ ամէն սար ,
Միշտ կը յուզուին անտառներն ու վեհանի պէս հեռաւոր ,
Կ'երազէ միշտ արեղակն հորիզոնները բոսոր :
Եւ դուն կ'իջնես զիւղէն դաշտ
Աղօթքին հետ բարեսպաշտ .
Որ սերմանող եւ հնձող
Հասկեր համրեն ոսկեշող .
Ու միշտ նոյն կեանքն ըսկըսի
Երդ Հայրենի . . . :

ԽԱՉԷՆ ԴԷՊԻ ԼՈՅՍ

ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Թումբերէն վեր, Յիսուսի պէս խաչարարձ,
Կը բարձրանայ եկեղեցին դէպ' երկին.
Կը հետեւին տուներն իր շուրջն հաւաքուած
Սարերու մէջ ինչպէս ոչխարն հովիւին:

Կարծես կ'երթայ հորիզոններ ասամաղուն
Սրբացնելու մեր ցորեններն ոսկեմատ.
Ուր որ կ'իյնայ իր շողերէն օրհնութիւն
Հոն կը կոչուի Հայաստանի Շողակաթ:

Կը բաղմանայ աչքերուն մէջ զիւղական.
Քանի անոր միշտ հաւատքով կը նային.
Ամէն սրտի մէջն ունի սուրբ իր խորան
Եւ շուրջն հասկեր որ մոմի տեղ կը վառին:

Զայն կը կըրեն միշտ ինը դաս հրեշտակներ,
Որ սուրբ փէշերն այս պիղծ հողին չըղպէին.
Ոտքերուն տակ կը վառին միշտ կակաչներ
Որոնք ուրիշ արեղակով կը փթթին:

Երբոր Յիսուս առտուն դռներ կը բանայ,
Իր սուրբ դէմքն է որ արշալոյս կը կոչուի.
Եւ ամէնուն աչքերուն հետ կը նոյննայ
Ինչպէս սիրողն եւ այն որ է սիրելի:

Սուրբերն իր հին, մեղրամոմէ կուսաններ
Արքայութեան երբ երազէն արթնան,
Իրենք կ'երգեն Հայաստանի զարթիքներ
Ինչպէս երկինքն հրեշտակներէն սորվեցան:

Եկեղեցին ինչպէս քարայր մ'ընդարձակ
Կ'արձաղանդէ նոյնիսկ սրտի մեղմ հեւքով.
Այնտեղ միայն կը մտնէ մարդն համարձակ,
Գլուխը բաց, անխախտելի հաւատքով:

Եւ իր որմերն ինչպէս ամպեր վարդապոյն,
Կը յօրինեն շուրջն Յիսուսի ծիածան.
Կամար կամար կ'ընդարձակուի դէպ' անհուն
Որ շուքին տակ ամբողջ մարդիկ միանան:

Ու բարեպաշտ ճամբաներով սրտերու
Զայն կը տեսնեն հեռուներէն պանդուխտներ.
Աստուծոյ պէս մեղի մօտիկ եւ հեռու,
Կ'ուզէ որ միշտ իրեն դառնան Հայ սրտեր:

Իր զանգակներն ամէն առտու իրիկուն
Յաղթանակի փողերու պէս կը հնչեն.
Կորով տալու եւ հաւատքի զօրութիւն,
Որ հողը մեր թշնամիներ չըկոխեն:

Իր խաչերով հայրերըս սուր շինեցին,
Արծաթադամ իր մատեաններն ալ վահան.
Եւ ապահով իր որմին տակ ննջեցին,
Աւարայրի փառքերն իրենց ղերեղման:

Թումբերէն վեր, Յիսուսի սէս յարուցեալ,
Կը բարձրանայ եկեղեցին դէպ' երկին.
Կը հեռեւին իրեն գիւղերն անայլայլ
Լեռներուն մէջ ինչպէս ոչխարն հովիւին:

ՔԱՀԱՆԱՆ

Հին սուրբերու շուքերուն հետ կենդանի
Եկեղեցւոյ եւ վիշտերուն տակ խաչին,
Հայ քահանան սլաշտօնակից Յիսուսի
Աւանդութիւնն է մարմնացած մեր դիւղին:
Դարերու չափ ալեւոր
Իր մօրուքով փառաւոր:

Սրտին վրայ ճաճանչներով դըրոյժած
Խօսքն Աստուծոյ, ինչպէս նորեկ շողակաթ,
Բարեկամ է ամէնուն հետ սրտարաց,
Ու դէպ՝ երկինք տանող հրէշտակ խանդակաթ:
Իր ակնարկներն անթափանց
Որ կը հասնին մինչ Աստուած:

Ծընորհքի ամսն ինչպէս ձիւնէ վերարկու
Պատած է զինքը խունկերու հետ բուրեան.
Ձեռքերուն մէջ սաղմոսարան հոգերդու,
Իր հաւատքն է, անմար կանթեղ սրբութեան:
Մինչ չրթներն իր հոգեչէն
Կըրճակ կ'առնեն երկնքէն:

Կարծես նիւթին եւ մեղքերուն անհաղորդ,
Մօտ աւելի անհըպելի երկնքին,

Փողոցներէն կ'անցնի ամփոփ, անկըցորդ
Շրջապատին, եւ աշխարհիկ աղմուկին:
Ու սրտին մէջ կը տանի
Անոյշ պատկերն Յիսուսի:

Խարաղնադործ թուխ ամպի դոյն սըքեմն իր
Տարածած է պարկեշտութեան հովանի,
Զոր աշխարհիս ովկեաններէն փրփրալիւր
Սփռած կ'անցնի իրրեւ նաւակ Յիսուսի:
Ուր հասակով պարթեւի,
Հըրեղէն սիւն կը թլւի:

Մովսիսական քօղն երեսին թափանցիկ,
Իրեն ինչպէս բակ մ'ամէն տեղ կ'ընկերէ.
Ամէնուն սիրտն իրեն խորան մ'է փոքրիկ
Որուն վըրայ իր սէրն ամբողջ կը զոհէ:
Շարականի երգերով
Ծնրադըրած խաչին քով:

Իրեն համար գիւղն ընտանիք սիրելի
Յոյս լքուածին, որբին կու տայ խըրախոյս.
Կ'իշխէ մահուան իր զօրութեամբը դադտնի
Ու կը փակէ աչքերուն մէջ ժպտուն լոյս:
Իր թեւերուն մէջ մարող
Մեղաւորին սրտադող:

Աչքեր անմեղ գիտէ երկինք միշտ ուղղել,
Յիսուսաբար մանուկներուն տալ համբոյր.

Եւ կոյսերուն, այրիններուն ընծայել
Սանդուխտներու պարկեշտութիւնն իրեւ զոյր :
Պատրաստելու զանոնք մայր
Աստուածամօր պէս խոնարհ :

Անգղիջներուն շանթ կը դառնայ ակնարկով,
Խօսքերն երկաթ քարէ սրտեր փեռելով .
Բարիններուն կը ներշնչէ սուրբ կորով .
Եւ ժպտիտով կ'օծէ աչքեր արտասուող :
Կ'անցնի անտես սրտէ սիրտ
Սերմանելու մարդարիտ :

Ոչ ոք իրեն պէս կը խորհի եւ կ'ապրի,
Ու գերբնական եւ միշտ մաքուր կը մընայ .
Աստուծոյ մաս մ'իր մէջը կայ անյեղլի
Որ անպարոյր լոյսի նրման կը ցոլայ .
Զերդ սրբութեան տապանակ
Իր դմբեթեայ խոյրին տակ :

Կ'աստուածանայ պատարագին հետ կարծես
Այնքան թեւերն երկրէ երկին կ'երկարին .
Խորհուրդը սուրբ եւ հայրենի շրջեղ ծէս
Արքայութեան նախադրունք կը թլլին
Բոլոր անոնց որ յոյսով
Բռնորուած են իրեն զով :

Ամէն առտու եւ երեկոյ մենաւոր
Նոճիլի պէս՝ կանգնած ամփոփ ժամին զով ,

Կ'աղօթէ լուռ աչքերն երկինք հեռաւոր,
Եւ զխղակին խաղաղութիւնն իր տալով,
Կ'աննիւթանայ երգին հետ
Ձանդակներուն քաղցրաւտ:

ԱԿԵՏԱՐԱՆԸ

Մաղաղաթէ Աւետարանը գլխիկին
Այնքան հին է որ դարերու, թիւի տեղ,
Առասպելներ եւ հէքեաթներ միգային
Կը յօրինեն. եւ հըրաշքներ ամէն տեղ
Կը սրտմըւին. ծունկի կու դան հաւատքով,
Կարծես թէ միշտ վըրան կ'իջնէ լոյսի ծով:

Նոյնիսկ ժամէն եւ խաչերէն աւելի
Իշխանութիւն ունի սրտեր կնքելու.
Հեռուներն ալ իր անունն է հովանի
Դեւերու գէմ, եւ մըրիկներ սաստելու.
Արեղնափայլ կարծես վահան մ'է ոսկի
Որուն ներքեւ գլխիկն ապահով կը հանդէս:

Տառերն հսկայ, սեւ անտառի պէս ցըցուն
Կը բարձրանան ընթերցողն իսկ խեղդելու.
Երբ արծաթեայ կողերուն հետ ճըռնչուն
Ձայն կը բանան, կը պըլլըւին իրարու
Մոմերն երկչոտ, քահանաներ յուղումով,
Կարծես երկնի դուռը բացուէր փառքերով:

Ձայն կը սնեն ոսկի վարդեր, թռչուններ,
Շամիրամի Բուրաստանէն աւելի.
Հին համբոյրի եւ աղօթքի լոյրը դեռ

Տառերու չուրջն կղեւմի պէս կը փարի :
Ինչ որ սուրբերն արտասուելով զըրեցին
Երզնէ՛ր կեանքի եւ նոր մատեան աշխարհին :

Իր զոյնն հիմա մեղրամոմէն ալ դեղին ,
Նըման է մեր աչնանային չողերուն .
Ինքն է միայն մեր գեղեցիկ կիրակին
Համբարձման տօնն , ու Վարդափառ օրերուն :
Առանց իրեն դիւղին արեւ չի ծաղիր
Եւ ոչ արտեր կը բոսորնան ոսկեծիր :

Հոն ամէն դար դըրած է հեւք մը կեանքի ,
Թաւիշ ամպեր յուզումներու հողերու .
Ծով փոթորկուն պայքարներու եւ կրքի ,
Պարտութեանց հետ յաղթանակներ փառաւոր :
Եւ ինչպէս կառքն արեղակին երկնաճեմ ,
Զայն կը տանին չորս զօրութիւն քառադէմ :

Թերեւս հըզօր արքաներու օրերէն
Իբրեւ դըրօշ Աւետարանն այս մընաց ,
Որուն ներքեւ շարքեր ելան բերդերէն ,
Եւ կաղմեցին յաղթանակի վերադարձ :
Եւ առիւծներ եւ արծիւներ թաղաղիր
Նոր Հայաստան անուանեցին այդ երկիր :

Հիմա թէպէտ անշուք գիւղին ապաստան ,
Հին օրերու պերճանքն ունի տակաւին .
Իր ամէն դարդ կուրծքի մը տենչն է բուրեան .

Ամէն թռչուն իր բոյնն ունի լուսանցքին .
Եւ կամարներն ինչպէս դօտին ծիրանի
Եօթը դոյնով անհուն վակաս Մասիսի :

Միշտ սուրբերու , ջահերու մէջ կը բաղմի ,
Երբորդութեան անհըպելի սուրբ շուքին :
Ո՛վ ուխտ ունի անոր հաղար երանի ,
Բաւ է իյնայ կողերէն շող մը գետին
Կ'ոսկիանան սրտերն հաղար տենչերով ,
Ու կը ծաղկին դաշտերը նոր գոյներով :

Հաղիւ երբեք ոսկի դահէն վար կ'իջնէ .
Ձայն կը ծածկեն Քերովբէներ վեցթեւեան .
Ինքը միայն երկնքէն ջուր կը հայցէ ,
Երբ կը տանին պաղատագին անդաստան :
Կ'ամպանայ օդն ինքն հովին մէջ անվեհեր
Իբրեւ արծիւ կը բախէ իր լայն թեւեր :

Երիցապետն է որ միայն ահուգող
Ձայն կը կարգայ Սուրբ Ծըննդեան ու Ձատկին .
Կը դըղըրդին տառերն ինչպէս ոսկի փող
Խօսքերը սուրբ լեզուներով կը թռչին ,
Կ'ելլէ երկինք , կ'իջնէ մըթին դերեղման
Եւ յոյսերն հոն միշտ կը փոխուին յարութեան :

ԱՂՈԹԱԳԻՐՔԸ

Հին տառերով եւ դեղինցած այս մատեան
Եկեղեցւոյ որմերուն տակ ծնրադիր,
Սուրբ մը դըրեց թափելով ջերմ արցունքն իր
Խոնարհած միշտ զղջման քարի մը վըրան:

Եւ խնդրեց որ Աստուած անոր շընորհէ
Հիւանդներուն բուժում եւ խինդ ողջերուն,,
Յոյս նաւորդին, մեռելներուն յարութիւն
Եւ դաշտերուն անթիւ հասկեր ոսկիէ:

Դարերով նա կարծես ժամէն անրաթան
Աղօթեց հին սուրբերուն հետ լալադին.
Արցունքներն իր աստղեր եղան զիշերին
Արշալոյսին ցօղերուն հետ թարմացան:

Խորանին դէմ զիշեր ցորեկ ծնրադիր
Նոր կեանք կ'առնէ կարմիր սրտէն Յիսուսի.
Արքայութեան դուռը կարծես կը բացուի
Երբ կը կարդան զայն հէգ սրտեր ուխտադիր:

Իր շողերով ժամը կարծես կը լեցուի
Ամէն անգամ որ կ'օրհնեն զինքը խունկով,
Շուք կը թլւի կանթեղին լոյսն իրեն քով,
Ինչպէս հոգի մը դէմ առ դէմ Յիսուսի:

Եւ հաւատքն իր կամար կամար կը վերնայ
Ամս զառնալով անոնց որ հոն կ'աղօթեն .
Մոմի պէս է զոր մութին մէջ կը վառեն
Որ աւելի հողիներուն միանայ :

Ամէն մեռնող իր անունով կը կնքէ
Երեսի խաչն ու շրթունքներն աղօթուն .
Ինքն ունի լոկ հին սուրբերու օրհնութիւն
Եւ ինքն է որ միշտ յարութիւն կ'աւետէ :

ԼՔՈՒԱԾ ԲՈՒՐՎԱՌԸ

Աւանդատան մութ անկեան մէջը լըքուած,
Գութըս չարժեց վաղընջական այս բուրվառ.
Դեռ կը ծորէր աղօթքի բոյր մեղմարար,
Դեռ խունկերու նրբին քօղով պարուրուած:

Ու կը սպասէր զանդակներուն տօնական
Խառնըւելու հրեշտակներուն իր բոցով.
Ինքը դիտէր յուզել սրտերն աղօթքով,
Ու սլափաւստել պատարադի սուրբ Սեղան:

Ո՛րքան անոյշ կը հնչէին բոժոժներ
Սօսափին հետ հրեշտակներու թեւերուն.
Սիրտ մը կ'ըլլար նրման կարմիր վարդերուն
Սուրբ, սուրբն երբոր երեք անգամ կը հնչէր:

Ի՞նչպէս հիմա համակամիլ այս մութին,
Ծեր մըշակին պէս որ հողէն չի դատուիր.
Խունկի թեւեր կ'ուղէ աղօթքն հողելիր,
Ու կը սպասէ նա մութին մէջ տակաւին:

Ի՞նչպէս այնտեղ մընայ անհուն կարօտով
Ժամագրքին, լուսապըսակ սուրբերուն.
Ի՞նչպէս մարդիկ յոյս տան իրենց վիշտերուն
Երբ չեն տաքնար սաղմոսներն իր սրտին քով:

Եւ այսպէս միշտ մութ անկեան մէջ առանձին ,
Ամէն առտու կը կարմըրի ինքն իրեն .
Հրեշտակ մ'անշուշտ պիտի լընէ երկնքէն
Զայն խառնելու բուրվառնեբուն երկնային :

ՈՒՒՏԱՏԵՂԻՆ

Հիմա հաղիւ մամուտ քարեր մընացած,
Ո՛ր զիտէ հին ո՛ր սուրբերու փառքերէն,
Լերան դադաթն աստղի մը պէս միշտ առկայծ,
Եւ կը վառի եւ կը մարի գողալէն:

Կը վառի միշտ խորանի պէս տօնական,
Կախաներու եւ ցորենի ջահերով:
Կը սուլէ հոյն ինչպէս սըրինդ հովուական
Լոկ փերիներն աղօթելու կանչելով:

Ո՛չ քահանայ եւ ոչ բուրվառ կը պաշտէ,
Այնտեղ լքուած աստուածութեան պատկերներ.
Լեռն է խորան եւ տաճար ալ երկինք է
Բարեպաշտօն ժողովուրդն է աղօթկեր:

Բուրվառի տեղ բուրեան վարդեր կը ծըխան,
Մոմերու տեղ մարդարիտներ կը վառին.
Հին խունկի բոյրն այդ սուրբ վայրէն անրաթան,
Կ'ոսկիանայ ամէն ծաղող արեւին:

Գիւղէ ի գիւղ քրդանցքներն իր խորանարկ
Կը տարածէ, երբեմն ինչպէս, հովանի.
Ծիրն ամպերուն գլխուն պըսակ եօթը կարդ
Ինքը ղշխոյ, ոսկի դահին արժանի:

Մեր գիւղերուն մասն է իրբեւ սուրբ աղութ,
Շուրջը տուներ որ հաւատքով կը ջնսնուն.
Մեռնիմ լոյսին եւ զօրութեան բարեպետ
Որ կը հասնի նեղութեան մէջ ամէնուն:

Սիրաչարչար մաքուր կոյսեր անոր մօտ
Կ'երթան յոյսով հին վէրք մը միշտ բուժելու.
Նորնձիւղ սէր, կապոյտ աչքեր ու նարօտ
Ուխտ կը կապեն վրբան ծաղկած թուփերու:

Դաշտերու բերքն, արիւնի սուրբ նախնածան
Հոն կը տանին մայրերն իրենց շալակով.
Որ օճախին բոցերէն միշտ բարձրանան
Նոր վահագներ, երկու արեւ աչքերով:

Որ գէպի գիւղ դարձող ճամբու երկայնքին
Կարաւանի պէս պանդուխտներ երեւին.
Սմերէն ներս մտնէ՝ ճաճանջն արեւին.
Յուք մ'ալ իյնայ մեռելներու երեսին:

Աստուած գիտէ մայրերու ցաւն ու տենչանք,
Օրբանի սէրն ու դամբանի սեւութիւն.
Իրենց համար չըկայ երբեք երազանք
Ճերմակ քօղէն մինչեւ սրտի սուզն անհուն:

Ու կը յանձնեն սիրտն իրենց միշտ նարեկին,
Ողբի գիրք է, եւ յոյսերու ճանապարհ.
Ուխտի կ'երթան ուր որ կայ սուրբ պատկեր մ'հին
Աստուած ըլլայ անոնց ուխտին միշտ կատար:

Ամէն դարնան նոր շուշաններ թող բացուին
Մեր դիւղի շուրջ լոյսէ պըսակ կազմելու.
Եւ Ուխտաւայրն հասնի ամէն մըշակին,
Ամէն ամառ ոսկի ցորեն հնձելու:

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԽԱՉԸ

Իբրեւ արծիւ լայն թեւերով բոցակէշ,
Տեսանելի եւ անտես .

Երկինքներու եւ երկրի մէջը կանգուն
Խաչն օգնական ամէնուն :

Բաղուկներով Աստուծոյ գութն ամփոփած,
Ինչպէս Սերոր ձեռնամբարձ .

Ամպերուն դէմ պահակ, երկրի հովանի
Իր սիրոյ մէջ կը վառի :

Որքան երկինք աստուածութեամբ կը հասնի
Այնքան մօտ է եւ մեղի,
Իր չուքին տակ բուխերիկներ թուխ առ թուխ
Բիւր տենչ ունին ու մէկ ծուխ :

Արշալոյսին երկրէ երկին կը թռչի
Ինչպէս ճաճանչ եւ ողի .
Աւելի վեր, աւելի վեր բերկրութեամբ
Սաւառներու ամպէ ամպ :

Չորս թեւերէն չորս ճառագայթ հեռացած
Հաղար անդամ կրկնուած .
Գիւղը կ'իջնեն, կը թափառին տունէ տուն
Հոն պահելու սրբութիւն :

Յանկարծ հեռուն արտերուն մէջ կը փռուի
Իր չորս շուքին հետ ոսկի.
Ամէն մէկ հասկ կ'առնէ կաթիլ մը լոյսի
Իբրեւ մասունք հաւատքի:

Մասունք մասունք աղջիկներն ալ կը պահեն
Փոքրիկ խաչեր հըրեղէն.
Կայծակի դէմ, չար աչքի դէմ, ցաւի դէմ.
Մեռնիմ ուժին իր վըսեմ:

Ո՛չ նիւթ է նա, ո՛չ ձեռագործ ակնայեռ,
Այլ Հաւատք է, Յոյս ու Սէր.
Ձայն իմ հայրերս օր մը տեսան թեւաբաց
Ժամին վըրայ բարձրացած:

Գիշերն իրենց դուռն այդ խաչով կնքեցին
Եւ առտուններն ալ բացին.
Հայ դիւղերուն դըրօշն եղաւ հըրեղէն
Խաւարին մէջ այլադէն:

Սեմին վըրայ, արտերու մէջ, կալին քով
Խոնարհեցան հաւատքով.
Երեկոն խոնջ, եւ առաւօտ ցնծալից
Ըսին. «Սուրբ Խաչ, օգնեա՛ ինձ»:

ԶԱՆԳԱԿԸ

Զանգակի ձայնն, այնքան նրման գլուզերու
Սիրատուջոր երգերուն.

Կը զօդէ միշտ հառաչանքներ իրարու
Եւ երկնի հետ մարդկութիւն:

Միշտ հոն է նա, առանց թեւի հըրնշտակ.
Եւ մըտերիմ ամէնուն.
Կ'իջնէ ըստէս Գըթութեան պէս ըսպիտակ,
Այցեկէլու տունէ տուն:

Կը սիրէ միշտ խորհրդապաշտ ժամերուն
Պատուհանները բախել.
Հանդերձեալէն կու գայ ամէն իրիկուն
Բարեկամի պէս ընտել:

Անձանօթէն միշտ կը խօսի, եւ յուզուած
Կը յայտնելի մեղմութեամբ.
Տենչանքի պէս որ ծիրանի զոյն առած,
Կը տարածուի սրտին ամպ:

Կը սիրէ միշտ եւ կը խօսի սրտակէզ
Իր լեզուակով արծաթէ.
Ու մըթապատ հիւղակներուն մէջ կարծես
Երկինքը վար կը բերէ:

Ո՛րքան դորով եւ ըստփականք աղօթքի
Սրտերուն մէջ կը դեղու,
Խնկաւորեալ Նարեկի պէս կը սպառի
Առանց մեղքին հըպելու:

Թափօրական իր քայլերուն առջեւէն
Աղանձներ կը թռչին.
Կը թըւի գիւղն արքայութիւն հողեղէն
Նըման անցեալ դըրախտին:

Հովտէ հովիտ, ու լեռնէ լեռ ձիւնափառ,
Նա կ'այցելէ ամէն օր.
Սարի հովիւն, արտի մըշակը խոնարհ
Կ'երազեն միշտ կեանքն աղուոր:

Տեսած եմ դայն յաճախ գիւղի եզերքին
Ինչպէս խոշոր թիթեռնիկ.
Կը համբուրէր վարդն ու շուշանը հովտին
Ետ կը դառնար երջանիկ:

Եւ միշտ հեռուն սիրոյ պատուէր կը տանի
Հարսի մը կամ մօր սրտէն.
Պանդուխտներու սուրհանդակն է սիրելի
Մեր օրհնըւած աշխարհէն:

Զայն իմ հայրերս երբ օծեցին մեռնող,
Նախ խնդրեցին դըթութիւն.
Դաշտերուն ցօղ, կայծակներուն դէմ կորով,
Մեռելներուն յարութիւն:

Բարձրը, բարձրը ամպերէն վեր կախեցին,
Գիւղին հրեշտակ պահասցան.
Երջանկութեամբ ու հաւատքով ննջեցին
Թեւեռուն տակ յաղթական :

ԽԱՁԵՐԿԱԹԸ

Լեռներուն մէջ, լեռներուն մէջ սեւաթոյր
Ամպերը թօն եւ փոթորիկ կը սպառնան,
Բարտիններու թոյլ կատարներն անանդոր
Կը խոնարհին մինչեւ դետին ողբական:

Գիւղին վըրայ յարդի ամպեր կը դիզուին,
Ու խօլարար, դարձադարձիկ կալէ կալ
Քիւերուն տակ, տուններուն մէջ կը յորդին
Ինչպէս շրիոթ թիթեռնիկներ ոսկեփայլ:

Արշաւասոյր կը թանձրանայ փոթորիկ,
Սեւ ձիերու երամի պէս թաւալուն.
Անտառներու ուժգին ծըփանքն ու ալիք
Հեռուներէն կ'արձագանգէ դաշտերուն:

Յանկարծ բոցեր դուրս կը ժայթքեն հրանիզակ
Խիտ ամպերու պըղնձակուռ վահանէն.
Գիւղն ահարեկ իրեն մըռայլ թեւին տակ
Գուրթ կը հայցէ տիեզերքի Արարչէն:

Եկաւ, եկաւ, կ'աղաղակեն տունէ տուն,
Եւ սարսափով կը փարին սուրբ իրերուն,
Աղանինները խոյս կու տան իրենց բոյն.
Կը ճըռնչէ ժանդոտ ծխնին դռներուն:

Եւ մացառէ մացառ լըւացքը փռուած
Փողոցներուն մէջն է նւտած հովն արդէն .
Յարդն ու փռչին եւ տերեւներ ոստաքանց
Մութ ծերպերուն մէջ կը փնտռեն ապաւէն :

Կը մօտենայ մըրիկն արդէն լեւնէն դաշտ
Մինչ ծաղիկներն հառաչելով կը թափին .
Կու դայ վայրի բանակներու պէս անհաշտ
Իր առջեւէն մտրակելով հէզ քամին :

Մօտ է հիմա ալիքի պէս թաւալուն
Կ'ուղէ վարդէլ հորիզոններ զիմադիր .
Կը կրկնուի, կը թանձրանայ մըթութիւն ,
Կը շղթայեն երկինքն ամբողջ շանթերն իր :

Ո՞վ կը խորհի թուիերուն տակ արտոյտին ,
Ո՞վ կը պահէ օդին վըրան արծիւներ .
Անոնք յոյսով ժամի խաչին կը նային
Որ կը ցցուի երկնքին մէջ աներեր :

Յանկարծ ինչպէս հրեշտակներու փողն ուժդին ,
Որ կը հնչէ տեսիլքի մէջ Յայտնութեան ,
Ձանդակներուն բոմբիւն երկիր ու երկին
Կը տարածէ հսկայ թեւերն իր պաշտպան :

Ամէն դըրան առջեւն է խաչ մը նւտուած ,
Աղօթական հայեացքներով ըզճակաթ .
Պարզ է երկինք , մըրիկն արդէն վարատած :
Մեռնի՛մ ուժիդ , ամենաղօր Խաչերկաթ :

ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՆ

Գիւղի շաբաթ իրիկուն
Նըման խոչոր աչքերու
Տապանակն է արեւուն
Դաշտերէն գիւղ հասնելու :

Մեղմ է կապոյտն եւ ոսկի
Արտերն ամբողջ դեղին վարդ .
Իր սրտին մէջ կենդանի
Արեւ մ'ունի ամէն մարդ :

Ու մըշակները կը դդան
Գիւղի կարօտն աւելի,
Քրտինքն իրենց վեց օրուան
Արդէն փոխուած է հասկի :

Թռչուններն են որ արմին
Կ'առաջնորդեն գիւղէ գիւղ,
Իր շողերէն սիրածին
Մասն իր կ'առնէ ամէն հիւղ :

Ու զըւարթ լոյսը կ'անցնի
Հրեշտակի սէս դռնէ դուռ,
Որ ճերմակ թեւն իր հըսի
Ուր որ կայ դէմք մը արխուր :

Քիւերուն տակ ըստուերներ
Ծիծեռնակներ կը թռնին .
Որոնց տենչանքն է անմեռ
Գըդուել գէթ չողը վերջին :

Պատըչգամէ պատըչգամ
Սրտերն իրար կը կանչեն .
Աղջիկներն են ոսկեծամ
Որ երգելով կը սիրեն :

Եւ կը լըւան յատակներն
Հիւրերուն միշտ սիրելի .
Մետաքս բարձեր ու դորդեր
Թումբ կը թռնին ծաղկալի :

Աւելն իրենց ձեռքերուն ,
Ամառնային գերդ որայ ,
Կ'անցնին անկին առ անկին
Որ տրտմութիւնն հեռանայ :

Կարծես բոլոր սենեակներն
Ըլլան դարպաս վաղեմի ,
Ուր պէտք չըկան շուշաններ
Աղջիկներուն քով դարդի :

Կը նստի մամը ժպտուն
Հարսանեկան իր բարձին .
Ոսկեղինիկ գերդ աչուն
Տերեւներուն մէջ գեղին :

Ու կարծես թէ չի պատիր
Հորիզոնէն մեր արփին,
Իր շրթներուն պէս կարմիր
Ներկել է կ'ուզէ վարդենին:

Կը սպասէ որ դան հարսեր
Աղբիւրէն լի սալորով.
Սարէն դառնան զեփիւռներ
Հովուի նորեկ երգերով:

Լըւացքը դեռ չէ չորցած
Յանկապատէ ցանկապատ.
Ոչ իր շողերն են մեկնած
Համբուրելով ժամի պատ:

Ու դեռ ծալած աղջիկներ
Գողնոցն իրենց մէջքերուն,
Ողորահիւս խըսիրներ
Դուրս կը դնեն արեւուն:

Նոր կը քաշուին բոյնէ բոյն
Կենդանիները բակի,
Որմերու տակ սեւ կատուն
Դեռ հեշտօրէն կը պառկի:

Հիմա է որ տուններէն
Կ'ելլեն շուքերն աներկիւղ.
Կարծես թէ որբ թռչուն են
Որ կը փնտռեն ոսկի չիւղ:

Եւ դիտեն թէ երբոր դայ
Գիւղի շարաթ իրիկուն՝
Ուրիշ արեւ կը շողայ
Բարեկամ միշտ խեղճերուն :

Եւ որպէսզի կիրակին
Ըլլայ սիրոյ յարութիւն ,
Ձանդակներու զօղանջին
Խունկ կը ծըխէ ամէն տուն :

Կը սպասեն «Լոյս Ձրարթ»ին
Որ դայ ժամէն բերկրաձայն .
Ինչպէս հրեշտակ երկնային
Թեւերուն մէջ Շարական :

Այդ ժամին է որ կու դան
Գիւղին ամբողջ մեռելներ ,
Որ խունկն անոյշ հոտւրտան
Լըսեն դարձեալ Հողոցներ :

Պատուհանէ պատուհան
Լոյսերն յետոյ կը վառեն .
Կ'ըլլայ ամէն սիրտ խորան՝
Վըրան ճաճանչ մ'արեւէն :

ԳԻՒՂԻ ԿԻՐԱԿԻՆ

Ճառագայթներն արեւուն
Կախաչներու վըրայէն,
Կու դան, ինչպէս հարսնցուն,
Մեր կիրակին երդելէն:

Ամէն չող իր թելին տակ
Ունի ծըւէն մ'ասմաղուն,
Կարծես հիւսուած նոր ժանեակ՝
Աղջիկներու կուրծքերուն:

Լեռներն են մեր ծաղկալից
Արեղակին սլառըչդամ,
Տուններն իրար սրտակից
Գիւղն եկուորին բարեկամ:

Դռները բաց են բոլոր
Շրջանակուած վարդերով.
Վերն երկինքն է բարաւոր
Սեմը թաւիչ շուքերով:

Հանդերձներով ծաղկեման
Աղջիկներն են շրջուն վարդ,
Կարծես կ'ելլեն անդաստան
Փնտռելու նոր սիրոյ զարդ:

Կ'անցնին բըլուր առ բըլուր
Միանալով, դատուելով .
Ամպերուն պէս ոսկեթոյր
Արեւուն շուրջն իրար քով :

Հաղիւ մինչեւ հորիզոն
Տենչերն իրենց կը հասնին .
Իբրեւ սրտի երգեհոն՝
Լոկ թռչունի երգն ունին :

Մինչ մամուռին մէջ փափուկ
Եղներն անոյշ կ'որոճան .
Իրենց համար կ'իջնէ շուք
Ամառնային կիրակուան :

Որ հօտաղներն ալ ըմպեն
Տուներուն մէջ քիչ մը սէր .
Ու թօթափէ հողերէն
Մաճկալն ալ իր տըրեխներ :

Արտերն հանդարտ են հիմա
Առանց ծըփուն ափօսի .
Ոչ ալ աշնտեղ զեփիւռ կայ,
Գիւղն է՝ դացած հանդէսի :

Յած է իջած եւ երկինք
Անբաժան մեր ծառերէն ,
Որ թռչունները փոքրիկ
Վախ չունենան անհունէն :

Բայց երբ նոր է կերակրին
Ծուխերն այնքան վեր կ'ելլեն,
Կարծես թեւերն են դիւղին
Կախ մայրական ուսերէն:

Ամէնուն մէջ կը ծաղի
Սիրոյ ուրիշ կերակրի.
Յաւերժական, անյեղլի՝
Ինչպէս ընթացքն արեւի:

Եւ դոնէ դուռ ամէն ոք
Ձեռքը դըրած իր սրտին,
Կը բարձրացնէ իր սուրբ խոկ
Երանելով կերակրին:

Երբ երկնքէն կը հասնին
Ձանդակներու զօղանջներ՝
Հրեշտակ կ'ըլլայ կերակրին
Հաւաքելու աղօթքներ:

Ձարթիքներն են հողերդու,
Աւետարանն յարութիւն,
Կը մօտենան սիրտերու,
Ըսիտի տալու վիշտերուն:

Եւ ամէն մարդ կը տեսնէ
Կերակրին մէջն Աստուած,
Որ դիւղերուն կը հակէ
Քիչ մ'աւելի մօտեցած:

Որ տենչանքներն ըլլան սուրբ,
Եւ տըրտիները մեղմիկ .
Ժըպիտն ըլլայ քօղ մը նուրբ
Պարկեշտութեան գեղեցիկ :

Թռչուններուն պէս սուրբ հացն
Առնեն Իր լայն արկերէն ,
Եւ խունկին հետ բարձրացած
Քիչ մ'ալ զատուին աշխարհէն :

Զըկայ երբեք կիրակի
Առանց կապոյտ երկնքի .
Զըկայ սեղան մ'յարգելի
Առանց հիւրի սիրելի :

Գիտեն թէ քիրտն Լօթն օրուան
Զի տար սլառուղ օրհնութեան ,
Մինչեւ չիջնէ իր վըրան
Աստուծոյ ձեռքն հայրական :

Անոր համար կը սիրեն
Գիւղերն այնքան Կիրակին ,
Որ լոյս առած երկնքէն
Նոր կեանք մը միշտ կը սկըսին :

Յորեններու երեսին
Ալ չեն տեսներ տրտում շուք .
Վարդերն իրենց կը թըլին
Սրտի բուրվառ , մէջը խունկ :

Ծառերուն մէջ կը լըսեն
Իրենց սիրած հօտովէլ,
Ու կը խնդրեն երկնքէն
Անոնց վըրայ միշտ հսկել:

Ու թռչուններն ալ դիւղին
Իրենց նըման կ'աղօթեն,
Որ ճաճանչներն արեւին
Թուփերը մութ չթողնեն:

Ուրիշ է տենչն ալ անմեղ
Տըղաքներուն նորածին.
Ժպտիլ միայն լացի տեղ
Թեւերուն մէջ սլապիկին:

Ու կիրակին ինչպէս քոյր
Ծաղիկներուն եւ լոյսին,
Կը տարածէ ամէնուր
Իր Գըթութեան ծիրանին:

ԹԱՓՈՐԸ

Ես կը սիրեմ մեր գիւղին թափօրները տօնական
Երբ կը տանին դաշտէ դաշտ, Աստուած իրեն փառքերով.
Կ'ելլեն ժամէն ցնծութեամբ չարականներն ու ծնծղան,
Եւ կը թռչին բուրվառներն իրենց ծուխէ թեւերով:

Ձղջուճ ու սէր կը սիրեն ճանապարհէ ճանապարհ,
Յոյսի կանաչ բարունակ ոտքերուն տակ Յիսուսի.
Կը խառնուի եւ արփին աղօթքներուն հետ խոնարհ.
Կ'առնէ երկինքն ալ վըրան գեղեցիկաւոյն ծիրանի.

Երկինքներէն բարախներն հաւքերուն հետ կ'իջնեն վար.
Փռքիկ թուիրն են բռնած ծաղկած ճիւղեր ըսպիտակ.
Նաւու մը պէս գրօշաղարդ կարծես կ'երթայ մեր աշխարհ
Երկինքներուն տանելու այս Նոր Ուխտի Տաղանակ:

Յառաջապահ կը կաղմեն ժամի սուրբերն աղօթուն,
Կարմիր ծովին պէս փրփրոտ հորիւրդներ բանալով.
Քահանային սուրբ ըստուերն աւելի ծանր եւ խոհուն
Կը հետեւի Յիսուսին աշխարհողի հանդերձով:

Ձանդակներու դանդիւններն, ինչպէս կապոյտ հրեշտակներ
Ամէն սրտի կը հըպին պաղատանքի փոխուելով.
Արքայութիւն կը դիմեն կարծես գիւղի ճամբաներ
Երգերուն հետ ելլելով, լըռութեան հետ իջնելով:

Հաւատքն ամէն սրտի մէջ բուրվառ բուրվառ կ'արծարծի,
Երբ ամբոխին վըրայէն շողն օրհնէքին կ'երկարի.
Ծունկի կու գայ եւ արփին արտերուն մէջ ցորենի
Ճաճանչներն իր սփռելով իրրեւ շուքառ Յիսուսի:

Կը հետեւին թափօրին դիւղի տուններն հեռուէն
Որմերուն տակը ժամին իրարու մօտ խոնարհած.
Ո՛հ, մեր դիւղերն իրենց հացն Երկնքէն միշտ կը սպասեն
Աստուծոյ հետ բարեկամ, կապոյտին պէս երկիւղած:

Օրն իրենց պէս երջանիկ, զգեստներով հարսնեկան
Չ'ուղեր նոյնիսկ քարայրներն ունենան շուք տրտմութեան.
Պէտք է երգեն առուակներ Շարականներն յարութեան
Թռչուններն ալ սարկաւադ, քամին դըպիր քաղցրաճայն:

Դաշտերն արդէն կը հաղնին ասեղնեղործ շապիկներ
Պարանոցներն ոսկի ծոպ, եւ քըղանցքները կակաչ.
Կ'արձագանդէ եօթն անգամ դմբէթներու տեղ եթեր
Աշխարհ խորան սրբութեան, Յիսուսն է հոն Հովիւ քաջ:

Ամէն ծաղիկ, ամէն հասկ կ'առնէ իր մասն օրհնութեան
Մանուկն ինչպէս կ'ուռճանայ իր մայրական սուրբ կաթով:
Եւ ազօթքներն իրրեւ ցօղ դաշտերէ դաշտ կը շողան
Կարծես ըլլար միշտ առտու դիւղն Եղեմի դոյներով:

Կ'ելլէ թափօրը լեռներ մինչ արեւու ոտքին տակ,
Յետոյ կ'իջնէ հովիտներն ըստուերներուն լոյս տալու.
Կը դառնայ միշտ դիւղակին ամբին օդակ առ օդակ,
Որ Աստուծոյ շողն հասնի հիւղակներուն ալ հեռու:

Ո՛րքան կ'ըզձան հովիւներն երգերն իրենց սըփռելու
Ծաղկազարդի նոր ճիւղեր, եւ աղբիւրի կարկաչանք.
Ո՛րքան կ'ըզձան արտոյտներն հըրեշտակներ դառնալու
Անգամ մը դէթ երգէին սէր բառին մէջ հաղար վանկ:

Ահա զանգերը կրկին թեւերն ուրախ կը բախեն,
Ինչպէս կ'իջնէ երկնքէն աւետարներ հըրեշտակ,
Իրենք միայն կը տեսնեն եկեղեցւոյ դմբէթէն
Գիւղը դարձող թափօրին խաչերն հեռուն շողարձակ:

Ժամի դռները զանոնք լայնարագուկ կը դրկեն,
Ուր չունի լոյսն հաւատքի երբեք տըխուր երեկոյ.
Կարծես թափօրն յաւիտեան չի բաժնըւիր երկնքէն
Սուրբերն ինչպէս կը մտնեն փառքերուն մէջ Աստուծոյ:

ԲՆՈՒԹԵԱՆ ԳԻՐԲԸ

ԲՆՈՒԹԵԱՆ ԳԻՐՔԸ

Կը սիրեմ ես երթալ դաշտերն անսահման .
Բաժնըւելով եւ սիրելի դէմքերէն .
Զըկարդալու մարդկային սիրտ եւ մատեան ,
Եւ լոկ խոհերս եւ իմ տենչերս ընկերեն :

Սեղմել կ'ուզեմ ձեռքն Աստուծոյ բարեկամ
Տիեզերքին անհուն կամար ձրղելու .
Ես տըկար մարդ , ինքն Ըստեղծող ինքնակամ
Սիրտըս բանալ հայր ու որդի խօսելու :

Այն որ աստղերը կը վառէ մի առ մի
Եւ կը սանձէ ովկեաններու ալիքներ ,
Կրնայ սրտիս տալ հըրաման Արարչի
Անապատի մէջն ալ դտնել իրեն սէր :

Ամէն մայրի , ամէն ծաղիկ , քար ու խոտ
Իր անունին երկաթադիր տառերն են .
Ո՞ր իմաստունն այնտեղ մընաց կասկածոտ
Եւ յուսախար երջանկութեան այս Գրքէն :

Աւա՛ղ , անցեալ տարիներուս յողնաջան ,
Որ մարդերէն իմաստութիւն խնդրեցի .
Որոնց դրքերն արդէն վաղուց դեղնեցան ,
Եւ մարդկութիւնը փնտռելով կը տանջուի :

Եւ ես կ'երթամ իրրեւ զաւակ բընութեան
Կեանքիս մանուկ այրբենարանն հեղեղու.
Կ'ուզեմ սորվիլ ինչ որ մարդիկ ուրացան
Նոր բառերով հին զաղտնիքներ մեկնելու:

Դաշտերն առջեւս միշտ հաճոյքով կը բացուին,
Տասնարանեայ քարերուն պէս Մովսէսի.
Ամէն մէկ էջ զիս կը տանի անհունին,
Ամէն պատկեր արքայութիւն կը թլուի:

Ո՛չ եւս տրտունջ, բմբոստութիւն բախտի դէմ,
Ո՛չ մութին մէջ վայրաւատին անըրջանք.
Հով կը լըսեմ, մըսընչուն ծով կը լըսեմ
Եւ տիեզերք տիեզերքի արձաղանդ:

Ինչո՞ւ այլեւս վնասուել տըխուր զերեզման,
Բեկեալ սիւններ եւ կիսաթաղ պատմութիւն.
Ինչո՞ւ չինել մահուան համար յուշորձան.
Խարեւ սրտեր եւ արցունքներ մայրերուն,

Քանի աշխարհս է մարդկութեան դամբարան
Անմահութիւնն է մեր երկինքն ասմաղուն.
Ուր կը ծագի Աստուծոյ աչքն անսահման
Յաւերժօրէն հսկելու մեր տենչերուն:

Ամէնուրեք պատկերն իր սուրբ կը վայլի,
Ինչպէս անծայր ովկիանին մէջ արեւալի.
Ամէն ծագիկ որ առաւել կը բացուի
Քերթուած մ'է նոր երկնի համար կապուտակ:

Աղքատներուն զորդեր փրկած ամէնուր,
Եւ ճաճանչներ որբերը մերկ ծածկելու.
Ո՞ր մարդկային սրտէն բրիւեց ջինջ աղբիւր
Ծարաւներուն սլարապ թասեր լեցնելու:

Ո՛ր իւր կենդանոց Աւետարան լայնարաց,
Ո՛ր սրտերու մըկրտութեան աւազան.
Որո՞ւն հաւատքը խախտեցաւ մոլորած
Սեւ հողին մէջ երբ տեսաւ վարդն ոռոտւան:

Ծովն ինձ տըլաւ անմահութեան խորհուրդներ,
Ալիքներն ինձ պայքարելու քաջութիւն.
Բարձրացուցին լեռներն հողէն ճակատս վեր
Տըլաւ երկինքն իմ հողիկս մանկութիւն:

Նստած երբեմն առուններու եզերքին,
Կարծես թէ հոն իմ մանկութիւնս կը խօսի.
Ու կը խորհիմ յետոյ երկար իմ ուղին
Որ զիս տարաւ բընութենէն միշտ հեռի:

Կը լըսե՞ն ձայնս արդեօք դաշտերն ու երկինք
Իմ մարդկութեանս քիչ մը խորհուրդ խառնելու.
Տեսնէի՛ր ես, սիրէի՛ր ես Գեղեցիկն
Եւ դառնայի եղբայրներուս պատմելու:

Եթէ հողիս անմահութիւն չունենար՝
Պիտ՝ուղէի բարտի մ'ըլլալ հովտին մէջ,
Նըլաղելու հովերուն ձեռքը քընար
Եւ խօսելու երկնքին հետ մինչեւ վերջ:

Կը սիրեմ քեզ մեր սարերու ճերմակ հօտ
Դուն Յիսուսի սուրբ ուսերուն արժանի .
Քեզ համար միշտ կը բողբոջի փափուկ խոտ
Որ որբին ալ ծըւէն մը տաս հանդերձի :

Ունենայի՛ր , ունենայի՛ր ես կրկին
Սրտիս համար քիչ մը երանդ բընութեան ,
Հոգիս ըլլար մէկն աչքերէն սըրինդին
Որ չըտանիմ ամէն տեղ չուք տրտմութեան :

Ու սրտաբեկ արդ կը դիմեմ բընութեան՝
Քանի մարդիկ չեղան բըժիշկ սրտերու .
Ծաղիկ մը լոկ կրնայ ըլլալ բալասան ,
Պարզ մըշակ մ'ալ աչքերուս կաւ դընելու :

Քանի՛ հանճար երգերուն մէջ արտոյտի
Այրած սրտին թաղուն ճայները լըսեց .
Քանի՛ քերթող սարսուռներով տերեւի ,
Մեռելներուն հոգի տըւող տաղ չինեց :

Կարենայի ճգնիլ նըման ճնճողուկի
Ծառերուն տակ , չուքերուն մէջ սեւաթոյր ,
Նոճիներէն սրտեր կարդալ սորվէի ,
Երազելով նոր սերունդներ բախտաւոր :

Արտոյտի պէս նոր ճաճանչներ ժողվէի
Կողերուս տակ երկու թեւեր կարելու .
Բընութեան մէջ ամէն առտու կարդայի
Գիրքն արեւուն , սիրտըս դըրած վարդերու :

Արծարծէին հոն շուշաններ զերդ բուրվառ,
Ու թռչուններն ինձ սարկաւադ եւ դըպիր,
Մեր զիւղերու պատարագն հոն վերջանար,
Դառնայի տունն ես բընութեան ուխտադիր:

Արեւելեան կողմն աշխարհիս օրհնըէր
Ծուրջառներու եւ խաչերու թեւին տակ,
Եւ ամէն օր Աստուծոյ հետը ծաղէր
Հայաստանի մշտադարձն արեւակ:

ԳԻՒՂԻՆ ԾԱՌԵՐԸ

Ո՛վ բանաստեղծ, ձեռքիդ քընար երբ կ'երգես
Դաշտերու մէջ թափառուն:

Լարերըդ չեն ուր թեւ կ'առնեն չողի պէս
Յառաջապահ արեւուն:

Այլ ծառերն են սաղարթներով անհամբեր
Եւ հովերուն սիրելի,
Որոնք բռնած ծաղկաղարդի պըսակներ
Կ'ելլեն յաւէտ թափօրի:

Եւ դիւղին չուրջը պարելով կը դառնան,
Կոյսերուն պէս իմաստուն:

Ձե՞ս լըսեր դու ուռենիի քամանչան
Սայեաթ-Նովան հեծկլտուն:

Բարտիններն են ցընորքներու մեր մուսան
Նոճինները վերացում:

Եւ ամէն ծառ ունի իրեն երգարան
Մեր սրտերուն պէս յուղում:

Հեռուներէն անոնք կ'ելլեն ընդառաջ
Եկուորներուն սիրելի:

Նըւիրելու իրենց ճիւղերը կանաչ
Անոյշ բարեն ալ տունի:

Ձոյդ զոյդ կ'երթան ապա սարերն ու ձորեր
Որ մըշակներն հովանան .
Հովիկն հանդէի միջօրէին տօթարեր
Մանուշներու մէջ բուրեան :

Ու կը թըլին կարծես հեռուն մետաքսէ
Արեւելեան վըրաններ .
Ուր որ վերին ոսկի դարպաս կ'երաղէ
Կ'ապաւինին ըստուերներ :

Մըրիկին դէմ կը տարածեն աղօթուն
Իրենց թաւուտ բաղուկներ .
Կարծես ըլլան զմբէթներու բաղմութիւն
Վըրան չողէ մեծ խաչեր :

Ու չեն թողուր դաշտերն երբեք ամայի ,
Առուն առանց երաղի .
Ամէնուրեք կ'ուզեն ծաղիկ մը բացուի
Մարդն երջանիկ միշտ ապրի :

Տանիքներուն վըրան դարնան կը սըփուն
Իրենց թաւիչ հովանոց .
Երջանիկ են երբ կը կախուն երդիքէն
Տեսնելու մեր թոնրին բոց :

Ու կը ձըգեն պառըչդամէ պատըշգամ
Սիրտ հանգուցող երազներ .
Այսպէս կ'ըլլայ տունը տունի բարեկամ ,
Կը հաշտըին եւ վիշտեր :

Թեւերն իրենց կը տարածեն դռնէ դուռ
Որ չըստիս երբեք խինդ .
Որ հեշտ ըլլայ իրենց շուքին տակ համբոյր ,
Ժըպիտն ըլլայ մարդարիտ :

Ծառերուն տակ երբ կը կախեն օրոցներ
Ու կը ժպտի մանկութիւն ,
Իրենք կ'երգեն քաջի երգեր հայերէն
Ինչպէս մարտի օրերուն :

Երբ թռչուններն հեռուներէն կը դառնան
Գիւղի կարօտն աչքերուն ,
Կը թողնեն օդն , արեւն , երկինքն անսահման ,
Շուտ թառելու ծառերուն :

Ու կը սկըսի ցնծուն համերգն ամէնուր
Գոմքն հայրենի աշխարհին .
Մեղի պէս են աղքատ իյնալ դռնէ դուռ
Երգով փնտռել սիրելին :

Եւ կը ծաղի ծառերու մէջ վերստին
Տենչը սիրոյ օրերուն ,
Մեռնիմ կաթոտ աչուկներուն մեղրիկին ,
Մեռնիմ կարմիր վարդերուն :

Որ կը բաժնեն մեր հաճոյքներն ու վիշտեր
Ամէն օր քիչ մ'ապրելու .
Ամպերն ոսկի , ամպերն արծաթ փերիներ
Երազներն են ծառերու :

Մեր դաշտերուն, մեր երկնքին բընակիչ
Կ'երանեն կեանքը գիւղին .
Իրենք ծնծղայ եւ թռչուններն ալ երգիչ,
Գիւղն է դահլիճ հանդէսի :

Եւ իրիկուան դանդերն երբոր կ'աղօթեն,
Լուռ կ'ամփոփուին ծառերն ալ .
Կարծես ըլլան մեզի նըման հոգեղէն
Կը սիրեն միշտ հաւատալ :

Խումբ խումբ ապա կը բաժնըւին սարէ սար ,
Ինչպէս մըթին ամպիկներ .
Կ'ըլլան պուրակ , կ'ըլլան թուփեր եւ անտառ
Վեր կանչելով եւ շուքեր :

ԻՄ ԱՅԳԻՍ

Այդիս աշօր վարդափրշով ցանկեցի,
Սրտի նրման եօթը սուրով պըսակուած:
Կը սպառեմ արդ իմ հիւրերուս սիրելի
Մեռնիմ իրենց սուրբ ոտքերուն տանջուած:

Սոխակներուն ըսի որ դան երամով,
Թուփերու մէջ, վարդերու տակ ըսպիտակ:
Երդեն ինչպէս սագանդարմեր իրար քով
Երբոր վերցնեմ երկու ձեռքով նոր բաժակ:

Ճակալիս վըրան բոլորեցի սարդենին,
Ինչպէս էին Հայաստանի աստուածներ:
Ուրախ սրտով պէտք է սպասել միշտ հիւրին,
Եւ հեղօրէն համբուրել իր սուրբ ըստուեր:

Թող դան, թող դան իրենց ավերը բացած
Իմ խնճոյքիս օրհնելու հացն ու դինին:
Ու ես տեսնեմ մինչ եօթներորդ երկինք բաց,
Հո՞ն է, ըսեմ, թէ հոս արդեօք իմ այգին:

Հնճանին մէջ կարմիր դինին կը փրփրի
Սիրոյ նրման որ կը տենչայ սրտերու:
Ո՛վ հիւր չունի թող չընստի սեղանի
Կենդանութեան ոսկի բաժակ բռնելու:

Թող դան, Թող դան հաղար կողմէն աշխարհիս
Արծիւն ինչպէս մայրիներու կատարին .
Ու սրտիս հետ բաժնեն նաեւ իմ այգիս
Ուր որ կոխեն մանուշակներ հոն բուսնին :

Խնձորենին ծաղիկ տըւաւ եւ պըտուղ,
Արչալոյսին չրթներուն պէս ծիրանի .
Մեղուն դինսով կը թափառի ճիւղէ ճիւղ
Անոյ՛չ է բո՛յրը միրգերուն հայրենի :

Ձեն դիմանար ոստերն ալիւս մեղրիկին,
Խոնարհած են չողերու պէս հեղօրէն .
Մեղի նըման աննշանք ծառերն ալ ունին
Որ իրենց միրգն՝ իրենց չուքին տակ ուտեն :

Թող դան, Թող դան անդառնալի ճամբայով
Ըլլան աղքատ եւ հեռաւոր պանդուխտներ .
Նոյն ծառին տակ նստինք ուրախ իրար քով
Սրտիս դընեն ձեռքերն իրենց օրհնարեր :

Ճամբայ բացի եւ տնկեցի սարբինայ
Որ մենք ճեմենք զով ըստուերին թեւ թեւի .
Իմ հիւրերուս ճամբան Աստուած Թող բանայ
Ա՛հ, մի դուցէ հանդիպեցաւ թշնամի :

Ինչո՞ւ անոնց քայլերը դեռ չեմ լըսեր,
Եւ տրտում են մեր ճամբաները թափուր .
Տէ՛ր, դուն եղիւր բոցեղէն սիւն գիշերներ
Ու ցորեկն ալ բարդ ի բարդ ծուխ չըջեցուր :

Եթէ չըզան թող ինձ ղրկեն կըռուակներ,
Ճերմակ վըղով եւ ուլունքէ աչքերով.
Անոնք գիտեն իրար բերել մեր սրտեր
Եւ կարօտի ցաւը մեղմել բարեւով:

Ո՛վ իմ այգիս, աչքերէս քեզ ջուր բերի,
Մատներս ըրի արօր կոշտերդ փխրելու.
Գեղեցիկ ես դըրախտներէն աւելի
Բայց սիրող մարդն այս կեանքը չուտ կը թողու:

Եւ ինձ կ'ըսեն. «Ելիր դուն այս այգիէն,
Ելիր դընա ուր անապատն է անհուն»:
Խօնչպէս ելլեմ այս իմ օրհնած այգիէն,
Խօնչպէս թողում առանց վարդի նոր գարուն:

Ո՛վ իմ այգիս, ո՛վ իմ սրտիս բուրաստան,
Քեզ չեմ թողուր նոյնիսկ մահուան սուրին տակ.
Դըրանդ առջեւ թող ինձ բանան զերեզման
Սիրտըս քեզի, աչքերս երկինքդ անապակ:

ԹՈՒՄԲԵՐ

Ուսկի՞ց կու գաս սիրահարուած գեղջուհի
Գողըղ լեցուն վարդերով .
Եւ կը քաղես թերթերն անոնց մի առ մի
Գաղտնի վիճակ ձրկելով :

Ուսերէդ վար իբրեւ ծաղիկեայ ծիրանի
Կանաչ դաշտերն են փրռուած .
Վարսերըղ չէկ իբրեւ քընար տասնաղի
Առուակի պէս երկարած :

Ի՞նչ է հեռուն որ փոթորիկ կը դառնայ
Ծըփումներով լանջքերուդ .
Գու սէրդ է որ թումբերուն մէջ կը սպառնայ
Ծաղիկներուն նախանձորդ :

Ըղբեղ տեսայ այնտեղ ամէն կիրակի ,
Թեւերուն մէջ արեւուն .
Թեթեւ էին քայլերդ նրման եղնիկի ,
Սիրտդ աղբիւրի պէս ցնծուն :

Ո՛րքան տաք է զրգանքը մեր թումբերուն
Լանջքերու պէս մայրական .
Ո՛րքան անոյշ բոյրը դարնան հովերուն ,
Երբ դաշտերէն կը դառնան :

Շուշանն այնտեղ վարդերուն հետ թեւ թեւի
Աղջիկներուն կը սպասէ .
Գիւղի տօնն է եւ ըսպիտակ կերակի
Սիրաւ կարմիր կակաչ է :

Երդը մեղմիկ սըրինդներու եւ սաղի
Եղի կաթի պէս կը փրփրի .
Թումբէ ի թումբ, ծառերուն տակ ծաղկալի
Զոյգ զոյգ նստած են խօսքի :

Կ'արձաղանդեն եւ հովիտներն իրարու
Բրբէջ քրքում եւ զեփիւռ .
Խօսքերն համեստ, ժրպիտն հարուստ սրտերու
Ամպ կը թըւին ոսկեթոյր :

Ծիծաղներուն ոսկի շղթան զիւղէ զիւղ
Երիզ երիզ կ'երկարի .
Նոյն սէրն է որ ամէնուրեք նորընձիւղ,
Կեանքին համար կը ծաղկի :

Թումբերն ինչպէս ոլկեանոսի նոր ալիք
Կը թաւալին ափէ ափ .
Կեանքի նաւակն երազներու խաղալիկ՝
Անհանդիստ է սրտի չափ :

Ամէն հասակ թումբերուն մէջ մանուկ է .
Քերթուածներու պէս զըւարթ .
Եւ այսպէս էր հին դրախտն ալ, կ'ըսեն թէ
Առատ լոյսի մէջ հանդարտ :

Ամէն մէկն է եւ երաժիշտ եւ քերթող,
Պարզ ու ժուժկալ տենչերու.
Չունին յուշեր, չունին կսկիծ կեղեքող
Լացող ուռի ըլլալու:

Ու թեւ թեւի եւ մատներով վարդազոյն
Կը շրջի սլարն հայկական.
Կ'ընդարձակուի եւ կը դառնայ գոյնըզգոյն.
Հայաստանի ծիածան:

ՅԱՂԻԿՆԵՐԸ

Ձեմ դիտեր թէ ուրիշ երկրի ծաղիկներ
Արդեօք Աստուած կը խընամէ թէ մարդիկ .
Ունի՞ն մեղի պէս արեւ մ'ալ դեղեցիկ
Որ կատարէ ամէն սրտի խնդրանքներ :

Կը հաւատամ թէ Հայաստանն էր Եդեմ
Եւ Աստուծոյ քայլերուն տակ փթթեցան
Մեր ծաղիկներն ու մեր սրտի տեսարան .
— Մեռնի՛մ հողին եւ երկնքին մանկաղէմ :

Արեղակն է մեր դաշտերուն պարտիպան ,
Կը փխրէ հողն իր ոսկեղէն մատներով .
Կը համբուրէ զայն մայրական դորովով
Եւ ծաղիկներն իր թեւին տակ կ'արթնան :

Անոր համար միշտ դէպի լոյս կը դառնան ,
Մանուկն ինչպէս մօրն աչքերէն չի զատուիր .
Արչալոյսէն կ'առնեն անդուր ու ծարիր
Որ կոյսի պէս միշտ թարմ ժրպիտ ունենան :

Բայց չի բուսնիր ամէն ծաղիկ ամէն տեղ ,
Ինչպէս չունի ամէն աչք նոյն քաղցրութիւն .
Սակայն բոլորն ալ կը խօսին մեր լեզուն ,
Կ'ըմբռնեն մեր տեսարանները շքեղ :

Ձեն թողուր որ դպչի մեր ոտքը քարին
Եւ մեր աչքերը փոս տեսնեն մըթաստուեր .
Ամէնուրեք կը տարածեն քրդանցքներ ,
Ինչպէս դունեան նուրբ կապերտներ ըլլային :

Մեր սարերէն երբեք քամին չի դառնար
Առանց քրքում եւ օջոյնէր բերելու ,
Ամէն ծաղիկ տենչ մ'ունի դեղն հրճուելու ,
Աղքատներուն պատրաստելու Վարդաւառ :

Այն որ սիրած ծաղիկն է մեր որբերուն
Սրտի չափ է , Աղբրանց-արիւն կը կոչուի .
Այն որ դիւղին աղջիկներուն սիրելի
Հազրան ծաղիկ ու Կապուտիկ է անուն :

Ու կեանքն երբոր մեզ կը դառնայ ցաւադին ,
Կ'երկարեն միշտ իրենց թեւերն ու հողին .
Իրենց աղօթքն է նայիլ միշտ երկնքին
Կամ խոնարհիլ ոտքերուն տակ թշուառին :

Երբոր կու դայ գիւղի անոյշ կիրակին ,
Արեւն անոնց նոր Հանդերձներ կը բաշխէ .
Ծաղիկը միշտ իր հողիով մանուկ է
Եւ կը սիրէ նաշխուն դոյներ իր կուրծքին :

Երջանիկ են երբ կը պճնեն խորաններ ,
Կամ սրտերուն վըրան կ'իյնան մարմըրուն .
Գարուններն են իրենց համար յարութիւն ,
Աստուած երբեք չի մոռնար մեր Ծաղիկներ :

ԿՈՏԵՄՆԵՐԸ

Այստեղ կապոյտ լըճակի սկէս
Կ'աճին մինակ կոտեմներն հեղ .
Ո՛չ մէկ թռչուն կամ թիթեռնիկ
Սիրեց զիրենք, տարաւ երկինք :

Կայծերու չափ աչքեր ծաւի,
Կ'արթննան միշտ կարօտ կեանքի .
Կարծես խումբ խումբ կը թափառին
Սեւ հողին մէջը ծիր կաթին :

Ոչինչ է, ո՛հ, իրենց խնդրած
Արցունքի չափ ցօղ արծաթուած
Անոյշ ակնարկ մը մարդկային
Որ չըմընան միշտ առանձին :

Հողիներու կը նըմանին
Որ աննշմար քովէդ կ'անցնին .
Յետոյ կը զգաս որ մարմինէդ
Կ'արտածորէ բոյր մ'հեշտաւէտ :

ՎԱՐԴԱՍՏԱՆԷ ԿԸ ԴԱՌՆԱՄ

Վարդաստանէն կը դառնամ
Աչքերըս լի գոյներով .
Ես արչալոյս ոսկեծամ ,
Ոտքերուս տակ ծաղկածով :

Մէկիկ մէկիկ դդուեցի
Այտերն իրենց ցօղալից .
Ժրպիտներով մանուկի
Կը խօսէին անոնք ինձ :

Ժողովէ ըզմեզ , կ'ըսէին ,
Քեզ պիտ' ընենք երջանիկ .
Վարդերը լոկ քերթողին
Օրեր կու տան դեղեցիկ :

Բայց սիրտ չըրի քաղելու
Նոյնիսկ տերեւ մ'ազազուն .
Սակայն առանց գիտնալու
Սիրտըս բոյրով էր զեղուն :

ՅՈՐԵՆԻ ԱՐՏԸ

Բոցեր, բոցեր, դարձեալ բոցեր երկսայրի
Եւ նիդակներ սըլացող.
Լեզուներու պէս քաղցրախօս եւ խայթող,
Բոցեր կրքոտ համբոյրի:

Արդէն ատոք ճաճանչի պէս կէսօրուան,
Ալիք ալիք կը ծլփան.
Եւ իրենց շուրջ ոսկի շուքեր կ'երերան
Հաղար երգեր զիւղական:

Ի՛նչ արշաւանք է խելայեղ, եւ ի՛նչ թափ
Դէպի ամառն ոսկեթոյր.
Բանաստեղծի միտքն է կարծես սայրասուր
Դէպի տենչերն իր անափ:

Ովկեանոս է ոչ ցորենի անդաստան,
Ալիքներով ոսկերաչ.
Ոչ մէկ սոխակ կը յանդգնի սրտամաշ
Հոն գեղգեղել իրիկուան:

Հովտէ հովիտ, բլրէ բլուր, լեռնէ լեռ
Հարստութիւն եւ պերճանք.
Այս աշխարհ չէ, այլ Աստուծոյ երազանք
Լոյսերն երբոր կը ստեղծէր:

Հոս Մըշոյ դաշտ, հոն Այրարատ եւ Շիրակ,
Հըրարաժակ լըճակներ:
Ուր միշտ կ'աճին յուշկապարիկ կակաչներ
Վարդապետին հրաւիրակ:

Կը դողայ օդն իրենց լոյսէ շողիէն,
Ու քամին է դերդը բուրվառ.
Քամին որ մեր դաշտերուն մէջ անդադար
Բոյր կը քաղէ վարդերէն:

Եւ հողածածկ այնտեղ դիւղերը սուղուած
Ինչպէս խոշոր շուշաններ,
Կարծես ըլլան աշխատանքի խորաններ
Ուր կ'օրհնելի աղն ու հաց:

Երբ ցորեններն ուվեաններու պէս ծլփին,
Հեռուներէն կը լըսուին.
Կը փեռեկին եւ նըման նոր ալիքի
Կը յօրինուին վերըստին:

Արշալոյսներն անոնց վըրայ կ'երազեն
Նոր ընծիւղներ Մայիսի.
Ու կը լեցուի արեւներէն աւելի
Ամառը մեր բերկրանքէն:

Կը բարձրանան, կը բարձրանան լեռնէ լեռ,
Գըրաւելու հորիզոն.
Իրենց բաշին Յոյսն է նստած ամաղոն
Հարսի մը պէս ոսկեհեր:

Քանի շուրջսլար, եւ պըսակներ գիւղերու,
Արտերուն շուրջ կը դառնան.
Նոյն կեանքն է որ կը հոլովի յաւիտեան
Նոր արիւնքներ հասնելու:

ԱՆՏԱՌԸ

Ես կը լըսեմ անտառներու մեղեդին,
Ողիններն են արդեօք իմ հին հայրերուս
Թէ քամիներն որ հոն կ'երգեն արշալոյս.
Ես կը լըսեմ անտառներու մեղեդին:

Մինչ դադաթները ծառերուն ոսկեչաղ
Ամպերուն մէջ կը փրսփըսան իրար հետ,
Աւա՛ղ, որքան խորհուրդներու ես տըղէտ
Ինձ կը թըւի դընացքն հովին թեւարախ:

Երանի՜ ձեզ, ո՛վ հեթանոս դուշակներ
Որ խարչափներն իմաստութեամբ մեկնեցիք,
Ու ձեր տեսիլն աչքերու պէս գեղեցիկ,
Պարզեց ուրիշ խորհրդաւոր երկինքներ:

Երիտասարդ են քերթողներն այս դարուն
Եւ լոկ սրտի պատրանքներու սիրահար.
Ո՞վ պիտի դայ մատնահարել հին քընար
Եւ հաղորդուիլ աներեւոյթ իրերուն:

Բայց անտառները մարդերէն աւելի
Մըտերիմ են թռչուններուն եւ երկնի.
Կը նային միշտ հոն ուր արիին կը ծագի
Ուր որ աստղերը թեւ կ'առնեն հընչտակի:

Կարծես իրենք լոյսին համար լոկ կ'ապրին
Ու վերամբարձ իրենց թաւուտ բաղուկներ
Արեւծաղին ողջունատու ամբոխներ
Կ'երազեն օրն եւ երկնքի ծիրանին :

Կը բարձրանան, կը բարձրանան լեռնէ լեռ
Մինչ ձիւնապատ սէզ զաղաթներ ամպերու .
Ու կը տենչան կարծես ծովեր տեսներու
Քանի իրենց սարն ալ ալիք են կոչեր :

Բայց միշտ իրենց թեւերուն տակը հըսկայ
Կը խառնըին խօլ գիշերներ մըթութեան .
Ուրուսկաններ այնտեղ յաւէտ ասպստան
Կը խորհին լոյսն իրեւ ցընորք հինօրեայ :

Կարծես մեղի պէս մայրիներն ալ ունին
Հըպարտ խոհեր եւ զաղափար մեծութեան .
Ճիւղերն իրենց երբ արեւուն կը բանան
Կ'երազեն միշտ արքայութիւն Տանդէին :

Գիւղերն երբոր լի են զաշտի երգերով
Հեռուներէն կ'արձագանդեն անտառներ .
Շատ են իրենց սրտերուն մէջ տենչ ու սէր
Ու չեն կրնար թեւ տալ միայն մըմունջով :

Եւ այն ատեն ծառը ծառին կը փարի
Ու կը լսուի սըղաւորի պաղատանք .
Լեղու կ'ուզեն ոչ թէ տարտամ հառաչանք
Եւ սիրտ մը որ վարդերուն հետ ալ խօսի :

Յողն երկնքի խոշոր արցունքը կը թռլի
Տերեւներու խարշափն ալ լար քընարին ,
Մեզ պէս իրենք ալ սեւ հողէն կը ծընին ,
Ինչո՞ւ իրենց մարդկային սիրտ կը պակսի :

Յաճախ տանջուած զիշերներու լըռութեամբ
Կը սպասեն որ դայ ծովերէն լուսընկան .
Գրկումի պէս ճիւղերն իրենց կը բանան
Եւ կը ժպտին երեխայի քաղցրութեամբ :

Սակայն երբեք չեն հաշտուիր թէ ինչո՞ւ
Իրենց շուքերն արեւակէն խոյս կու տան .
Ինչո՞ւ իրենց ոտքերէն հողն անբաժան
Կ'արդիւի միշտ ուրիշ երկիր տեսնելու :

Չեն հաւատար թէ պատրանք են մեզ համար
Հորիզոններն ու տենչերու նորութիւն .
Թէ քալելով կը հալի սիրտը մարդուն ,
Նոյնն է ամէն տեղ վիշտերով այս աշխարհ :

Ո՛հ , երանի թէ մեր աչքերն ալ յաւէտ
Ծառերուն պէս միշտ կապոյտին նայէին .
Ձէնիթին մէջ անշարժ մընար եւ արփին
Ու չըքալէր շուքն ամէնուր մեզի հետ :

Ամէն դարնան մեր թեւերն ալ ծաղկէին ,
Մայրիկի պէս իրանն ըլլար մըշակին .
Ութը ձայներն ամբողջ մեր սիրտն յայտնէին
Որոնք այնքան հին անտառներ յուղեցին :

ԱՂԲԻԻՐԸ

Աղբիւրի քոյրն ըլլայի ես երկուորեակ,
Գիւղին մօտիկ թումբերուն մէջ, կարկաչուն.
Եւ ապրէի պատրանքներու թեւին տակ
Ըզլալով միշտ անմեկնելի բերկրութիւն:

Հաղար առու բաժնըւէի սիրակամ
Անձանօթէն նոր անձանօթ հոսելու.
Բանաստեղծի երազներու պէս տարտամ
Յանձնըւէի անիրական տենչերու:

Տարածուէի անհորիզոն հեռուներն
Ինչպէս քնքոյշ երգի թեւեր իրիկուան.
Ինձ կանչէի անմըխիթար ողիներ
Որոնք յոյսի տեղ ունին լոկ գերեզման:

Ո՛չ մէկ մահերգ, ո՛չ սեւ նայուածք մարդկային,
Յոլանային բիրերուն մէջ արծաթէ.
Նայէի ես լայն աչքերով կապոյտին
Շուշանն ինչպէս մաքուր երկինք կ'երազէ:

Ափունքներու երբ հօտն անծայր խոնարհէր,
Տայի անոր առատարուն վարդի ջուր.
Եւ հովուական ծիրանի փողն ալ հնչէր
Մեր Անտունին, գիւղին դիմաց հեշտալուր:

Երանէի ով որ ինձմէ ջուր խնդրէր,
Որ միշտ լեցուէր անմահութեամբ իր հոգին.
Ու չրթներէն վայրի մեղրի պէս հոսէր.
Դաշտերու բոյրն ու սրտերու մեղեդին:

Իմաստուններ պիտի դային խնդրելու
Աստղերու խոր եւ անորոշ նայուածքներ.
Բերկրապատար պիտի երթային մեկնելու
Բախտի վիճակն աղջիկներուն անհամբեր:

Ու քանին՝ը պիտի ուղէին յիշատակ,
Դեղձան մաղերս ուռնիի հետ հիւսուած:
Եւ աչքերուս մեղոյչ բիրերն անապակ,
Մատներուս հետ վարդերու փունջ փոխարկուած:

Ո՞վ տենչալից պիտի չրդար ավերուս
Ծաղիկ փոխուիլ, իմ սրտիս հետ խաղալու.
Մըտերմօրէն պիտի խօսէր մինչեւ լոյս
Իր պատրանքներն եւ առօրեան պատմելու:

Գըրոջական մերձեցումով մը զեղուն
Իր մանկատի սրտին պիտի փարէի,
Առուակներու կախարդանքները թաղուն
Տալով ըսիտի փոխան հաղար արեւի:

Սուտ ըլլար թող իմ թեւերուս փաղաքշանք,
Փափաքս ըլլար մառախուղի պէս տարտամ,
Սիրտը դուցէ այսպէս դտնէր ըսիտիանք
Եւ ունենար իր վիշտերուն բարեկամ:

Նրբոր դային զիւղի քոյրերս երգալիւ
Սափոր սափոր տայի իրենց սիրոյ զեղ·
Ու դառնային նոր երգերով բերկրալիւ,
Ինչպէս ճերմակ աղանձներ զէտի զեղ:

Աղբիւրի քոյրն ըլլայի ես մեր զեղին,
Պատրանքներու անհըսելի զիցուհին·
Դողըս լեցուն ծաղիկներով Նդեմին,
Բերէի միշտ նոր զարուններ աշխարհին:

ԱՂԲԻՒՐԻՆ ԱԿԸ

Շընորհքի պէս, որ կը ծորի յաւիտեան,
Եւ կ'օծէ սիրտն աստուածային հըպոստոլ,
Աղբիւրի ակն անաղձելի սրբարան,
Կը բաշխուի դարձեալ ցնծուն յորդելով:

Անծանօթէն եւ չուքերէն թափանցիկ
Կը բըխի միշտ տենչերու պէս մարդկային.
Կը սրբուի հըպոստոսներէն աշխարհիկ
Երբ կը շոյեն դինքը ձեռքերը մեղքին:

Աստղերը միշտ բիրերուն մէջ կը հանդէն
Երբ խոյս կու տան ճաճանչներէն արեւուն:
Կը յուզուի միշտ մերձենալով մեր գիւղին,

Պանդուխտի պէս որ կը դառնայ կարօտ տուն:
Ո՛րքան սուրբ է երբոր գէմքեր կը լըւայ,
Երբ օրհնուած նոր զօրութիւն կը ստանայ:

ԳՈՒՌԸ

Եթէ եւ մեր տենչերն այսպէս
Սրտերուն մէջ հաւաքուէին,
Ալ պէտք չըկար լալ աղեկէդ
Գարուններ որ շուտով կ'անցնին:

Ալ պէտք չըկար մատեններու
Մեր յուշերուն զերդ թանդարան.
Եւ ոչ երազ որոնելու
Եւ զրկելու ըստուեր միայն:

Ու դուռին մէջ ինչպէս երկին
Աւելի ջինջ ցուքեր ունի,
Պիտի դառնար եւ մեր հողին
Յորդանանու սուրբ աղաւնի:

Ժամանակն հոն չի ծերանար
Ոչ կը դեղնի երկնքի դոյն.
Ո'րքան բըխի այնքան սլայծառ
Կը խորանայ իր մէջ անհուն:

Կը սպասէ որ դան ափերուն
Փոքրիկ հաւքերը թռչներէն.
Բոժոժն հնչէ նախիրներուն
Ու սարերէն հօտեր իջնեն:

Որ չրթներուն եղեամ նստի
Ալիքներով մետաքսեղէն .
Ու կը սիրէ բաշխել ձըրի
Ձըրի առնել լոյսն երկնքէն :

Մըմունջներն իր դադանիք չունին
Տըղու պէս է պարզ ու քնքոյշ .
Մէկ յոյս մ'ունի եւ տենչ մը հին
Որ միշտ հոսի իր ջուրն անոյշ :

Ոչինչ կ'ուզէ նա վտխարէն
Իր երգերուն , իր շընորհքին ,
Թէպէտ կապոյտ իր երբուծէն
Մարդիկ տըղու պէս կը կախուին :

Ծաղկած են միշտ իր ափունքներ
Ձերդ սրտի շուրջն անմեղութիւն
Եւ կ'ուզէ որ խոսկան տեղերն
Ալ ունենան յաւերժ դարուն :

Կ'ուզէ արծաթ դոյլեր եւ կուժ
Որ տուներէն խինդ չըսկախի .
Ու կը խորհի դառներն անուժ
Փարախներուն մէջ ծարաւի :

Ո՛րքան արդեօք դուռը կը զդար
Ոտնլուայի օր մ'ըլլալ կոնք .
Ընդունելու համբոյր խոնարհ
Վըրան աղօթք եւ քիչ մը խունկ :

Տուներուն մէջ միւռոնարոյր
Լըւալ մեղքերն, յոյս տալ վիշտին.
Եւ շքնորհքի ինչպէս աղբիւր
Երեխաներն ալ մըլկրտուն:

Քիչ մ'ալ օրհնած ջուրէն ցանկն
Որ շիրիմներն ալ թարմանան.
Ու միշտ սրտերը բարախեն
Հսպասելու նոր աւետման:

Ո՛հ, դեռ հաղար սափորներ կան
Կուրծքերուն տակ որ դատարկ են:
Ու շրթունքներ օրհասական
Որոնք իրմէ ջուր կը խնդրեն:

Պանդուխտներ ալ կան ինձ նըման
Որ կարօտ են դիւղի դուռին.
Ի՞նչպէս արդեօք կը դիմանան
Սրտերն իրենց այս կըրտակին:

Կ'երդէ առուն եւ կը հոսի
Մէջը դուռին նոր ցնծումով.
Նըման սրտին բանաստեղծի
Որ չի լեցուիր երբեք սիրով:

Կ'երազէ միշտ դարնան վարդեր,
Ամբան ցորեն, դաշտերու երգ.
Եւ կ'ուզէ որ ցուրտ ձմեռներ
Յոյս ունենան ծառերը մերկ:

Երբ Համբարձման դաշտեր ելլեն
Գիւղերու երդն ուրախ ըլլայ .
Եւ աղջիկներ վիճակ ձգեն
Ծաղիկներու բարձին վըրայ :

Եւ երբ գուռին մէջը նային
Աստղերու պէս դեղեցկանան .
Այտերն իրենց վարդեր փոխուին
Շընորհքի սուրբ ցօղը վըրան :

Իմ յոյսերս ալ թող կանաչնան
Սուրբ Յովսէփի ցուպին նըման .
Հայաստանիս հետ աննըման
Ես չեմ փոխեր աշխարհ համայն :

ՀԻՒՂԱԿԱ

Ճամբուուն վերայ, որ սրտէ սիրտ կ'երկարի
Դուռն հիւղակիս միշտ բաց է քեզ, սիրելիս.
Թէ ոսոխ մ'ես քեզ կը սիրեմ աւելի
Ո՛հ, չլլայ թէ անձայն շուքի պէս անցնիս:

Օրհնէ իմ հացս եւ աղն օրհնէ սեղանիս,
Արրահամու թեւերուն պէս աղօթիկեր.
Կը սպասէի քեզ ամէն օր, սիրելիս,
Եւ քու բաժինդ կ'ուտէին միշտ թռչուններ:

Բարեկամ են ինձ պանդուխտներն համօրէն
Եւ ես յաճախ տեսայ իրենց մէջ Աստուած.
Թող որ լրտեմ ծանրը քայլերդ հեռուէն
Եւ տրտմադին չըստասեմ միշտ դուռըս բաց:

Հարուստի դուռ չէ որ պիտի դուռն բախես
Արտասուելու պարըսպին տակն իր մերթուած.
Գուցէ դարձիդ երբ իջեամն մը փնտուես
Այի մը մոխիր գտնես հիւղէս մընացած:

ԼՔՈՒԱԾ ՀԻՒՂԱԿԸ

Դեռ կը լըսուին հեծեծանքներ մոլորուն,
Հին տենչերու դեռ բոյր ունի մենութիւն.
Եւ կը բացուի կը դոցուի դուռն ինքնիրեն
Ըստասելով տրոփուն սրտի մը նորէն:

Երբոր քամին թուփէ ի թուփ կը շրջի
Ահա եկան, կ'ըսէ, քայլեր սիրելի.
Ու կը բացուի աներևոյթ ձեռքերով,
Եւ կը դոցուի դարձեալ թախծոտ ճըռինչով:

Սովոր էր նա միշտ խոնարհիլ ոտքերուն
Բարեկամի եւ անծանօթ հիւրերուն.
Ու ծաղիկով առաջնորդել արահետ
Երբ կը բերէր նոր արեղակն իրեն հետ:

Խոտէ ձեղունն եւ որմերն իր եղեղնեայ
Կարծես ըլլան սուրբի քարայր մ'հընամեայ.
Անոնց համար աշխարհ մ'է նա սիրելի
Որ կոչուած են երկինք խորհիլ մեկուտի:

Ու չունեցաւ ծիծեռնակի մ'իսկ դարուն
Որ երբ մ'ունի երբ կը լըքէ փոքրիկ բոյն.
Մատուռ մը հին կարծես ըլլար վանական,
Ուր երգեցին լոկ մեռելի Շարական:

Այն տուններն են երկու անգամ աւերակ
Որ տենչացին միշտ տրտմութեան թեւին տակ .
Ուր չըհնչեց երբեք սիրոյ մանուկ ձայն ,
Ոչ դարուններ սրտի մ'համար փթեցան :

Ես կը լըսեմ դեռ այս հիւղին խուլ հծծիւն ,
Ինչպէս քամին որ կը վնտուէ նոր դարուն .
Կը բացուի դուռն եւ ինքնիրեն կը դոցուի
Հեռանալով աշխարհէս դեռ աւելի :

Ո՞ր տունն , աւա՛ղ , պիտի չըլլայ աւերակ ,
Երբոր անցնի մահը քաղաք առ քաղաք .
Անոնց համար ալ ըսուեցաւ անխնայ ,
— Քարը քարին վըրայ պիտի չըմընայ :

Սակայն տուններն եւ հիւղակներն ալ ունին
Մեր հողւոյն պէս անմահութիւնն . օճախին .
Հոն ուր խորան մը կար սիրոյ ողջակէզ
Բոյրերն անոր չեն բաժնըւիր աշխարհէս :

Այս հիւղին մէջ սիրտ մ'ալ հեծեց մարդկային
Եւ հակեցաւ օր մը հողին դերդ ուռին .
Ինքն ալ ունէր խըրամատն իր պայքարի
Այստեղ շիրիմ , երազ միւս կողմը կեանքի :

Ինչպէս ունի ծովն աւելի մեծ տենչեր
Երբ որ ամուռնք չեն հասնիր իր ալիքներ .
Այսպէս յաճախ կը ծըփայ սիրտն առանձին
Եւ մինչ հեռուն աղմուկներն իր կը լըսուին :

Ամէն հիւղակ եղաւ կեանքի մ'օրօրան,
Եւ սիրելով զիշտը հասցուց մեծութեան.
Եւ ամէն բոյն ինչպէս ունի մէկ դարուն՝
Մընաց թափուր եւ արտասուեց իր աչուն:

Հիմա այստեղ քիչ մ'աւերակ, քիչ մը ստուեր
Կը համրէ միշտ նոր զիշերներ ու շուքեր.
Կը բացուի դուռն ու կը դոցուի ինքնիրեն
Ըսողասելով անոյշ սրտի մը նորէն:

ԳԵՏԸ

Մեր զեռն այն է որ կ'երկարի անտառներէն դէպի գիւղ
Ինչպէս երկնի ծիր կաթին .

Կը տարածուի, կը բոլորուի սահմանելով ամէն հիւղ
Ընթացք կ'առնէ վերքստին

Մինչեւ հեռու հորիզոն ,

Մինչեւ գիւղի երեկոն ,

Ինչպէս վիշապ մ'ահագին

Հող ու տերեւ երախին :

Հեռուն կ'ըլլայ ծով տենչալի, մըշուշներուն մէջ ոսկի
Եւ ամպերու աւաղան

Ուր որ երկինքն համըոյրներով մեր աշխարհին կը փարի
Ծիածանէ ծիածան .

Ու կարապներ ըսպիտակ

Երազային զերդ նաւակ

Կ'ուզեն հասնիլ ամպերուն

Փրցնել ծըւէն մ'ոսկեղոյն :

Գետը կ'երթայ ուրիշ երկիր, հորիզոններ անծանօթ ,
Նոր ծովակներ կաղմելու .

Զի փրփրերի, այլ կը հեծէ երբ կը հասնի վարդին մօտ
Նըման կարօտ սրտերու :

Փոքր են հիմա ալեակներ

Ինչպէս կապոյտ թեւակներ .

Կը տարածուին տենչալառ
Մինչև մանուշը խոնարհ :

Միայն կղզիչ շողերն ամբոն կը շղթայեն իր խոյանք
Ու կը սրբեն փրփուրներ .
Մինչ քամակէն , երկար ու մութ կ'ելլէ դանդաղ շողին տաք
Ատողիկին սէս զանդրահեր :
Կը սլաքարի օձի սէս
Արեւուն հետ բոցակէզ .
Եւ իր տուտով կը փշրէ
Թասն երկնքին բլրեղէ :

Ո՛չ , չի կրնար նա կանգ առնել եւ համբերել պատուարի
Երիւար մ'է մարտասէր .
Ունայն տեղ է որ առջեւն իր սեւ ժայռն հըսարտ կը կանդնի ,
Թումբ կը կաղմեն Մասիաներ :
Վարդեր կան դեռ ծարաւի ,
Տախտատաններ անջրդի .
Դեռ լիճեր կան որ կ'ուզեն
Բիչ մը բուրում մարդերէն :

Կը դարնէ իր հսկայ աղին երբեմն ձախ , երբեմն աջ
Օձի նըման կասրուտակ .
Կարծես ըլլան ձիաւորներ որ կ'ընթանան միշտ առաջ
Յաղթանակէ յաղթանակ :
Ժայռերուն դէմ կ'որոտայ ,
Դաշտերուն մէջ կը հեւայ ,
Մայր է բարի եւ քնքոյշ
Երբ կը ջամբէ ջուրն անոյշ :

Աստուծոյ մասն է որ իրեն հորիզոններ ցոյց կու տայ,
Անծայրածիր զեփններ.
Գետն հընադանդ իր օրէնքին միշտ նոյն ճամբով կ'ընթանայ
Ինչպէս հայրերս են տեսեր:
Ու լըսեցին միշտ նոյն երգ
Նստած ուրախ իր եղերք.
Որթատունկի ըստուերին
Միշտ մեր կենաց խմբեցին:

Քանի՜ բերկրանք մանուկի պէս իր ալեակները կը զդան
Դոյլերուն մէջ արծաթի.
Կարծես ըլլան կապոյտ ծաղիկ, կապոյտ աչքեր կուտական,
Շուրջը փոքրիկ շրթունքի:
Ու նայումքներ միամիտ
Հոն կը թափեն մարդարիտ,
Ու բաղուններ կ'երկարին
Իրրեւ կամուրջ սիրային:

Թաւալէ դուն հայրենի գետ, աղատ, թնդուն, անհամբեր
Ինչպէս ողին Տիգրանի.
Դու միացուր բարեկամներ եւ դուն բամբէ ոռոխներ,
Սահմաններէն հայրենի:
Մեր դաշտերուն տուր դարուն
Եւ զիշերուն խորութիւն.
Եղիր նարօտ ծիրանի
Որ միշտ կապուին սիրտ սրտի:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԵՐԳԵՐ

Ամառնային արեւէն արտերն արդէն ահադձուն,
Կը սպասեն նոր սերմերու եւ մըշակի քրտինքին.
Բաժակներու պէս թափուը որ կ'երազեն նոր գինին
Արքայական խնճոյքին մեր հեթանոս օրերուն:

Ահա կ'երթան դութաններն ուղիներով բերաւոր
Եւ արեւակն է հօտաղ, ճըպոտ՝ չողերն իր ձեռքին.
Ձորերն են լի ճըռինչով, թումբերն ուրախ կը բացուին
Լի են դիւղին հաւքերով հորիզոններն հեռաւոր:

Ի՛նչ ցնծութիւն, ի՛նչ ալիք դաշտերու մէջը խողան,
Ծովերու պէս տենչայորդ որ կը սպասեն նաւերու.
Երգն ուռուցիկ առադաստ, եւ կամքը կայմ յոյսերու
Ահա կու գան դութաններն հերկելու մեր ապագան:

Կը համբուրուին իրար հետ երգերն իրենց գիւղէ գիւղ
Լի խնդութեամբ դիւղական եւ խոնջէնքին յաղթական.
Ու կը քալեն դէպի մեծ եւ առապար ապագան
Խորտակելու զրկանքի հաստ շղթաներն աներկիւղ:

Շուքերն իրենց կարծես հին մըշակներու ուրուական՝
Կը բեկբեկին, կը ձուլուին, կը բաղմանան վերջստին.
Եւ հողին հետ անբաժան, զայն կը դըրկեն կաթողին՝
Ըսպասելով փոխուելու հասկերուն հետ ծխածան:

Կարծես անոնք կ'արշաւեն աներկեւան սահմաններ
Գութաններու ետեւէն սեւ ալիքներ կը յորդին .
Եւ կը ցածնան ու կ'ելլեն թումբերուն հետ միասին
Խորն արծաթի վալլ կու տայ, կայծեր կ'ելլեն անհամբեր :

Եւ կը բուրէ ջերմութիւն, եւ դօրութիւն կը բուրէ
Ահօսներու բուրլառէն մինչ կամարներն երկնքի .
Կոշտերը պինդ կը վիշրին բախելով միշտ կատաղի
Կուրծքերու դէմ կորակոր, կամքերու դէմ պողպատէ :

Հորիզոններ խոյս կու տան, անոնց քայլին յաղթական
Որ կ'անցնի մեր սահմաններն ոսկի նիզակ ցըցելու :
Զըկայ այլեւս առապար սահման դընող սրտերու,
Եղբայր են արդ մըշակներն, աշխարհս է՝ մէկ անդաստան :

Փոխուած է նոր Եդեմի հողն հայրենի խըստամբեր
Տատասկներու տեղ հատու պիտի բուսնին կակաչներ,
Պիտի լեցուի արեղակ սրտերու մէջը ճըմեռ,
Հիւղակներու մէջ աղքատ լոյս պիտի տայ կեանքի Սէր :

ԱԿՆԱՐԿԷ ՏԵՐ .

Ակնարկէ , Տէր , որ ծաղիկները բացուին ,
Եւ կանանչով դաշտերն ամբողջ վարդարուն .
Ծառերն յոյնած են դէղերու տակ ձիւնին
Դռներն են վաղ , կը սաղասեն քու հրամանին :

Ակնարկէ , Տէր , որ անտառներն ալ լեցուն
Երամներով ամէն աղղի հաւքերու .
Բոյներ կախուին ոստերէն վար ցնծաղին ,
Բամբիներու օրօրներով մեծնալու :

Աչքերըդ դիր ջուրերուն մէջ որ երթան
Վարդերուն տակ յօրինելու կարկաչներ .
Եւ ամէն կողմ կաղմեն ծաղիկայ աւաղան
Անտղերուն ալ բերկրանք տալու դիշերներ :

Ձեռքերըդ դիր արտերուն մէջ աղօսուած
Որ չուտ ծըլին ոսկի սերմերն աշունի .
Շատունց փուռէն հանեցինք մեր վերջին հաց
Եւ մանուկներ կը պաղատին անօթի :

Ակնարկէ , Տէր , որ ջինջ ըլլայ մեր կապոյտ ,
Աչքերուն մէջ ամպեր չըղան , չիջնէ մութ .
Տեսնենք պարզուած քու ծիրանիդ լուսանիւթ
Եւ չըղարնէ այգիներուն մեր կարկուտ :

Ակնարկէ՛, Տէր, որ մեր սարերն հօտերով
Ալեկոծուած ովկեանի պէս ճերմկնան.
Եւ երբ դառնան իրենց լեցուն երբուծով
Մային դառներն ուրախութեամբ մանկական:

Դուն ինքըդ բաց դռները որ բխրաւոր
Նախիր ելլէ, լըսուին դարձեալ բառաչներ.
Երբ իրիկուան դան չըթներով խոտարոյր
Ծիծերն ըլլան առատահոս աղբիւրներ:

Քիչ մը բոց դիր, որ միշտ ծըխեն երդիքներ
Եկեղեցւոյ խունկերուն հետ օրհնըւած.
Ու քահանան երբ օրհնելու դայ տուններ
Տեսնէ մամերը թոռներով բաղմացած:

Կորով տուր միշտ որ թիկնաւէտ մըշակներ
Մածին վրայ ծըռին ամէն առաւօտ.
Քրտինքին պէս առատ ըլլան եւ հասկեր
Որ չը մընայ մեր դիւղերուն մէջ կարօտ:

Օրհնէ՛, օրհնէ՛ մեր մամիկներն ու պապեր,
Տո՛ւր իրենց ալ յոյս տեսնելու նոր շուշան.
Թող չըկարէ ճերմակ պատանքն այս ձմեռ.
Ու նոր դարուն եւ քիչ մ'ալ խինդ ունենան:

Ակնարկէ՛, Տէր, դերեղմաններն ալ դիւզին
Զորքս խաչով դուն կնքեցիր մի առ մի,
Թող չըճնչէ այնտեղ խաւարը սրտին
Արքայութեանդ արեգակն ալ հոն ծաղի:

Պարզէ՛ ձեռքերդ որ ինձ ալ դայ նոր դարուն,
Հիւանդ եմ ես, վերադարձուր մանկութիւնս.
Յիշատակներն ինձ կու տան լոկ տրտմութիւն,
Թող քիչ մ'հալին ձիւներն ալ իմ մաղերուս:

ՀՈՂԸ

Դարձի՛ր, ո՛վ մարդ, դարձի՛ր հողին
Երկինքներն են հեռու եւ սին.
Ու չեն լեցուիր անոնք տենչով
Ոչ ծովերու աղաղակով:

Դարեր, դարեր կ'երթան աստղեր
Եւ նոր կարծես ճամբայ ինկեր.
Պահեց Աստուած երկինքն անտես
Հայլին մէջ ցոյց տալով մեզ:

Ամէն եկող նայեցաւ վեր,
Սիրեց արեւն ու նոր օրեր,
Ընտրեց յետոյ փոսը մըթին
Հանդստարան իր հէզ սրտին:

Մինչեւ իսկ հոս իջաւ Աստուած,
Իր դըրախտէն հըրաժարած.
Ո՛րքան արդեօք երջանիկ էր
Երբոր հողին դըպան ոտքեր:

Այստեղ միայն ունեցաւ մայր
Ըզզաց սիրոյ կըրակն անմար.
Եւ հակառակ որ խաչեցին՝
«Զեր հետն եմ միշտ», ըսաւ կրկին:

Ծաղիկներն երբ դիւս կը պատեն ,
Երբոր կու գայ հովն արտերէն ,
Ո՞ր թւերուն մէջ արդեօք կեանք
Ունի այնքան հեշտ երազանք :

Ձեմ հառաչեր ես ի խորոց
Ոչ կը փնտռեմ իմաստներ դոց .
Թւեր չունիմ հասնիլ սահմանն
Աներեւոյթ անտուածութեան :

Իմ մարդկութեամբս ես երջանիկ
Հողէ դրախտին մէջ դեղեցիկ ,
Ինծի համար ամէն վարուն
Կը բերէ նոր վարդեր սիրուն :

Անտառներն ինձ խորհուրդ կու տան ,
Լեռը թըրիչք հըսարտութեան .
Արշալոյսներն ամէն առտու
Հաճոյք մ'ունին ինձ բերելու :

Կապոյտ աչքերն աստղերու տեղ
Կը ծագին շուրջս սիրադեղ ,
Ու չըթներու ծիրանի բակ
Հրկիզող է քան արեղակ :

Ո՛հ , չեն բուսնիր երկինք վարդեր ,
Ոչ սրտի դոյն ունին ամպեր .
Հովիտներու վայրի շուշան
Հըմայիչ է քան լուսընկան :

Ո՞ր շողերն են այնքան նրբին
Քան թէ ծաղկեալ խնձորենին .
Եւ արտուտիկն երբոր կ'երգէ
Կարծես հողին ծըլուռն սիրտն է :

Երբ ատոք է հասկն ոսկեհիւս
Ո՞վ չի կոչեր զայն արշալոյս .
Կապոյտ գետերն երբ կը հոսին
Ո՞վ չի տեսներ հոն ծիր կաթին :

Կ'ըսեն, երկինքն է որ կու տայ
Մեր աչքերուն կապոյտ հինայ .
Եւ կը սիրեն մարդիկ զիրար
Լոկ երկնքի սիրոյն համար :

Երբ արեւէն լոյս խնդրեցի
Կուրցուց աչքերս նետով ոսկի,
Երբ մութին մէջ դարձայ լուսին
Շողերս, ըսաւ, չուտ կը սլակսին :

Կոյրի մը պէս որ կը փնտռէ
Առաջնորդ եւ ցուպ եղէգէ,
Աղաչեցի եւ ասողերուն,
Ասողերն ըսին, չունինք դարուն :

Այսպէս լքուած երկինքներէն՝
Վերադարձայ հողին նորէն .
Անտառներն ինձ ցուպ մը տըլին,
Մոմերը լոյս, թեւն իր քամին :

Տեսայ արտերն արդէն հասուն,
Ու պարտէզներ ծիրանեղոյն.
Ու մըշակներն հակած հողին
Խնձ համար ալ կ'աշխատէին:

Համբուրեցի ես հողն օրհնեալ,
Տենչալով հէդ մըշակ մ'ըլլալ.
Ոյլ չի խառներ քիրտն իր հողին՝
Նա զաւակ չէ այս աշխարհին:

Տեսայ ինչպէս կ'աղօթէին
Բաղկատարած ծառերն երկին.
Աղաւնինե՛րը վերըստին
Զրթենիներ կը բաժնէին:

Կ'իջնէր սարէն աշուղ քամին
Սըրինդն արծաթ իր անութին.
Սըփռած էին լեռ ու հովիտ
Հօտերն ինչպէս ջինջ մարդարիտ:

Հովն Աստուծոյ առանց կամքին
Զի չարժեր իսկ փոքր ուռենին.
Վարդերն իրենց զոյներն ունին
Եւ ամէն մարդ սէրն իր սրտին:

Ուղեցի ես առուններուն
Քերթոզն ըլլալ սրտաղեղուն.
Նըչենիէն բոյներ կախել
Տենչանքներովս խմ ոսկեթել:

Մինչ թռչուններն ունէին բոյն
Ամէն առու սիրտ մը ծրլիուն .
Կանաչ էին ամբողջ դաշտեր
Ինչպէս Աստուած էր ըստեղծեր :

Ու թեւ թեւի մարդիկ եղբայր
Կը խառնէին քրտինքն իրար .
Ոչ ոք էր հոն առանց յարկի
Ոչ ոք կարօտ պատառ մ'հացի :

Աշխարհս յուռթի անդաստան մ'էր
Աստուած մըշակ, մարդն հողատէր .
Անձրեւ կու դայ միշտ ոսկեշաղ
Յանողին հետ հնձողն ուրախ :

Կը հոլովէր երկիրն հանդարտ
Նաւու մը պէս դըրօշադարդ ,
Արեւներու կ'անցնէր մէջէն
Խնկելով օդն ապակեղէն :

Ո՛վ Աստուած իմ , յայնժամ ըսի ,
Օրհնեալ ըլլայ կամքըդ բարի
Թէպէտ դըրախտն երկինք տարիւր
Բայց իր զարդերն հոս թողուցիր :

Դարձի՛ր , ո՛վ մարդ , դարձի՛ր հողին ,
Երկինքներն են հեռու եւ սին .
Ու չեն լեցուիր անոնք տենչով
Ոչ ծովերու աղաղակով :

ԳՈՒԹԱՆՆԵՐԸ Կ'ԵՐԹԱՆ

Ուղիներով անխոտոր
Յաւիտեանէ՛ յաւիտեան ,
Ակօսներով լայնախոր
Նոր մըշակներ'ը կ'երթան
Դէպի հեռուն անծանօթ ,
Դէպի լուսէ ապաղան
Ինչպէս մարտի թնդանօթ՝
Գութաններով ոռնաձայն :

Կոյս են դաշտերն անսահման ,
Կակաչներու կարմիր ծով .
Հորիզոններ կը դողան
Ալիք ալիք դառնալով .
Աշխատանքի սուրբ Ողին
Իրենց վերան արծուենիչ՝
Խիղախօրէն կը մեկնին
Դէպի փառքի նոր դակիչ :

Ու դոմէշներ բոցաշունչ
Եղջիւրներով սայրասուր .
Եղբայրօրէն դունչ առ դունչ .
Ամբողջ կորով , ամբողջ հուր
Գութաններուն հետ ձուլուած
Պողպատիկէ մէկ մարմին ,

Անհունին մէջ բաղմացած
Կ'երթան սահմանն արեւին :

Ո՞վ կը համրէ զութաններ
Հաղարաւոր , բիւրաւոր .
Անոնք կ'երթան անհամբեր
Դէպի դաշտեր հեռաւոր ,
Հորիզոնն է մառախուղ ,
Հորիզոնն է աղամանդ .
Պիտի փշրեն հողը թուխ
Սերմանելու ոյժ եւ խանդ :

Անդառնալի մէկ կամքով
Եւ հաւատքով բարեպաշտ ,
Պէտք է քալեն դարերով .
Եւ դարերուն հետ անհաշտ
Պիտի անցնին այլ սահման .
Նոր փառքերու հետամուտ :
Արշաւն իրենց տիրական
Եւ բարբարոս եւ անդութ :

Ո՞վ վեհութիւն դընացքի ,
Ո՞վ լռութիւն համաչափ .
Անիւր լոկ կը փրփրի
Թաւալելով ամպէ ամպ :
Կճղակներէն կը շանթեն
Հաղար աստղեր միասին .
Աներեւոյթ են արդէն
Անոնք կ'երթան տակաւին :

Ճակատագիրն իրենց սեւ
Եւ յորդ քրտինքն այրող շանթ
Պիտի քալեն յարատեւ
Եւ լոկ իրենց կեանքն աւանդ :
Կը հետեւին անոնց լուռ
Ըստուերներու այլ բանակ ,
Ամբոխներ են կուրակոյր
Հին աշխարհին հըպատակ :

Խաւարն ահա կը պեղեն
Յեցած եղջիւր առ եղջիւր .
Եւ խովերու քամակէն
Փռչին կ'ելլէ սեւ փրփուր :
Դեռ երկինքներ կան անդին
Արեղակներ փառաւոր .
Ցուրտ է այլեւս մեր արփին
Եւ մեր աշխարհն ալեւոր :

Կը տարածուին , կը լայնան
Ալիքներու նոյն թափով .
Դեռ դուժանները կ'երթան
Ինչպէս նաւեր դէպի ծով .
Իրենց տենչերն են անյադ
Իրենց տեսիլն է հեռու .
Կ'երազեն լոկ յաղթանակ
Արտաշէսեան օրերու :

Ահա անցան սահմաններն
Արեւներու եւ լուսնին .

Անցան սառած բեւեռներն .
Անցան եւ չարն ու բարին .
Արքայութիւն եւ դեհէն .
Դադաւարէ զադաւար .
Անհունին մօտ են արդէն
Բարձրաճակատ եւ արդար :

Ո՛վ երջանիկ հերկուորներ
Սրբեցէք ձեր քիրտը սուրբ
Բաղուկներով թաւահեր
Եւ թեւերով հովին նուրբ .
Երկնի կապոյտ լաչակով
Արեւներու շողերով ,
Յաղթանակի դրօշներով
Ո՛հ , սրբեցէք քիրտը ձեր :

Դաշտերն ահա ձեր առջեւ
Ինչպէս ոլիկեան անձրար ,
Զեղ կը սպասեն հեւ ի հեւ
Պաղատելով անդադար
Կոյսերու պէս անպատիր ,
Հարսերու պէս ըղձակաթ .
Նոր ամառուան օսկեծիր
Ընծայելու մեղր ու կաթ :

Պէտք է մտնէք դուք հիմա
Թուխ հողին մէջ բարեհաճ
Մինչեւ ձեր մէջքն երկաթեայ ,
Մինչ եղջիւրներ ու մինչ մաճ ,

Անդնդային ահօսով,
Եւ հետքերով անխափան.
Որ մեր դաշտերն հասկերով
Աստղերու պէս շողշողան:

Եւ կապելով դրրասանդ
Եղջիւրներուն մահկաձեւ,
Եւ ծաղիկներ բաղմերանդ
Եւ որաներ հըրաթեւ
Պիտի դառնաք դէպի մեզ
Ուղիներով անխոտոր
Հին օրերու փառքին պէս
Աչքերու մէջ արեւ նոր:

Ո՛հ, հանդէպէք դուք հիմա,
Աշխատանքի պահակներ.
Թող կոպերուն ձեր վըրայ
Իջնեն քունի սեւ թեւեր.
Թող լուսընկան արծաթեայ
Սըրիռէ եղեամ եւ երազ:
Ո՛հ, հանդէպէք դուք հիմա
Հասկերուն մէջ հեղանազ:

ՍԱՅՆԻՆ ԵՐԳԸ

Ճամբայ տըւէք, ճամբայ տըւէք այսօր ինձ
Եւ երգերուս ցնծալից,
Ու դընացքիս յաղթական,
Լի հունձքերով ամառուան:

Գիւղերն ամբողջ ծափը ծափի թող խայտան
Ըղղեստներով հարսնեկան
Ահա կու գամ մեծ շուքով
Բարիք ու սէր բաշխելով:

Մալուխի պէս ոսկի լարեր թող քաշեն
Երկնքի սայլը հրեղէն,
Ճամբաներէն թումբերէն
Եւ ձորերու շուքերէն:

Ճամբայ տըւէք, ճամբայ տըւէք խոնարհած,
Սայլը կու գայ ոսկերարձ
Դաշտերու երզն իր բերնին,
Վըրան ոսկի ծիրանին:

Արծիւներու թիւին բաղմած առաւօտ,
Ես հեռու եմ եւ ձեզ մօտ.
Ձեր դաշտերէն կը դառնամ
Արքաներու պէս փարթամ:

Ի՞նչ ցնծութիւն եւ պերճանքի ո՛րքան դոյն
Շուրջըս պարող թուիրուն .
Վերէն հաւքերն երամով
Ինձ կ'ընկերեն տափերով :

Քեզի կ'ըսեմ, ո՛վ Արտաշէս դուն հըսարտ,
Ա՞յսպէս էր քու Նաւասարդ .
Տենչանքներուդ բոցավառ
Ի՞նչ ունէիր հաւասար :

Երգ ունիմ ես, կակաչներու մեղեդին,
Եւ հոռովելն հօտաղին .
Ունիմ չողերն արեւուն,
Եւ Աստուծոյ օրհնութիւն :

Լեռներէն վեր, հայրենի գիւղն երկնամերձ
Ինձ կը սպասէ լուսհանդերձ .
Քաչէ մարալ անմըռունչ,
Քաչէ դոմէշ բոցաշունչ :

Ահա ծաղկեայ առիդածներ հովին դէմ
Կը ծածանին հեղաճեմ .
Պար են բռնած երդաւեր
Օրիորդներ եւ հարսեր :

Կալերուն մէջ Վարդավառն է մեր գիւղին,
Աշխատանքի կիրակին .
Քաչէ մարալ տանինք բոց,
Տանինք կեանքի երդերդոց :

ՀՕՏԱՂԸ

Հօտաղ, վարէ՛, ևղներդ ահա ջըլապինդ
Խոնարհած են լուծին տակ.
Պիտի ծըլին վաղն արտին մէջ ղերդ յակինթ,
Յորեն, զարի եւ վարսակ:

Հօտաղ, վարէ՛, թող արչալոյսը լեցուի
Ակօսին մէջ լայնարաց.
Հողին ծոցէն պիտի դարձնեն ընձևղի
Խոստովներով ձևնարարձ:

Հօտաղ, վարէ՛, արտերն ահա հեշտացունց
Սերմանողին կը սպասեն,
Կ'ուղեն կրկին դառնալ ուկեան, դառնալ բոց.
Ալեկոծուիլ միշտ կ'ուղեն:

Հօտաղ, վարէ՛, քու երդերուդ մէջ արդէն
Գարուն մը կայ ղեղեցիկ.
Թող բողբոջի սեւ աչքերուդ մէջ ցորենն
Երազներով երջանիկ:

Հօտաղ, վարէ՛, որ կակաչներ ալ բուսնին
Անքան բոսոր ինչպէս դուն.
Պիտ' ըլլան քու աղքատ քրքրդ հարսնիքին
Կարմիր դորդեր ոտքերուն:

Հօտաղ, վարէ՛, որ ընձիւղները դարնան
Նոր կոյսերու նըմանին .

Հասկերն ատոք ոսկեղօծուած ամառուան
Աստուածամօր ընծայուին :

Վարէ՛, վարէ՛ խոնարհ մըշակ արտերուն ,
Եւ հանդերուն պահապան .

Շուքըդ փոքրիկ, նըման թռչնի թևերուն
Ըլլայ դաշտի ուրուական :

Վարէ՛, վարէ՛, դարձուր ճըպտաբդ չըչող
Օձի մը պէս պողպատեայ .

Պիտի փոխէ գայն արեղակն ոսկի շող
Եւ դաւաղան մը ծաղկեայ :

Վարէ՛, վարէ՛ երգըդ անոյշ թող հնչէ ,
Ինչպէս սրտի երգերդոց .

Այն որ հողին մէջը քրտինք կը ցանէ
Նա չ'ունենար սիրտ մը դոց :

Եւ քու տենչերդ ինչպէս դարնան նոր արեւ
Թող երկարին արտէ արտ .

Որ սիրտդ ըլլայ կապոյտ լըձի պէս թեթեւ
Միշտ յուսալից, միշտ հանդարտ :

Որքան տանջեն ըղբեղ արեւն ու մարդիկ
Եղներն այնքան կը սիրեն .

Միշտ իրենց հետ կը բաժնես քունդ աղքատիկ
Եւ քու վիշտերդ համօրէն :

«Զիւ դու քաշի, այ արա հօ, արա հօ

Աստուած պահէ Հայաստան.

Յառա՛ջ, եղներ, չըկայ հանդիստ երեկոյ

Քանի դաշտերն են խոպան»:

ԱՆԴԱՊԱՀԸ

Երբ մըշակին քիրտն է փոխուած ընձիւղի
Եւ արտերն են կանաչորակ լըճակներ,
Անդապահի ձայնն հեռուէն կը լըսուի
Բիրը ձեռքին, սեւ բոցերու պէս աչքեր:

«Ոչ ոք այլեւս չուքն իր ձրգէ արտերուն,
Ոչ ոք մատղաշ արեւն անոնց խափանէ»:
Եւ թումբերէն ձայնը կ'անցնի ձորերուն,
Խըռովելով հորիզոններն ոսկիէ:

Մութ յօնքերով կ'ելլէ ըշտապ թումբ առ թումբ
Բիրը ձեռքին սեւ ճաճանչի պէս ճրկուն.
Գաճաճ թուփեր եւ ըստուերներ չքախումբ
Կը բոլորէ ամբողջ շրջանն արտերուն:

Ու խոյս կու տան արտուտիկներն հասկերէն
Թեւերուն մէջ ոսկի շողեր տանելով.
Անոնք միայն անդապահները կ'ատեն
Որ չեն յուզուիր երբեք իրենց երգերով:

Եւ երբ կ'անցնի չուքն իր դիւղի վըրայէն,
Ինչպէս հովէն թեւեր առած խըրտուխակ,
Մանուկներն իսկ գէշ երազներ կը տեսնեն
Պահուելով քըղանցքներու ծալքին տակ:

Ու կը յորդէին բաժակի պէս ցորեններն
Անդասլահին աչքերուն տակ մշտարթուն .
Ոչ մէկ թռչուն կը տարածէ հոն թեւերն
Եւ ոչ արջառը կ'երկարէ հաստ լեզուն :

Կը սրլանայ յանկարծ դէպի հովիտներ
Իր սեւ փափախը մազերուն ամպի պէս ,
Կարծես թէ հոն կը չարչարեն ցորեններ
Բիրը սեղմած , աչքերը շանթ բոցակէզ .

«Է՛յ, ո՛վ է հոն» , դարձեալ իր ձայնն է խրոպոտ
Որ կը փըշրի շեփորի պէս թաթարի ,
Դեռ աւելի սարը կ'ելլէ ճերմակ հօտ
Սարսափահար նախիրն անտառ կը փախչի :

Որքան հասկերը կը մեծնան ոսկեհեր
Կը լեցուի սիրտն այնքան անոնց վառ սիրով .
Ամէն մէկ հասկ իրմէ համբոյր մ'է առեր
Ամէն կակաչ կարմրած իր տենչերով :

Եւ իրեն հետ մինչ գիշերներն հեռաւոր
Հսկայ կըրակ մ'հիւղին առջեւ կը հսկէ .
Մօտ է Յուլիան , հասկերն ատուք եւ բոսոր ,
Ի՞նչպէս զանոնք այսքան պիտի շուտ լըքէ :

ՀԱՍԿԵՐ ՀԱՍԿԵՐ

Հասկե՛ր հասկե՛ր, ծըփոռն փրփոռը ոսկեծայր,
Քօղ նրբահիւս մեր դիւղերու հարսնութեան.
Չեմ երազեր կուրծքի մանեակ եւ գոհար,
Կարօտ չեմ ես վայրի վարդին մանկութեան:

Ծփծըփալով հաղար բոժոժ կը դառնաք
Աւելի հեշտ լարերը քան տաւիղին.
Երբ մանկօրէն ասողերուն հետ կը խաղաք
Ծիծաղը ձեր կը հասնի մինչ Արարչին:

Օրհնեալ էք դուք մեր դիւղերուն երգերով.
Օրհնեալ էք դուք աղքատներուն աղօթքով.
Հասկեր հասկեր աւաղներու թիւերով:

Մեր աշխարհին ուր չի տեսներ երբեք ծով
Արչալոյսին դուք էք կարմիր աւաղան.
Հասկե՛ր հասկե՛ր, մեր դիւղերուն ծիածան:

ՀԱՍԿԱՔԱՂԸ

Ըղբեղ տեսայ զաշտերու մէջ Յուլիսին
Յորեններով պըսակուած .

Կը ժպտէիր ինչպէս ջուրի երեսին
Նոր ճառագայթ մը ծաթած :

Ծաղիկայ փէշերդ նունուֆարի պէս փըռած
Կը նաղէիր արեւուն .

Գինս^օվ էիր արդեօք լոյսին պէս հարբած
Բուրումներով հասկերուն :

Կը ժողովէիր եւ կ'երդէիր, ջան աղջիկ,
Աշխատանքի դովեստներ .
Մինչդեռ սարէն եղեգնեայ սրինդը մեղմիկ,
Քեզի համար կը յուզուէր :

Այնքան անյաղ արեւն աշտերդ համբուրեց
Որ կակաչներ կը թըւին .
Բախտը որքան զրկանքներու քեզ յանձնեց
Գեղեցկացար դու կրկին :

Ձեմ գիտեր թէ ո՞ր երկնքէն հոս իջար
Շընորհուհիդ թեւարեկ .
Պարկեշտութեան քօղը դէմքիդ ոսկեվառ
Հաղիւ հիւսուած գեւ երէկ :

Լուսնի նըման դու միամինակ կը լեցնես
Խոսքան դաշտերն հըրաշքով.
Մեր անդերուն դու քրիստոնեայ հուրին ևս
Արեւելեան աչքերով:

Արեւծաղին դուն դաշտ կ'իջնես ամէն օր
Հնձուորներուն խոնարհ շուք.
Մաղերդ սակի ուրիշ որայ մ'են տղուոր
Ճակտիդ վըրան թափթըփուկ:

Մասուրներուն վըրան բուսած վայրի վարդ,
Ո՞ր թուփն արդեօք զրկեցիր.
Աղքատ ևս դուն անոր համար սիրող մարդ
Չի պաղատիր ծնրաղիր:

Պիտի թռչիս դուն օր մ'ինչպէս զիցուհի
Որան թեւիդ տակ երկին.
Ո՞հ, աղքատներն այստեղ չունին սիրելի
Պէտք է միայն պաղատին:

Հիմա քեզ ալ հաւքերու պէս հասկաքաղ
Աստուած կու տայ կերակուր.
Կու լաս երբեմն անյոյս լըքուած ևս սըւաղ,
Մութ տեսնելով ամէնուր:

Թերեւս եղբայր կամ քոյր մ'ունիս դու փոքրիկ
Խրճիթիդ մէջ անօթի.
Ի՞նչպէս քու սիրտդ ողկոյղի պէս չըճմլի,
— Ո՞վ մայրութիւն ցաւալի:

Ժողովէ՛, Ժողովէ՛, հասկեր Ժողովէ՛, բոց Ժողովէ՛,
Հարուստներու փշրանք չէ՛.
Սերմանողն ալ եւ հնձողն ալ Աստուած է.
Այդ ցորեն չէ, ոսկի է:

ՄԻՋՕՐԷՆ

Ծառերուն տակ շուքերն հաւաքուած կը հանդէին,
Ալ չըկայ մութ խորհուրդ, մեկնած են ողիններ.
Ամէն ինչ լոյսին տակ հարազատ է դարձեր
Գոյներով աղմբիւղ, ձեւերով առանձին:

Արեղակն երկնի մէջ բացարձակ ինքնիշխան,
Կը զբօսնու շոյելով մայրիններ պերճաւեղ.
Կը ճեմի երկնի մէջ արքայի պէս չըքեղ
Ոչ մէկ զարդ աւելի կը պճնէ երբեք զայն:

Զօրադոյն քան սիրոյ բորբոքեալ ցանկութիւն
Ոսկեղէն բոցերով կը վառէ աշխարհներ.
Եւ ոչ ոք համարձակ կը նայի դէպի վեր
Երեսներն ինչպէս հին ոսկեղօծ կուռքերուն:

Կ'երկարի ճամբաներն ըսպիտակ դետի պէս
Հանելով փոշելից ալիքներ ոսկեթոյր.
Եւ քամին կը հեւայ ձիու պէս անանդորր
Կապուտակ քրտինքով, եւ ազին բոցակէղ:

Հեշտ է քունն աւելի քան խորունկ դիչերուան,
Ծառերու տակ զովուտ, առանց սին երաղի.
Թաւիչէ ըստուերներ փոխանակ վերմակի
Սրտերու զարկին հետ մեղմօրէն կը ծըփան:

Խուսափած է նախիրն անտառներ թաւաշուք,
Եւ այնտեղ կ'որոճայ հաճոյքով ծուլութեան .
Սաղարթներ անհանդիստ արեւուն դէմ վահան
Կը սրահեն աներկիւղ բիւր աստղեր խուսափուկ :

Կը հեւայ ջինջ առուն պուրակէ նոր պուրակ
Թողնելով օձի պէս արծաթէ մորթն հեղուկ .
Պապակած վարդերուն կու տայ ջուրն իր սղաղուկ
Յուսալով խոստացուած սղարդէին երկնառաք :

Յորեններն են կաղմած լըճակներ ցոլացուն
Որ հըրով մաքրելին թախիծներն աշխարհին .
Մինչ հօտաղն երկարած շուքին տակ արօրին
Կող առ կող կը ննջէ իր յողնած եղներուն :

Ո՛րքան լայն է հիմա հորիզոնը դիւղին ,
Հովիտներն են խորունկ ու լեռներն են անծայր .
Հաւքերուն չեն բաւեր թաւ ոստերը դադար ,
Ձի շողար ժայռին տակ արծաթեայ փողն օձին :

Սակայն մարդն հողին հետ երջանիկ հարազատ ,
Կը դընէ դըլուխն իր սիրտ առ սիրտ հանդէսէլու .
Գեղեցիկ երկինքն է խորհուրդն իր աչքերու
Թէպէտ կան հեռուններն անջրդի անապատ :

ՋՐՏՈՒՔԸ

Բարկ արեւով երբոր կ'իջնէ ջերմութիւն
Արտերուն մէջը կէսօրուան դադարին,
Զոյգ զոյգ եղները գլխահակ, երերուն,
Կ'երթան անուն, իրենց աչքերն հովիտին:

Սեւ բոցի պէս զիրենք ծարաւը կ'այրէ
Ինչպէս կարօտն անվերադարձ պանդուխտին.
Զուրն երջանիկ ընծայումով կը սպասէ
Տենչահրաւէր դարպասումով իր սոյլին:

Մէկ գլծի են, այնտեղ եղջիւր առ եղջիւր,
Կը դողայ պորտոն, ագին մազոտ կը պրկի,
Երակներէն կ'անցնի զովուտ կենսաջուր:

Արձանացած իրենց ուժին մէջ արի
Հորիզոններն հըպարտօրէն կը նային
Ո՛չ ծըռելու, այլ իշխելու խոնջէնքին:

ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Կարծես թէ մէկ հրամանով
Մըշակները կանդ առին .
Ամպարաղիձ շարժումով
Քրտինքն առատ սրբեցին :

Քահէրն իրենց լայնաձևն
Աշտէներու պէս բարձած .
Ուրքան հըղարտ ու վեհ չէր
Հայկի բանակն յաղթապան՝ :

Կը դառնային շարքերով
Ծանրը , չափուած , տրրոխուն ,
Ալիքն ինչպէս խաղալով
Կու դայ հանդէիլ արեւրուն :

Հորիզոններն ոսկեղէն
Ինչպէս թեթեւ բեհեղներ ,
Կը կախուէին ուսերէն
Մութ ձրդելով հովիտներ :

Կը յառաջէր շուքն իրենց
Դրօշակի պէս շայնարաց .
Շարքերն էին մերձ առ մերձ
Եւ ճակատներ աստղամած :

Առուակի սէս կը հոսէր
Հնչուն ծիծաղն արծաթեայ,
Եւ աչքերէն կը թռչէր
Լոյսն հըրեշտակ միամեայ:

Կը հեռանար հարկոյնն
Երեկոյեան թեւին տակ,
Ու մեծ աստղեր հոս ու հոն
Կը փնտռէին մեծ լըճակ:

Կը դառնային մըշակներ
Առանց մըռայլ խոհերու.
Եւ դէտի տուն նայուածքներ
Կ'երթային շող դառնալու:

Երբերն իրենց սիրային
Ինչպէս կապոյտ թռչուններ,
Հովտէ հովիտ կ'իջնէին
Խըռովելու սոխակներ:

Չէին տանիր տուն աւար,
Եղբօր արին եւ կամ հեռ.
Այլ օրհնութեան ցան արդար
Մէջը հաւատք, մէջը սէր:

Իրենց ափերն են սեղան
Աղքատներու, որբերու,
Ուր եւ հաւքերը կու դան
Փշրանքն իրենց առնելու:

Ո՛հ, փնտուեցէք պերճափառ
Պալատներու մէջն աղքատ,
Եւ յարկերուն տակ խոնարհ
Աստուծոյ դէմքն հարազատ:

Պիտի քալեն անոնք դեռ
Վաղայարոյց արեւին.
Բանալու նոր ակօսներ
Համաշխարհի դարթօնքին:

Կ'երկարէին ճամբաներ
Դէպ' իրիկունը խաւար
Միակ երազն ու տէնչն էր
Բոցուտ օճախն ու լամբար:

Ամէն դըրան ետեւէն
Լոյս մը դողդոջ կը հսկէր.
Սեղանը ճոխ, տունը չէն
Առանց թելի հրեշտակներ:

Այլեւս հին թախիժ չէր,
Ո՛չ աշխատանք սովամահ.
Մըշակն էր իր հողին տէր
Հողը կեանքին մանանայ:

Ո՛չ մէկ օտար ճառադէմ
Հարկ կը խնդրէր արիւնոտ.
Ո՛չ ձրմեռները դըժխեմ,
Կը բերէին մահուան բօթ:

Աշխարհիս մութ այն անկիւնն
Երէկ լըքուած քարաստան,
Հիմա դըրախտ, օրհնութիւն
Եւ յարուցեալ Հայաստան:

ԿԱԼԸ

Արտերէն գիւղ սայլը կու դայ բեռնարարձ,
Երգին կապոյտ երկղն ալ իր ետեւէն.
Ծափ կը դարնէ քամին թեւերը բացած,
Բարտիններու տողանցքին մէջ սխնեղէն:

Կալերն ամբողջ, ոսկերոլոր լըճակներ,
Մինչեւ հեռուն երկնքի մէջ կը ցոլան,
Ու սայլէն յար, մանուկի պէս որաներ,
Անհուն խինդով կը ճռուողեն ու կ'իյնան:

Դէղերուն մէջ եռաթանին կը մտնէ
Ամպերու ծոցն ինչպէս մատներն արեղին,
Կալին վըրայ յարդը բեհեղ կը հլւսէ
Ոսկի թելով մէջը կարմիր մետաքսին:

Ծըւէն ծըւէն կ'իյնան խուրճերն հոս ու հոն,
Ալիքի պէս օճապըտոյտ, թաւալուն.
Ծով մ'է կարծես գիւղը մինչեւ հորիզոն
Նաւակ մ'ամէն տուն կայմերով ծառերուն:

Կամերն արդէն սըրուած դունհան կայծքարով
Դէղերուն մէջ ալետատան կը դառնան.
Կը փրփրէրի, յարդը կ'ըլլայ ճերմակ ծով
Ծո՛վ տենչալի եւ դոյներու ծխածան:

Կամնորդի երդն ամառուան հետ արեւուն
Բերաններէն բոցալեզու կը ծորի .
Կատաղօրէն կէսօրուան տապն արեւուն
Դէմքերն անոնց կը խարանէ աւելի :

Եւ աղջիկներն հոն կը լողան ցընորուն ,
Ինչպէս ճերմակ երկայն վիզով կարասներ .
Թեւերն իրենց կը հասնին մինչ ամպերուն
Ճըպտտին հետ որ շողերով է ծաղկեր :

Կը ճարձատին , կ'ոստնուն յարդին չէկ մաղեր
Կճղակներուն , կայծքարերուն պլլլլում .
Մինչ կը խայտան ծիրանեծին հատիկներ
Մանուկի պէս հանդերձներէն մերկացած :

Նաւորդն ինչպէս կանգնած նաւու առաջքին
Կը հետեւի ալիքներուն լիրվրաղին ,
Մըչաին ուրախ , ծալած թեւերն իր կուրծքին
Պիչ կը նայի մարդարիտէ յորձանքին :

Հեռու , հեռու հորիզոնէն ալ անդին
Սրեւուն հետ կը թաւալին բիւր կալեր .
Սչխարհս ամբողջ անդաստան մ'է երկնային
Ուր կը հնձեն մարդիկ հիմա տենչանքներ :

ԵՐԱՆ

Ահաւասիկ քամին կու դայ, ինչպէս հողին Աստուծոյ,
Քամին հըզօր, անտառներուն մէջ ոռնացող ուրուական.
Մեր դաշտերուն վըրան չահապ, վարդերուն հետ քոյր սիրոյ.
Արծուի թեւով քամին կու դայ երնելու յարդն իրիկուան:

Նախ հարսերու վարսերը դայն կը զդան թեթեւ շոյանքով,
Յետոյ ուժգին կը սմբակէ ձիու մը պէս երկամեայ.
Կ'ուռին բաշերն աշխատանքի երիտասարդ տենչերով,
Քամին կու դայ ծոցն հարսերու լեցընելով յարդն ոսկեայ:

«Յարդը քեզի մեզի ցորենն», հորսելիներ միասին
Կը բարձրանան, արեւուն մէջ յօրինելով նուրբ քօղեր.
Կը ձեւանան ոսկի շուքեր, եւ ծխածան երկնային,
Զքնաղաղեղ քան Նարեկի առաւօտեան տեսիլներ:

Կ'անձրեւէ յորդ ատոք հատիկը վարսերուն մէջը զոհար
Մարդրիտն ինչպէս որ կը տեղար Սաթենիկի հարսնիքին.
Յարդն ոսկեղէն իր թեւերով դեռ կը շրջի օդապար,
Կարծես ըլլար բոցէ փետուր ուրիշ երկրի մ'արեւին:

Ու կը ցրուէ զիրենք երդով քամին հարբած պարուհի
Թուփերուն մէջ ու ճամբաներն իր ձեռքերով բռնալիր.
Մինչ աղջիկներ արեւայեղձ, եւ բազուկներ պըղնձի
Համայնաչափ միշտ կը կրկնեն թեւի շարժումն երկնածիր:

Կալին վըրայ կը բարձրանայ ցորենի թումբն ալէկոծ,
Անաստատի ովկեանին մէջ աւազն ինչպէս դեղնագեղ:
Կը պատառել եւ կը շինուի բորբոքելով իբրեւ բոց
Անդիմադեր կամքի ուժով, շարժումով բուռն եւ անշեղ:

Կ'երենն, կ'երենն կ'եղանակեն երզը խանդի, պայքարի
Հաղարաւոր կալերու մէջ աշխատանքի մարտիկներ:
Իրենց շարքերն աշխարհակալ արդէն նըման բանակի
Պիտի փշրեն աղքատներուն վիզը ծլուող շղթաներ:

Այնքան վառ են նըւիրական այդ օրերուն տենչանքով
Որ անարեւ եթերին մէջ կամքի ուժով անյեղլի,
Կը վերանան, կ'աննիւթանան քամիին հետ դեռ գինով:
Կ'երենն, կ'երենն կ'եղանակեն երզը խանդի, պայքարի:

ՀԵՂԱՆԸ

Սեւ կամ դեղին սաթերն հատիկ առ հատիկ
Հնձանին մէջ զամբիւղներով կը լեցնեն .
Հարսերու սեւ աչքերուն պէս դեղեցիկ ,
Երբ Համբարձման խումբ խումբ կու գան թումբերէն :

Մերկացած են մինչ սըրունքներն աղջիկներ ,
Լուսինն ինչպէս ալիքներու մէջ վէտ վէտ .
Ծաղկեայ դողնոցն ուռի ճիւղով բռնած վեր
Կը սպասեն որ յորդի հնձանն երգին հետ :

Կը պսպրղան գիրդ ողկոյղներն արևուն
Նդեամն ինչպէս շուրջը կարմիր վարդերուն .
Բոյրն ըղգլիսիչ մըշուշ կապած դոյնըղդոյն
Արդէն կու տայ գինովութեան հեշտութիւն :

Մանուկներ թուխ , մեռնի դոյն աղջիկներ ,
Կը փրցընեն լըման շարքերն անխընայ :
Կուրձքերէն վար կ'իջնէ քաղցուն սիրաջեր
Եւ կը դընէ մատներուն ծայրը հինայ :

Հնձանի' մէջ , հնձանի' մէջ , կը սաստէ
Ծեր գիւղացին . եւ եղնիկի պէս ճըկուն
Քրտան ոտքեր , սըրինդին հետ եղէղէ
Խեղացընոր եւ կը պարեն եւ կ'ոստնուն :

Տաշտերն ինչպէս ոսկեայ փոքրիկ աւաղան
Կը լեցուն միշտ, կարկաշներով աղբիւրի.
Հեղունկն ամբիժ, եօթը դոյնով ծխածան,
Կը բարձրանայ բոցի նրման կենդանի:

Գաղջ օղին մէջ կը փոթորկի եւ կարմիր
Շատըրուաններ արեւելեան կը բացուին.
Մինչ ափերուն սղալըջակներ ոսկեծիր
Շամբերու մէջ նունուֆարներ կը թըլին:

Շողին կարմիր, ամսերն ինչպէս արեւին,
Կոյս դէմքերուն քօղ կը ձըզէ նրբահիւս.
Ո՞ր կալաշն է այնքան սիրուն Յուլիսին
Երբոր կու դայ զայն զգուելու արշալոյս:

Ճմլըւած են արդ ողկոյղներն ոտնահար,
Թափուր հնձանն երկնքի պէս անարեւ.
Լի ափերով կ'ըմպեն քաղցուն դիւահար,
Կը համբուրուին մաղթելով կեանք եւ արեւ:

Կը սաւառնի իրենց վըրան սուրբ հողին
Մեր հայրերուն, որոնք դինին սիրեցին:
Պիտի լեցուն դաշխուրաննէ՛րը կրկին,
Երբեմն ինչպէս արքաներու խնճոյքին:

ՀՈՎԻԻԸ

Կ'ուզէի ըլլալ սաղնորու լանջքին
Հովիւ մը փոքրիկ եւ պատառոտուն :
Աչքերըս կապոյտ նրման երկնքին
Եւ զեփիւսի պէս սիրտըս բարակուն :

Կանաչ մասուրէն կտրէի սըրինդ
Արցունքի նրման ծակեր բանալով .
Մարդկութեան հառաչն հանէի երկինք
Մեղմութիւն ու սէր սրտին կարգաւով :

Կախարդէի ես երկինք ու երկիր ,
Ինչպէս սոխակին զեղզեղն իրիկուան .
Հոն ուր զեղեցիկ յոյսեր չեն ծաղիր՝
Հրեշտակն ըլլայի անհուն բերկրութեան :

Հովիտէ հովիտ հնչէր իմ դանդին
Յետոյ ինձ դառնար կարկաչներու հետ :
Համբուրէի ես օրհնեալ բընութիւնն
Որ կը սիրէ միշտ հովիւ մը տըղէտ :

Յետոյ պառկէի դալարին վրայ
Արքայիկ մ'ինչպէս մեռաքսէ բարձին .
Ու քունըս տանէր երազով ոսկեայ
Մաղերուս մէջն ալ խաղար զով քամին :

Շրթունքներուս զար բըղղալով մեղուն
Խնչակէս նորարաց վարդի մը վըրան .
Տանէր իմ սրտիս մանուկ քաղցրութիւն
Այրած սրտերուն իրերէ բախտան :

Եւ արթննայի սըրինդըս գրկած
Այնքան սրտիս մօտ որ ծաղկած ըլլար .
Ու զայն կախէի հիւղակիս ղիմաց
Որ մահէս վերջն ալ հնչէր անդադար :

ՀՕՏԸ

Այն ժամուն որ վարդերն են ցօղուտ տակաւին,
Եւ շողերն արեւուն իջած չեն հովիտներ,
Լեռներու կողերէն կը հնչեն սըրինգներ,
Վասնդի չի դար լոյսն առանց մեր նըւադին:

Արձազանգը կ'երթայ հորիզոնն յուղելու
Կը պատէ եւ գիւղակն արտոյտի թեւերով,
Կը սպասեն խումբ առ խումբ ոչխարներն իրար քով
Որ շուքերն անթափանց փոխարկուին շողերու:

Կը թառի խաչերուն ճառագայթն առաջին,
Ինչպէս սուրբ աղանի ոսկեղէն թեւերով.
Սաղարթները կը դդան երկնքի հեշտ գորով
Որ գիւղին միշտ կու տան երանդներ հարազատ:

Առաւօտ է արդէն աչքերուն մէջ զըւարթ,
Լոյսերու յարութիւն, ու սիրոյ աւետում
Կ'ուղէի ունենալ այն սրտերն անտրտում
Որ գիւղին միշտ կու տան երանդներ հարազատ:

Շուքերուն հետ կապոյտ լեռ կ'ելլեն եւ շողեր
Ու ծառերն են հիմա ոսկեհիւս հովանոց.
Կը բացուին հովիտներ մայրական ինչպէս ծոց
Որ դառնուին աներկիւղ իջնէ խոր առուններ:

Մեր լեռներն են յաւէտ Աստուծոյ սուրբ խորան
Ու դառներն Յիսուսի ուսերուն սիրելի:
Ամբողջ հօտն է նրման կոյսերու թափօրի
Որ կարծես թէ կ'երթայ արեւուն ուխտական:

Եւ արփին կը սիրէ հօտին հետ խառնըւիլ
Որ շուքէն չըլախնան նորածին դառնիկներ.
Եւ մաքին ունենայ իր կաթին մէջը սէր
Ծիրանի սըրինդն ալ կարենայ փողփողիլ:

Այսպէս են եւ ամպերն երկնի մէջ ճերմակ հօտ
Արեւակն է հովիւ, պատանի հըրամաղ.
Եւ կարծես թէ կ'առնէ սըրինդէն սիրոյ դառ
Այնքան վառ են շրթներն եւ մատները շաղոտ:

Մինչ կոհակ առ կոհակ ձորերէն դէպի սար
Կ'ելլէ հօտն ու կ'իջնէ թռւփերու պէս ծաղկած.
Եւ քամին կը խաղայ բուրդին հետ ամպամած
Տենչալով հիւսելու առադաստ մ'ոսկեսար:

Ոչխարներն հեղութեամբ միշտ դիտեն հըմայել
Լեռներու վեհութիւնն, երկնքի դորովանք.
Իրենց կեանքն է այնտեղ կանաչի երազանք
Լըռութեան թելին տակ միշտ արեւը սիրել:

Ու կ'երթան աւելի բարձրագոյն կատարներ
Տենչալով ամոքել վայրենի լըռութիւն.
Կը բացուի հորիզոնն խոնարհած դէպ' հեռուն
Եւ մարդիկ կը կարծեն ճերմակ ամպ ոչխարներ:

Լեռնէ լեռ կը տանին իրենց հետ հառաչներ
Արտերուն, դիւղերուն եւ խոնարհ ձորերուն.
Որոնք միշտ կը տենչան մերձենալ արեւուն
Եւ տանիք ունենալ շուքերու տեղ եթեր:

Արշալոյսն երբ կ'ելլէ սարերու ետեւէն,
Կը սիրէ դառներուն աչքերուն մէջ հանդէլ.
Շողիկներն ալ կ'ուզեն վիղերուն փաթթըւիլ
Կապելու երեք կարգ նարօտներ ոսկեղէն:

Եւ մայիւնն իրենց հեշտ կը ժողւնն զեփիւռներ
Ինչպէս հունչն անտառին տանելու դիւղէ դիւղ.
Իրիկուն է արդէն ճաճանչներն եւ կապուղ,
Դոյլերով արծաթեայ կը սպասեն աղջիկներ:

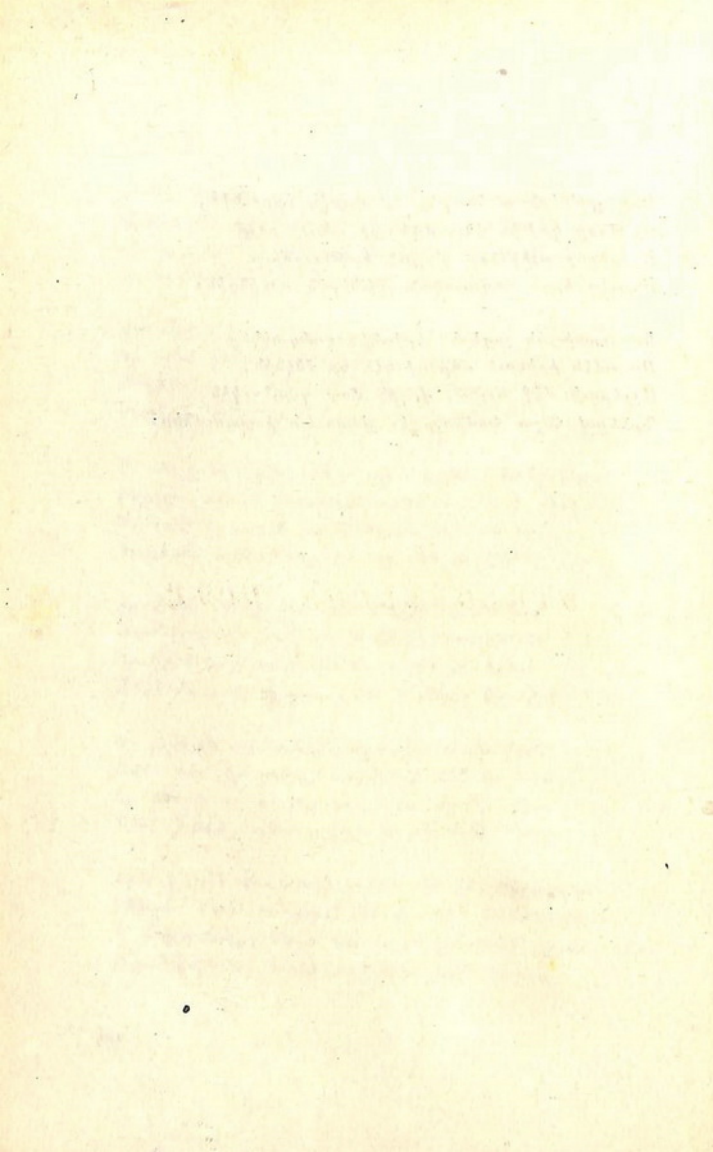
Կը վաղէ հեւ ի հեւ այն մաքին որ մայր է
Խառնելով իր քայլերն հովիւին քայլերուն.
Կը դըժէ նոյն հետքերն եւ ուղին սրտերուն,
Ամէն մայր իր որդին միշտ նոյնպէս կը սիրէ:

Կը լեցուին ճամբաներն արծաթէ աղմուկով,
Ամէն սեմ կը ցնծայ հարսնիքի մէջ կարծես.
Կը ցնծան եւ դոյլեր նորածագ լուսնի պէս.
Պիտ' յորդի, պիտ' յորդի կաթն ոսկի երազով:

Երբ կ'ելլեն փարախէն դառնուկներն յորճանուտ
Ինչպէս մուրթ մամպերէն կը թափին ճաճանչներ,
Ո՛ր վարմանք, մայր առ մայր կը տանի զիրենք սէր.
Ոչխարներն ալ ունին մայրերու նոյն կարօտ:

Երբ չբժներն անհամբեր կը դաշին երբուծին,
Կը հոսի կաթին հետ մանուշի անոյշ բոյր .
Եւ սիրոյ ալիքները կ'ըլլան կաթնաղբիւր
Ինչպէս երգն հովուական չբժներէն սըրինդին :

Եւ ուրախ են չողերն, երջանիկ զանգակներ
Որ ամէն իրիկուն մեր դիւղէն կը մեկնին,
Աչքերուն մէջ ուլին, վըղին մօտ զառնուկին,
Դընելով հեշտ համբոյր եւ վաղուան խոստումներ :

ԵՂԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ԵՐԳԸ

ԵՂԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ԵՐԳԸ

Կը սիրեմ մեր Մայիսի հովն առաջին
Կը ցնծայ հո՛ղը սրաի պէս վերըստին .
Բոյներու քով հարսնեմատներ կը կախուին
Անտառներն ալ խորհուրդներով կը լեցուին :

Կը կանաչնայ մասուրի պէս ծերունին
Օճախներէն կը բարձրանայ ծուխն անշեղ .
Գեղջուհիներ բացուած լաղուտ կը թլւին ,
Կը փոխուի ձիւնն յառժիկներու ամէն տեղ :

Ի՞նչ անոյշ են նոր ցորենի մրմունջներ
Երդն հօտաղի նոր ալի պէս կարկաչուն .
Ո՞ր բընութիւնն ունի այսքան երազներ
Ո՞ր մէկ քերթուած բառեր անդարդ եւ խոհուն :

Եւ զանդակներն ամէն առտու իրիկուն ,
Շարահաններն հրեշտակներու հետ կ'երդեն .
Կը խառնուի երկնքի լոյսն աչքերուն
Հին է աշխարհս , դիւղերը միշտ մանուկ են :

Կը սիրեմ մեր հեղձամաղձուկ ամառներ
Հեշտ բղղիւնով մեղուններուն ժրրաջան .
Երբ կը հեւան քարերուն տակ առունք
Ու բարտինք դրօշակի պէս կը ճօճան :

Ամէն մէկ արտ աւաղան մ'է լուսածիր,
Ափունքներուն զիւղեր շարուած զերդ շուշան.
Կակաչներու հովանոցին տակ կարմիր
Արտուտիկներն հասկերուն հետ կը խաղան:

Երբ կ'արածին ճերմակ հօտերն անաղմուկ,
Իրենք քերթուած, իրենք մուսայ դաշտերու:
Երջանիկ է հովուի սըրինդը փափուկ
Սէրն իր մաքուր հովերով զիւղ զրկելու:

Եւ զանդակներն ամէն առտու իրիկուն
Շարահաններն հրեշտակներուն հետ կ'երդեն.
Կը խառնուի ծաւի երկինքն աչքերուն
Հին է աշխարհս, զիւղերը միշտ մանուկ են:

Կը սիրեմ մեր մեռնելու մօտ աշուններ
Տերեւներն երբ տենչերու պէս կը թափին.
Ու կը բացուին մեր ոտքերուն տակ փոսեր
Անմահութեան մօտ տանելով մեզ կրկին:

Կալերուն մէջը ցորեններ դէզ առ դէզ
Գարնանային ծովերու երդ կը թըլին.
Կ'այրի մըշակն յարութեան սուրբ մոմին պէս
Սեղանին մօտ նսրօրինակ խորհուրդին:

Լեռներուն հետ կ'ողջագուրուի արեգակն
Ինչպէս երկու սիրով դատուող հատորներ.
Զիւնն է փրփած ապրեշտմէ իր վերմակ
Որուն ներքեւ պիտի ննջեն ընձիւղներ:

Եւ զանգակներն ամէն առտու իրիկուն
Շարականներն հրեշտակներուն հետ կ'երգեն .
Կը խառնըւի երկնի կապոյտն աչքերուն
Հին է աշխարհս, դիւղերը միշտ մանուկ են :

Կը սիրեմ ես մեր ձիւն ու բուք ձմեռներ
Եւ կատաղի եւ լի կեանքի սլաքարով .
Ինչպէս վիշտին մէջ կը փթթին նոր յոյսեր
Հողին տակն է զարունն հարսնեակ թեւերով :

Կը սիրէ սիրտն ողբալ անցեալ զարուններ
Եւ վարդազուրկ սոխակին վիշտը խորհիլ .
Զուր բսպասել արտոյտներուն ծաղկաբեր
Եւ սիրազեղ ձիւնապատ հիւր ընդունիլ :

Ո՛րքան մօտ են աստղերը մեզ վեցթեւան ,
Կարծես թէ միշտ փառք ի բարձունքս կ'երգեն .
Ամէն դիչեր կ'իջնէ ճերմակ մանանտն
Ու կը կախուին սառէ մոմեր ծառերէն :

Գարուններէն մինչեւ ձմեռ կ'երկարի
Բընութեան թեւն անոյշ յոյսի երգերով .
Եւ բուխերիկն յաւերժօրէն կը վառի
Իրերն անխօս քերթուածներու փոխելով :

Եւ զանգակներն ամէն առտու իրիկուն
Շարականներն հրեշտակներուն հետ կ'երգեն .
Կը խառնըւի ձայնն Աստուծոյ տենչերուն ,
Հին է աշխարհս, դիւղերը միշտ մանուկ են :

ՀՈՎԻԿԸ

Անտառներէն միշտ կու գայ մեր գիւղին հովը թռչնիկ
Ինչպէս հովիւ մը մատաղ թոթովելով իր սըրինդ .
Եւ կը տանի գիւղէ գիւղ հառաչանքներ դաշտերու
Եւ բոյրն անոյշ վարդերուն , փոքրիկ շողերն արեւու :

Կը բարձրանան ցորեններն ալիքի պէս հեռաւոր
Մըմնջելով իրարու հօտաղներու երգն աղուոր .
Ծաղկած թումբերն ալ կը զլան դրդանքն հովի թեւերուն
Սոխակներու երգին հետ երազելով միշտ դարուն :

Կը նըւագէ դռնէ դուռ աշուղներուն հետ գիւղին
Սարերու երգն հովուական եւ աղբիւրի մեղեդին .
Իր մատներով կը բախէ պատուհանէ պատուհան
Ինչպէս կապոյտ աղանի արեւու շողն իր բերան :

Եւ ինքն է միշտ աննիւթ ծով թռչուններուն նորաթեւ
Որոնք ուրախ կը սահին նաւակներու պէս թեթեւ .
Թեւերն իրենց կը բանան առաւաստի պէս փոքրիկ
Կարծես ըլլան մեր գիւղին մանուկներուն խաղալիկ :

Ո՛րքան թաօիլ կը սիրէ հովիկն հանդարտ ծառերուն
Կանաչ տերեւն իր վըրան , եւ կուրծքին տակ տաքուկ բոյն .
Թռչուններուն պէս գիւղին գունեան փետուր ունենալ
Եւ վարդերուն մէջ երգել արշալոյսներ օսկեփայլ :

Բայց երբ կու գայ հիւսիսէն վարդերն ինչո՞ւ կը սարսին
Ինչո՞ւ, կ'ըսեն, թէ չունի սիրոյ անոյշ մեղեդին,
Ոհ, նա ըստէս կը բերէ ուրուականի հառաչներ
Երբոր կ'իջնեն սարերէն երազելով քիչ մը սէր:

Ալիքի պէս իր սիրտն ալ կը տենչայ միշտ ջերմ ափունք
Հորիզոններ ծիրանի, եւ վարդերու հեշտ բուրմունք.
Ձէ՞ք լըսեր դուք գիշերներն իր կաղկանձիւնն ողբերգակ
Երբ կը չըջի որբի պէս փնտռելով միշտ արեւակ:

Միշտ մանուկ է մեր հովիկն ու կը սիրէ բաց երկինք
Քաշել մազերն հարսերու, չոյել դէմքեր գեղեցիկ.
Երբ ճամբուն մէջ կը տեսնէ կին մը ճերմակ քօղերով
Քրդանցքն անոր ամսլի պէս կը տարտըղնէ կատակով:

Եւ բուռ մը յարդ իր ձեռքին դարձադարձիկ կը խաղայ
Թիթեռնիկներ կարծելով փոքրիկ շիւղերն այդ ոսկեայ.
Յանկարծ ժպտուն կը թառի բարտինքրու կատարին
Խառնըւելով թեւամփոփ թռչուններու երամին:

Բայց երբ ամսլի մութ շուքեր կապոյտին մէջ կը չըջին,
Թշուիչք կ'առնէ արծուի պէս խոյանալով դէս՝ երկին,
Լայն շարժումով թեւերու կալլի նըման կը սրբէ
Որ չըսպառնան փոթորիկ եւ կարկուտներ արձիճէ:

Հնչիւններով կը լեցուի փոքրիկ երկինքը գիւղին
Ձերդ արծաթեայ երգեհոն կամարներու տակ ժամին.
Դարձեալ թեւերն իր արփին սիրելարար կը բանայ
Փարելով մեր գիւղերուն ինչպէս նոր հարս ու փեսայ:

Ո՛հ, կը տրտմին մեր ղիւղերն առանց արեւ տեսնելու
Ու կ'ըսեն թէ շողերն են որ կը փոխուին հասկերու:
Յորենն երբեք չի մեծնար առանց հովի օրօրին,
Ոչ թռչունները փոքրիկ զեղեղաճիւղներ կը սորվին:

Այսպէս ծառերն ալ փոքրիկ պատրանք կը զգան թռչելու,
Տեսնել ուրիշ հորիզոն եւ քաղաքներ տննչերու.
Անտառներէն ելր կու դայ մեր ղիւղին հովն երգելով
Սարն հովիտին կը խօսի, ինչպէս սրտեր իրար քով:

Հարսը կ'ըսէ հեծեծուն, «Տար իմ հովիկ, տար իմ սէր
Հեռու լեռներ ու ծովեր, ուր որ իմ սիրտս են կիսեր».
Սեւ լաչակին տակ այրին զերեղմաններ կը խորհի
Որ ամէն օր լոյսին հետ իր ամուսինն ալ հրճուի:

Կ'երգէ հովիւը սարէն. «Ո՛վ հայրենի քաղցր հովիկ,
Եկուր նստինք ղիւղին դէմ, երգեր հիւսենք զեղեցիկ,
Դուն դաշտ կանչէ եւ երկինք հորիզոններ հեռաւոր,
Ես եար կանչեմ խորոտիկ, եւ օճախի ծուխն ոլոր»:

Փըչէ հովիկդ իմ անոյշ, անցիր լեռներ ու ծովեր,
Շատ կան հեռուն պանդուխտներ, հայ են անոնց ալ սրտեր.
Տարիներով կը սրտան, օտար երկինքն է միշտ մութ,
Թող դան լըսեն սրբինդներդ եւ փարին քու թեւերուդ:

ԳԱՐՈՒՆԸ

Բարձրացած են ձիւներն արդէն լեռնէն վեր
Խառնըւելով այնտեղ ճերմակ ամպերուն .
Կ'արշալուսնայ դիւղին վըրայ նոր դարուն
Ու կ'ընդունին դռներն անոյշ համբոյրներ :

Ետ կը դառնան երկինքներէն հեռաւոր
Արձադանդները դատկական զանդերուն .
Ու վերբառին հաւաքելով օրհնութիւն
Մեր դիւղերուն կը բերեն խունկ ու շընորհ :

Կը խրտղւտայ արտը կանաչ ընձիւղով
Երգ երգոցի պարտէղին պէս սրբալոյս ,
Հարսնեակ էին անոնք ձիւնին տակ սնդուս
Արդ կ'օրօրուն թիթեռնիկի թեւերով :

Տեսէք, հեռուն ինչպէս խմրով կը թռչին
Զիւղարող ալիքներու պէս թեթեւ .
Ու դիւղացին բազուկներով խաչածեւ
Կը հետեւի նաւակի պէս ալիքին :

Կը համբուրուին աչքերն իր լի հըմայքով
Նորածաղիկ ծառերուն հետ սալորի ,
Նըչենին դերդ ճերմակ թեւով աղաւնի
Կը փայփայէ այտերն անոր կարօտով :

Նոր կանաչին մէջ ձեռքերն իր սընարին
Կը քընանայ երազներու հետ աղուոր .
Լանջքին վըրայ իր թաւ մաղերն արջնաթոյր
Սեւ քիտերով ցորենի պէս կ'օրօրուին :

Սառած ոտքերը սաստկաշունչ ձրմերան
Կը սլարուէ՛ արեւն ոսկի լաջակով .
Դէտ' հորիզոնն հուսկ լայն թեւի շարժումով
Կը սլարաղբէ աշխատանքի հըրաման :

Կը կանաչնան շիրիմներու քով յոյսեր ,
Քրիստոսի պէս դէտ' յարութիւն դառնալու .
Ալ պէտք չըկայ այնտեղ լացող մոմերու ,
Ամէն անուն ծաղիկ մ'ունի աղօթիկեր :

Զըկայ ոչ մէկ հողաբըլուր կողարաց
Ոչ մէկ քարայր առանց վարդէ պըսակի .
Գարունն ամէն կեանքի համար խինձ մ'ունի
Որուն վըրայ արդ Կը ժպտի եւ Աստուած :

Ո՞վ կրնայ մեր ծաղիկներուն թիւն համբել ,
Ո՞վ կրնայ մեր աղբրանց ծաղիկն երաղել .
Արդ աշուղները սաղերով ոսկեթեւ ,
Կը սլատրաստուին աղջիկներուն հետ սլարել :

Երկինքն հիմա թուշը դըրած մեր հողին
Կը հանդէլ տաք կուրծքին վըրայ բարախուն .
Դոները բաց , սլատուհանները խօսուն՝
Կը հետեւին դաշտերու մէջ նոր կեանքին :

ԱՄԱՌԸ

Կը բարձրանայ աղմբկալից ցնծութեամբ
Արեւն ամբան, ծնծկայի պէս ոսկեղէն :
Հսկաներու նլման լեռներն ամպէ ամպ
Ձայն կը նետեն խաւարներու ետեւէն :

Արտերն արդէն լազուտի պէս ոսկեղնեայ
Կը ծփծրփան բլրէ բլլուր երթալով .
Ու կը բախին հորիզոնին բիւրեղեայ
Յաւերժօրէն կրկնուելով իրրեւ ծով :

Գիւղերն ուրախ, կալերուն հետ կը դառնան
Բոլորապար, անսկզբնական, անլախճան,
Հասկերու դէզն ինչ գեղեցիկ ատրուշան
Եւ կոյս դէմքեր իր շուրջն աղօթք եւ շուշան :

Երկինքն է ջինջ աչքերուն մէջ մանկութեան,
Որքան կապոյտ եւ դիւզն այնքան լիճ մը խոր .
Գետին կ'իջնեն աստղերն անծայր գիշերուան
Խառնուելու ծաղիկներուն մեր ազուտոր :

Լի է միջոցն հեշտացուցիչ մեղկութեամբ
Ջահերու պէս կ'այրին թաւուտ անտառներ .
Արեւալին իր ամենակար զօրութեամբ
Շուքերուն ալ կու տայ կապոյտ երանգներ :

Սարիինայի տակ ոսկեղէն ողկոյգներ ,
Մանեակ մանեակ կը հանդուցուն իրարու .
Ու կը տանին գիւղէ գիւղ մեծ պըսակներ ,
Տօներու պէս արքայական օրերու :

Ոչ մէկ ծաղիկ կը սպասէ իր փթթումին ,
Աշխարհս հաղած է մարդարտեայ ծիրանի .
Երկիրս դշտոյ , փեսայ արեւն իր կողքին
Կը թափառին անհունին մէջ թեւ թեւի :

Օդն հոտաւէտ վարադուրած է դիրենք
Գդուանքն ինչպէս շուրջը սրտին ծաղկատի .
Կ'աղմբկեն լոյսն աղանձինքը բեկրեկ
Ինչպէս դըրախտն հաղար փետուր հրեշտակի :

Մանգաղին հետ ծըռած մէջքեր ժըրաջան
Որայ որայ հասկերն ոսկի կը կսպեն .
Ու կը թըւին ծովերու մէջ ծխածան
Սայլերն երբոր գիւղ կը դառնան երգելէն :

Բանաստեղծներ աղբիւրներու զով ափին
Գովք կը հլւսեն մեր հայրենի ամառուան .
Որ դայն երգեն հարս ու աղջիկ խմբովին
Երբոր կ'ելլեն գէտի թումբերն Համբարձման :

Եւ երբ աշնան կ'իջնէ դալուկն առաջին
Ու կ'անձրեւեն առանց ձայնի տերեւներ՝
Սարեր , ձորեր արեղակին կը նային
Որ յապաղէ նոր հարսի պէս իր քայլեր :

ԱՇՈՒՆԸ

Սրտերու պէս որ յուսախար կը հիւծին ,
Անցաւ ամառն եւ երազներն աշխարհի .
Ու միրգերուն վըրան տերեւը դեղին
Կը դողդըղայ մեղմ հովերէն հիւսիսի :

Հեշտադրդիւ փոքրիկ սարսուռ մ'ալ սիւղի
Կատակելով կ'անցնի վայրի վարդերէն .
Ու բարտիներն ոսկի տերեւ կ'անձրեւեն ,
Գանի՛ր փառքեր մահն ալ ախպէս կը տանի :

Հէլ սրտերո՞ւն մէջն ալ արդեօք չի՞ հոսի
Քիչ մը սարսուռ , հաղիւ թեթեւ ըղգալի .
Չ'ա՞ռնէր մամիկն ալ ուսերուն շալն ասուի
Նստելով միշտ արեւուն տակ հեշտալի :

Գեղեցիկ է դեռ ամէն կողմ եւ ցնծուն ,
Միրգերն հասուն , աշտերու պէս կարմըրած .
Գեղեցիկ է ապրելու յոյսն օրհնըւած
Գերեզմանի եղերքին մօտ ծերերուն :

Սաղայն հեռուն դալուկ ունի հորիզոնն
Մահուան նըման որ մատներէն միշտ կը սկսի ,
Ամէն առտու քիչ մ'արեղակ կը պակսի ,
Ու կը թափին երազանքներ հոս ու հոն :

Նոր լքուած են ծիծառներու ջերմ բոյներ ,
Ու կը քանդէ արդէն քամին ողորածայն .
Սեպտեմբեր էր երբ մայրս չինեց ինձ օրրան
Եւ աւրեցին դայն տրտմադոյն աշուններ :

Կը սիրեմ ես ոսկեղօծուած տխրութիւնն
Այնքան նրման տենչանքներուն մարդկային :
Տերեւներն երբ խարչալիւթով կը թափին
Զիս կը տանին այս աշխարհէն շատ հեռուն :

Լեռներն հըպարտ , դաշտերը միշտ դիւթական ,
Ինչպէս չըքեղ եւ դահաղուրկ թաղուհի .
Ու բընութեան սիրտս աւելի կը վարի
Որքան որ կեանքն հոգ կը դառնայ յարածամ :

Երբ երկնահաս դադաթներէն Կոյկլասի
Բուքը կ'իջնէ կալիկալիւթով ստամոներ՝
Արդէն կ'իյնան տրտում վերջին տերեւներ
Ճնճղուկներու արցունքին հետ ողջերթի :

Կը տարածուի առաջին քօղը ձիւնի
Ծածկելով նախ մեր լեռներու մերկութիւնն .
Ու կը դառնայ առանց երգի հօտը տուն
Եւ կը լքուի ամայութիւնն աւելի :

Գոց դռներու ետեւն է որ մենք կը զգանք
Դաշտերու սէրն ու վարդերու քաղցրութիւն .
Երբ կը նայինք մառաններու միրդերուն
Որ կը սրահեն աշուններէն քիչ մը կեանք :

ՉՄԵՌ

Ո՛չ, մարմարեայ դամբան մը չէ ձըմեռն երբեք բընութեան
Եւ ոչ մահուան ապառուժ յաւերժութեանը պատանք.
Խաղաղ նինջ է կաղղուրիչ շահադործուած յողնութեան,
Ամենարեւր դաշտերուն եւ մըլաղին դլխահալ:

Կը ձիւնէ միշտ, կը ձիւնէ, եւ թափանցիկ վարագոյր
Տարտամօրէն կը բաժնէ դիւ մօտակայ դաշտերէն.
Փերթեր կ'իյնան խարխափուն տենչանքի պէս դռնէ դուռ,
Ինչպէս ճերմակ թիթեռնիկ եկած հեռու հիւսիսէն:

Փոսերու մութ դարաններ, եւ ճամբաներ կը լեցուին,
Եղտիւրներու տեղ նեխիչ հոգն է հիմա անապակ,
Պատուհանէ պատուհան ճերմակ թումբեր կը շարուին
Դամբանի պէս կոյսերու երանութեան լոյսին տակ:

Ծառերն են արդ թիւրեղէ ջահեր երկնի անարեւ
Որոնց վըրայ սառած են վերջին չողերն աշունի.
Ուշ կը հասնին տունէ տուն զանգերն արդէն ծանրաթեւ
Գէթ բերելու օրհնութիւն ժամը լքուած Յիսուսի:

Զուրկ արեւէն կենսատու աղութին չուրջը մարդիկ
Սրտերուն մէջ կը փնտռեն դարձանային հեշտութիւն,
Հէքեաթներով յանկուցիչ երազներով զեղեցիկ՝
Որոնց վըրայ լուսընկան կը դընէ միշտ թովջութիւն:

Բուքն աւելի կատաղի տուններն հիմէն կը սարսէ
Ո՛չ լեռներ կան, ո՛չ հովիտ, ճերմակ ուլկեան հաւասար :
Կը բարձրանայ ձիւնը միշտ ու տանիքներ կը ծածկէ
Լոկ երգիքներ կը մըխան, սեւ աչքի պէս սիրաւատ :

Քանի՜ հետքեր ոճրադործ, քանի՜ շիրիմ փառաւոր
Զինն անտարբեր կը ծածկէ կեանքը մարդու հեղեղով .
Վարադուրուած մայրիներ ցընորքներու պէս աղուոր
Եւ անտառներն ալ քարայր սառցյալներտ ձիւներով :

Կը սիրեմ ձեր հիւզն աղքատ, ո՛վ հայրենի զեղջուկներ ,
Արեւուն հետ դաշտէ դաշտ, եւ ձիւնին տակ իրար մօտ .
Հին է ձեր կեանքն անխփփի, եւ նոր է միշտ ողին ձեր ,
Տաղերն ինչպէս Քուչակի բըռնկելու միշտ կարօտ :

Ինչպէս չըկայ զերեղման որ յոյս երբեք չունենայ ,
Զըկայ ձըմեռ հայկական ծոցն իր առանց հըրաչքի .
Սրտերուն հետ բարախուն օճախը միշտ կը մըխայ ,
Եւ ձիւնին տակ տենչի պէս դարունն յուշիկ կը ծաղկի :

ԳԻՒՂԻՆ ԵՐԿԻՆՔԸ

Գիւղի երկինքն այնքան կապոյտ եւ վրճիտ
Որ դեղեցիկ աչքերն իսկ հոն կը մարին .
Յորեկն ոսկի եւ դիշերն ալ մարդարիւ
Կ'անձրեւէ միշտ , եւ կ'անձրեւէ տակաւին :

Կարծես կապոյտ վրտան մ'է նա մետաքսէ
Արեւեկեան բամբիշներու հրմայքին ,
Հիւղեր շարուած , պատուհաններ բիւրեղէ
Ինչպէս հիւրեր արքայական հանդէսին :

Մէկ կամարն է Արարատի կատարին
Միւսն յաղթական հանդէս Սիւիան սարերուն .
Իր դէնիթէն կախուած ջահի պէս արփին

Կ'ընդարձակէ կապոյտն անհուն առ անհուն :
Եւ կու դայ միշտ լուսինն արծաթ քողերով
Խաղաղելու նինջն հնձուորին իր ձեռքով :

ԳԻՒՂԻ ՀՈՐԻՋՈՆԸ

Եկեղեցւոյ նըման է մեր հորիզոն
Լեռներն որմեր, եւ դմբէթով ծիրանի.
Ճանապարհներն հոն կը հասնին լիաձօն
Եւ կը մտնեն մարդիկ ազատ, ընտանի:

Նայում քներու եւ տենչանքի սահմանն է
Հողին փարած պարզ ու թուփալ սրտերու.
Այդ բիւրեղեայ վերանին տակ կ'երազէ
Գիւղի աղջիկն հըրեղէն ձին քաջերու:

Բաւական է բանաստեղծին խորամուխ,
Սակաւախօս դրքերու պէս իմաստուն.
Ո՛չ մըշուշ կայ, ո՛չ դորձատան թանձրը ծուխ:

Արեւն է բարի, աստղերն անոյշ, ամպը ձիւն,
Զորըս կրնաս զգուել ձեռքովդ երջանիկ,
Ինչպէս քու տանդ առարկաներ զեղեցիկ:

ԹԻՐԱՆԻ ԳՕՏԻՆ

Եւաւ դիւղի թիկունքէն, արփին ամպեր պատուելով,
Եւ անձրեւի կաթիլներ աստղերու պէս թեւ առին.
Երկինք մը կայ թափանցիկ ամէնուն մէջ առանձին,
Անոնք, աւա՛ղ, ո՞ր ջուր են, եւ կը մարին չողալով:

Ամէն ծաղիկ, ամէն ծառ իր ծոցին մէջ չիթ մ'ունի
Այնքան նըման աչքերուն նարեկ բացուած մանուշին.
Ի՞նչպէս այսքան ջինջ դո՛ւար կը չինէ ամպը մըթին,
Ճիշտ է ուրեմն թէ վիշտն հեշտադոյն սէր կը ծընի:

Յանկարծ կարծես չողէ չող երկինք կ'ելլեն միասին
Եւ ամպէ ամպ կը կախուին շերտիտէի պէս թեթեւ.
Այնքան բարձր են սարերէն ո՞ր չի հասնիր հովի թեւն
Ու կը ժպտին մանկունակ աղջիկներուն մեր դիւղին:

Եւ ապա ձեռք մ'անձանոթ մէկիկ մէկիկ կը շարէ
Մետաքս թելի մը վըրայ, ինչպէս մանեակ հարսնեկան,
Մեղի համար կը թըւին լոյսի կամար յաղթական
Եւ սուրբերն ալ կը կարծեն Երկնքի դուռն ոսկիէ:

Բայց աւելի մանուկներն ու թռչունները դիւղին
Հաւատք ունին, կը սղոսեն այդ դերրնական հըրաչքին.
Իրենց աչքերը փոքրիկ մեծ դարմանքով կը լեցունին
Ու կը նային համրելով եօթը դոյներն առանձին:

Մինչդեռ դօտին ծիրանի հորիզոնները կ'անցնի,
Կը ձըզէ նոր կամարներ երկինքը վեր բըռնելու.
Արդեօք պատրա՞նք է աչքի թէ խոստում հին օրերու
Որ հէզ մարդիկ ըստասեն զմրուխտ զոյնով ձիթենի:

Ու թռչուններն երամով կ'անցնին անհաս կամարէն,
Կարծես իրենք ալ կ'ուզեն ունենալ նոր երանդներ,
Ես ալ այսպէս տենչացի թռչիլ անյայտ երկինքներ
Արթննալու այն աշխարհն ուր չեն դադրիր սիրելէն:

Պէտք է սեղմել երկիւղած կուրծքին վըրայ Մաքրութիւն
Երբոր դօտին ծիրանի ամպերուն մէջ կ'երեւայ,
Ոյլ չի զոչեր ձեռնամած սրտի խորէն իր մեղայ՝
Պիտ' ունենայ մահաբեր ջրհեղեղն իր վիշտերուն:

ԱԿՆԱՐԿՍ

Իմ ջինջ ակնարկս աղաւնիի թեւերով
Կը սաւառնի եւ կը դրկէ հորիզոն .
Կը խառնըւի հասկերուն հետ ժրպիտով
Հուսկ կը մտնէ ծոցը նորեկ վարդերուն :

Իր հաճոյքին մէջ ծերանալ չի դիտեր
Ամէն արտու դուրս կը նետուի նոր խանդով .
Ծաղիկներուն , արուակներուն եղերքին
Հեղ կը նստի թիթեռնիկի թեւերով :

Կը տարածուի անչափելի երկինքներ ,
Արեղակին շուրջն է զօտի եռադոյն ,
Սրտէս ամէն տեղ կը դընէ քիչ մը սէր ,

Քիչ մ'ալ արցունք որ նոր եղեամ ձեւանայ :
Յետոյ կ'առնէ բիրերու տակ անոյշ քուն
Աստղի մը պէս որ միշտ արեւ կը խօկայ :

ԱՌԱՒՈՏԸ

Ո՛չ քառաթեւ երիւարներ հըրեղէն,
Կը բերեն մեր արշալոյսներն հեռուէն.
Ո՛չ կը բանան երկնի կապոյտ վարադոյր
Աստուածներու նաժիշտները վարդարոյր:

Երբ ոչ մէկ շող դեռ մութին մէջ կը նետուի,
Հեշտ խողրտանք մ'աչքերուն մէջ կը շարժի.
Կը խառնըւին երազները խոհերուն
Ու կը ծաղի հողիններէն մեր առաստը:

Կ'երթան մարդիկ հովտէ հովիտ, լեռնէ լեռ
Կորաքամակ եւ անորոշ ըստուերներ.
Կ'անցնին անծայր հորիզոններ զալարուն
Հանդիպելով ուշ մընացած արեւուն:

Կը խոնարհին համբուրելու ըոյսն օրհնած,
Ինչպէս երբեմն հայրերն իրենց երկիւղած.
Ու կը կնքեն խաչով պայծառ երեսնին
Իրբեւ ըսկիւր իրենց օրուան քրտինքին:

Գոմերէն դուրս, հին մեհեանէ մը կարծես,
Կ'ելլէ նախիրը ծանրախոհ կուտքի պէս.
Լի են մարդերն արեւադօծ հօտերով
Լոյսին մէջ լոյս, աչքերու հեղ կանաչով:

Սրտերուն հետ լայն կը բացուին դռներն արդ,
Կը հոսի կեանքն ու կ'երկարի արտէ արտ:
Քունը խաղաղ փարատած է ամէն լիշտ
Երջանիկ են որ կ'արթնան այսպէս միշտ:

Երէկն երբեք այսօրուան հետ նոյնը չէ,
Ոչ մէկ թախիծ ղիրենք հինին կը կապէ.
Զրկորձըւած կեանքի ծառին շուքին տակ
Յանկութիւններն են շուշաններ ըսպիտակ:

Գեղեցիկ է բոյսերու դոյնն աւելի
Անմեղութեան քօղերուն տակ եղեամի.
Պարզ է դիչերն ունի հաղար երաշխիք
Իր աստղելով կնքելու լիճ ու ծաղիկ:

Ծառերն իրար դրկած ջահեր բոցաւառ,
Թափօր կ'ելլեն հովտէ հովիտ սարէ սար.
Ու ճիւղերով, ինչպէս քըշոց ոսկեղէն
Հայաստանի արեւուն երգը կ'երգեն:

Ո՛հ, երանի որ կ'ողջունէ նոր առտուն
Նոյն ջերմութեամբ ամառնային արեւուն.
Այդ մը միայն կ'արժէ հաղար մէկ դիչեր
Ինչպէս համբոյր մ'հաղար սիրոյ քերթուածներ:

Կ'ուզէի որ արշալոյսին ինձ տրուէր
Սրտի բարեւ եւ նոր կեանքի հըրաւէր.
Ո՛հ, կ'ուզէի, կ'ուզէի ես անձկազին
Հովիւի երգն, առուններու մեղեդին:

Ու բուրէին շուրջըս Նարդեան ծաղիկներ ,
Բարեւ տային մատաղատի աղջիկներ •
Ինձ երկարէր երկու թեւերն աղաւնին
Երբեմն ինչպէս խաղաղութեան ձիթենին :

Մահամերձն ալ օր մ'ունենայ երջանիկ
Քան մայիսեան տարիներն իր զեղեցիկ •
Լոյսն յոյսին հետ քոյր անբաժան բարեգութ ,
Կը վանէ միշտ հոգի առնող ուժը մութ :

Ո՛չ մէկ դադաղ պէտք է մեկնի զերեզման
Որ ամէն մարդ վայլէ կեանքի այդ վայրկեան :
Եւ ամէն աչք կ'ուզէ իր լոյսն առաւրտն
Մեռոնն ինչպէս կ'իջնէ օրհնեալ տաղան :

Գիւղերն հիմա առանց տարտամ երազի
Կ'ըմբոշինեն լոյսն երանական տեսիլքի :
Մինչ արեւալն աւելի բուռն եւ կրքոտ
Կը թափանցէ զերեզմաններն իսկ թախծոտ :

ԱՐԵՒԸ

Ծաղկէ ծաղիկ, ծառէ ծառ կ'իյնան շողերն արեւուն
Եւ ջուրերու երեսին տըղու նըման կը ժպտին.
Հուսկ կը մտնեն հիւրի պէս բարի լոյսով ամէն տուն
Աչքերուն մէջ դընելու փերուզ դոյնէն Զարթիքին:

Կ'երկարէ թեւն աղանին չօշափելու ճաճանչներն
Եւ կտտցելով կը քակէ տերեւներու փայլ ու ցօղ.
Մօտ է ամէն ինչ կեանքին, եւ մեր հոգւոյն մէջ իրերն
Երանդ մ'ունին առանձին շրջանակով ոսկեղէն:

Արեւն աշխարհս կը դրկէ դերդ առաջին իր օրեր
Համբուրելով ամէն լեռ, ամէն ծաղիկ, ամէն ծառ.
Կ'իջնէ մինչեւ անդունդներ ըսփոփելու խորհուրդներ
Կը բաժնուի ամէնուր եւ կը մընայ անըսպառ:

Արտերուն մէջ կը ցանէ ցորեններուն հետ կանաչ
Եւ կ'ուղէ որ մըշակներն հնձեն դանոնք միասին.
Առաւօտեան սայլերուն ինքը կ'ելլէ ընդառաջ
Որ ճամբաներն անմոլար մինչեւ դաշտերը հասնին:

Բայց կը սիրէ աւելի թիթեռնիկներ եւ մեղու
Որոնք դիտեն նըւաղել քընարի պէս իր շողեր
Եւ կը դառնան հրեշտակներ նորեկ բացուած վարդերու
Ուրիշ դաշտեր տանելով արեւախառն անոնց սէր:

Այնքան մօտ է մեր արփին, երգիքներուն, մարդերուն
ինչպէս կանթեղ մ'ուխտական կախ կամարէն երկնքի.
Վարադոյրով ոսկեհիւս կը բռնորէ բընութիւն
եւ կ'ըլլայ զիւղը դահլիճ, արքաներուն արժանի:

Չունի մեր զիւղն ինչպէս ծովն հորիզոններ խոնարհող
եւ կը կարծեն հոն մարդիկ թէ աշխարհս է հարթաստան.
Թէ կ'եղերէ միշտ արփին բըլուրներուն անոյշ կող
ինչպէս երկնի անդապահ, ցորեններուն սիրական:

Ձայն կը սրաշտեն դառնուկներն ինչպէս աստուած մը բարի
Ամէն առաւ թռչուններն ոսկի փետուր կը խնդրեն.
Մանուկի պէս թեւարաց բարտին անոր կը փարի,
եւ արծիւներն յաւիտեան չեն բաժնըւիր իր քովէն:

Ալ չի մընար զիւղին մէջ մըթին անկիւն եւ թախիժ,
Ո՛չ ըստուերներ կան տարտամ, այրիի պէս սըզաւոր.
Ջուրն հայելի երկնքին, հողն է մարդուն սրտակից
եւ արեւուն ափին մէջ արտոյտի բոյնն է աղուոր:

Ա՛յնքան քաղցր է մեր արփին եւ աչքերուն սիրելի,
Որ կը թըլին գիշերներն յաւերժական դերեզման.
Լեռներու մէջ կը սպասեն իր շողումին մանկատի,
Կը նըւագեն հովիւներն Արեւադաշն հայկական:

Եւ նա ամէն օր կու դայ միշտ աւելի պարմանի
Կը հաղորդէ իր հողին, սիրոյ հուրն իր սրբարար.
«Ես եմ, կ'ըսէ, բընութեան աւետարան կենդանի,
Ես յարութիւն եւ նոր կեանք, ճշմարտութեան ճանապարհ»:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԸ

Ոսկէզօծուած դմբէթներու թիկունքին
Մեր վարդերուն դոյնն է առած արեղակ .
Ինչպէս սրտերն երբոր անդամ մը չիկնին
Շուտ կը մարին դեղեցկութեան աչքին տակ :

Երեկոյթի դացող կընոջ պէս չըբեղ
Զարդարուած է դիւղը դունեան չըղարչով .
Ճառագայթներն համրոյ՞ր կու տան ամէն տեղ
Եւ կը թողուն վարդերը լի հառաչով :

Ամէն ծաղիկ , ամէն աղջիկ կը ծըռի
Իր ծըղոտին վըրայ դողդոջ յուզումէն .
Իրենց ծոցէն բոյր մ'անսովոր կը ծորի
Համրոյրն ինչպէս բարեկամի շրթներէն :

Կ'անցնի արփին պատուհանէ պատուհան ,
Խաչ դըժեւու իր հըրեղէն մատներով .
Մինչ ծնրադիր Յիսուսի դէմ կը կարդան
Նարեկացին , երկինք հասնող հաւատքով :

Գիւղին ամբողջ բընակիչներն երկիւղած
Կը հետեւին արքայական թափօրին .
— Ո՛ր վ արեղակ , դեղեցկութեան հին աստուած ,
Որ կը զոհուիս արդարութեան սեղանին .

Թէ ըլլային կերոն՝ ծառերն այս զիւղին
Եւ մեր տուներն անչէջ բուրվառ խնկեւրու,
Ինքնամատոյց զոհիդ առջեւ տակաւին
Զէին բաւեր փառաւոր մահդ օրհնեւրու — :

Ո՛րքան աչքեր շողերուն հետ կը մարին,
Թռչուններ որ տրտնւմ կ'իջնեն երկնքէն.
Ի՞նչպէս հոսի առուն առանց արեւին.
Թիթեռնիկն իր մոռնայ թեւերն ոսկեղէն:

Կը հեռանայ մեր ժամերէն, խաչերէն
Խուռկերուն հետ սուրբերու լոյսն երկնային.
Հօտաղ եւ եղ զիրիկ ընդ դրիկ կ'երազեն.
Ծառերը մութ խորհուրդներով կը լեցուին:

Կը մարմըրի սոխակի երդն անտառէն
Մեր հեծկըլտուն սրբինդներու մրցակից,
Վերջին վանկն ալ Լոյս զըւարթի զանդիւնէն
Կը կնքէ աիւն եւ նինջն անոր հեշտակից:

Հողիներու անդրչիրմեան ժամն է այս,
Ուր կ'իջնէ մարդն իր էութեան մէջ մեռակ.
Այսպէս է որ մեղ կը թըլի կեանքն երազ:
Երանի՛ որ կ'ողջունէ նոր արեղակ:

ԳԻՒՂԻ ԼՈՒՍՆԿԱՆ

Լուսնակն ելաւ, հովն ելաւ
Մաճկալի քունը տարաւ.
Ծաղեց լուսնակ սարերու,
Ծաղեց խորունկ ձորերուն:

Հովին թեւերն են արծաթ,
Առուակները շողակաթ.
Կը ննջէ վարդն ըսպիտակ
Սոխակին զիւրդ թեւին տակ:

Ու սըրինդներն հովուական
Հարս կը բերեն լուսընկան.
Մեռնիմ անոյշ նըւաղին
Մեռնիմ նոր հարս լուսնակին:

Ամէն աղջիկ դողդոջուն
Վառած է մոմն իր սիրոյն.
Մինչ կը քաղէ հովն անոյշ
Մաղերուն փունջը քնքոյշ:

Այն երգիքին ուր հանդէին
Սօլերն արծաթ՝ լուսնակին,
Այն է աղջիկ բախտաւոր
Եւ հարսնութեան քօղն աղուոր:

Երբ կը ծաղի լուսընկան
Կը թըւի դիւզն օրօրան ,
Կարծես կախուած կը ճօճի
Վերէն ուլունք մ'արծաթի :

Կը մըմնջեն անտառներն
Ինչպէս հաղար քընարներ .
Ի՛նչ նորութիւն , ի՛նչ դիւթանք
Ո՛րքան սիրոյ պաղատանք :

Թառած սոխակը բոյնին
Կը սպասէ իր զանդիւնին .
Ո՛րքան կարմիր է արդեօք
Իր փոքրիկ սիրտը բորբոք :

Մինչ կը բանայ լուսընկան
Գիւղերէ դիւղ պատուհան
Որ սրտերն ալ թախծաղին
Գէթ իրարու հետ խօսին :

Եւ չողերն իր կը կախեն
Արծաթ երիզ քիւերէն ,
Որ ըստուերներն իջնեն վար
Գիշերային դերդ ծիծառ :

Եւ ունենան դերբուկներ
Արքունիքի պատրանքներ .
Եւ ողիները փոխուին
Լոյսի աղջիկ վերըստին :

Ո՛հ, չի թողուր լուսնկան
Առանց յոյսի զերեզման .
Կ'երկարէ միշտ խաչերուն
Թեւերը մինչ յարութիւն :

Յետոյ կ'իջնէ լեռնէն վար ,
Կ'անցնի ձորեր եւ անտառ .
Մարդիկ յոյսով կը թողու
Նոր շողերով դառնալու :

Երկինքը մինչ կը փոխուի
Թեթեւօրէն կապոյտի ,
Նստած երկրիս քամակին ,
Կը հռահայ ժպտաւրին :

ԱՍՏՂԵՐԸ

Պարզ է երկինքն, աստղեր կ'լինան շողալէն .
Ո՛հ, ինչ անոյշ զիշեր է .
Ճամբայ կ'ելլեն հարսնեւորներ խաղալէն
Ի՞նչ զեղեցիկ հինայ է :

Դաշտերուն մէջ, երգիքներու եղերքին
Քընաշքիկ կը դառնան,
Եւ նրբահիւս քօղերուն մէջ եղեամբին
Կըկնապատիկ կը շողան :

Վար կը թափին ամէնքը նոր տենչանքով
Ինչպէս չիթերն անձրեւին .
Պիտի վառեն կարծես զիւղերն հրդեհով
Այնքան բոցուտ կը թրւին :

Ո՞ր ծաղիկին ժրպիտն այնքան անոյշ է
Պաղ աղբիւրի երեսին .
Քան թէ աստղեր վեց թեւերով արծաթէ
Երբ աչքերուն կը հըլին :

Իւրաքանչիւրն ունի իր տունը սիրած,
Ունի խորան մը սրտի .
Որուն վըրայ յաճախ ժամեր սեւեռած
Մօմի նըման կը հալի :

Երբեմն այնքան յանդուգըն վար կը կախուին
Կարծես հիմա կը փրթին .
Բայց աւելի զեղեցկացած , ժպտաղին
Անոնք երկինքն են կրկին :

Կը յանձնըին ըստէս սխալի թեւերուն
Երթալ զիւղէն քիչ մ'հեռուն .
Իրենց անմեղ ըղբօսանքն է աչքերուն
Թառիլ ափին մըրափուն :

Հրեշտակներուն տարտամօրէն ձենն ունին
Մանուկներուն զերդ սաշտպան .
Եւ հեշտօրէն երգիքներուն կը վարին
Լըսել անոնց սրտի ձայն :

Իրենք կու տան մեղ ոսկեղէն անըջանք
Եւ արտերուն մաքուր ցօղ .
Անոր համար միշտ նոր է մեր զիւղի կեանք
Եւ առաւօտն ոսկէշող :

Յանկարծ մէկտեղ հըրամանով մը դադտնի
Երկինք կ'ելլեն մի առ մի
Գիւղը կ'իյնայ հեշտութեան մէջ թմրիրի
Սիրտն ինչպէս յետ վայելքի :

Շրջան կ'ընեն միւռոնարոյր ջահերով
Ինչպէս կոյսերն իմաստուն .
Կարծես լուսինը զիւղական երդերով
Հարս կը տանին արեւուն :

Լիճերու մէջ շուքեր կ'իջնեն սեւ քօղով,
Գետերուն մէջ փերիններ,
Մէկ տուն մ'է գիւղն ըստուերի մէկ երդիքով,
Նոյն եւ սրտի տըրտիներ:

Սահայն այնտեղ ոչ մէկ կող կայ վերաւոր,
Ոչ մէկ ճըրաղ խրոտած.
Բեթղէհէմի կարծես ասողէն շնորհածոր
Ճաճանչ մը կայ թեւաբաց:

ԱՇՆԱՆԱՅԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ

Զըխօսինք այլեւս վարդերու մասին,
Եւ ոչ արեւէն խնդրենք նոր զարուհն.
Տերեւներն ինկան աչուն է կրկին,
Մըտածենք մեր մահն եւ ունայնութիւն:

Շիրիմներն հիմա մերկ են աւելի,
Զեն վառիր մոմեր արցունքոտ յոյսին.
Կը զգա՞ս ցուրտ քամին առանց ճաճանջի
Ու մարմարներն ալ կարծես կը մըսին:

Ծառերէն կախուած բոյները թափուլ
Ինչպէս աղքատին ափերն իրիկուան,
Մեռնելու նըշան մը կայ ամէնուր
Եւ հիւանդ շողեր երկնքի վըրան:

Կ'անձրեւեն ծառերն ոսկեղէն տերեւ,
Գեղեցիկ ինչպէս ժըպիտն օրհասին.
Սոխակն ալ չ'երգեր թուրեւրուն ետեւ
Շուքերն ըսփոփիչ խորհուրդներ չունին:

Գարնան զերեղմանն աչնան կը փորեն
Զիւնով ծածկելու իր զեղեցկութիւն.
Ճերմակ քօղերով ինչպէս կը պճնեն
Մեռած կուսաններն եւ անոնց զարուհն:

Հառաչանք մ'ունին զանդերն իրիկուան
խունկը վարդի պէս չի հասնիր սրտի,
Ճնճղուէն է մինակ մերկ ճիւղի վըրան
Իր զեղզեղանքովն հաղիւ լըսելի:

Անհուն են դաշտերն ամայի եւ լուռ
Զի վերջանար կեանքն հորիզոնին վրայ.
Ինչպէս մեռնողին նայուածքը տըխուր
Որ յաւիտեանէ յաւիտեան կ'երթայ:

Դանդաղ է առուն, առանց կարկաջի,
Տերեւներու տակ հաղիւ կ'երեւայ.
Զինի վերմակով պիտի ծածկըի
Ինչպէս տըրտիւն քընացող տըղայ:

Զեն օրհներ սեղանն հիւրեր սիրելի,
Կարօտ է ճամբան ուրախ երգերու.
Կը բացուին դռներն առանց բարեւի,
Ո՛հ, ժամանակն է ճգնող դառնալու:

Զըխօսինք այլեւս վարդերու մասին,
Եւ ոչ ալ յիշենք անցեալ մանկութիւն.
Տերեւներն ինկան, աշուն է կրկին
Մըտածենք մեր մահն եւ ունայնութիւն:

ՕՐՀՆՈՒԹԻԻՆ ԹՌՉՈՒՆՆԵՐՈՒ

ԹՈՉՈՒՆՆԵՐԸ

Կը սիրեն մեր հաւքերն երկինք ասմազուն
Ու խառնըւիլ ամպերուն հետ սսկեդոյն .
Հողին ինչպէս կը զգայ ազատ աւելի
Երբ մարմինէն երազներով կը զատուի :

Տեսայ զիրենք յաճախ Թառած շողերուն ,
Մեր սիրտն ինչպէս վըրան սիրոյ թեւերուն .
Կը կոցէին , կարծես հասկեր ըլլային ,
Եւ իրարու ժպտելով աչք կ'ընէին :

Ապա ինչպէս առադաստներ դոյնըզդոյն
Կը հեռանան երկնի ծովին մէջ ծըլուռն .
Մեր զիւղերուն ուրախութիւնն երգելով՝
Կը տանին միշտ հեռուն լոյսի թեւերով :

Երկինքն է որ կու տայ իրենց չքնաղ դոյն
Եւ զեփեփ թեթեւութիւն թեւերուն .
Կը բարձրանան դէպի արիին սըլացիկ
Մինչեւ թռի գիւղը սեւ աչք մը փոքրիկ :

Բայց դահալէժ կ'իջնեն յանկարծ տանիքներ
Ուրախ ինչպէս ընծայ բերող հրեշտակներ .
Մինչ աղջիկներ լի ափերով կ'երկարեն
Իրենց անոյշ ժըպիտներուն հետ ցորեն :

Հիւրերու պէս կ'օրհնեն սեղանն եւ իրենք
Այն աղօթքով զոր զեղեղանք կը կոչենք.
Փափուկ թեւերը ավուելով մանկաբար
Գրկել կ'ուզեն կարծես տուները խոնարհ:

Եւ կը ճանչնան իւրաքանչիւր բընակիչ,
Ամէն տունի զխտեն սիրոյ երզն յուզիչ,
Արչալոյսին եւ իրիկուան կ'աղօթեն
Որ չըվերնայ ձեռքն Աստուծոյ մեր զիւղէն:

Ձեն քրնանար անոնք երբեք զիշերներ
Աստղեր ունին իրենց համար խաղընկեր.
Ձարմացած թէ ուսկի՞ց կ'իջնէ այս խաւար,
Արեւն ինչո՞ւ միշտ աշխարհիս լոյս չի տար:

Արծիւներ չեն որ զխտնան ձեւն աշխարհի
Թէ կը դառնայ, ովկեանոսներ ալ ունի.
Մըշակն ինչպէս չղթայուած իր ավի մ'հողին,
Մեր զիւզն է լոկ իրենց ովկեան ու երկին:

ՅԻՅԵՌՆԱԿՆԵՐԸ

Ծիծեռնակներ թեւ ի թեւ
Գիւղին վըրայ կը սուրան .
Հողիններու պէս թեթեւ
Երկիւղ չունին որ իյնան :

Գարուններու քաղցրութիւն
Կը զգան մեղմէ աւելի
Ու կը բերեն զիւղերուն
Նոր ծաղիկներ Մայիսի :

Ամպերն իրենց թառերն են
Ուր կը հանդէին բերկրաւէտ .
Շող կը փրցնեն արեւէն
Շըփոթելով յարդին հետ :

Չունին ուրիշ յիշատակ
Իրենց հերուան բոյնէն զատ .
Ու մայրութեան նահատակ
Կը զոհեն միշտ կեանքն ազատ :

Կ'ընտրեն յաճախ տուներն այն
Որ բաղմորդի եւ սուրբ են .
Եւ երկու սիրտ մայրական
Օճախը նոյն կը վառեն :

Չունին հըպարտ խոյանկընէր
Արծիւներու մինչ սահման,
Իրենց բոյնէն քիչ մը վեր
Լոյսն երդիքէն կը զողնան:

Երբ դաշտէ դաշտ կը ճախրեն
Կարծես թէ սեւ աչքեր են.
Որ կախուած են արեւէն
Երկններով սսկեղէն:

Ու աչքերով կը սիրեն
Շոյել վարդերն ու շուշան.
Ետ կը դառնան երդելէն
Ներկած թեւերը ծիրան:

Մարդն ալ այսպէս թէ խոնարհ
Դառնար յաւէտ իր հողին,
Ո'րքան բերրի պիտ' ըլլար
Օրհնեալ քրտինքը ճակատին:

Պիտի շինէր իրեն բոյնն
Համեստութեան որմերով.
Սէրը տանիք, յոյսը սիւն
Միշտ երկու սիրտ իրար քով:

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ԹԹՉՈՒՆՆԵՐՈՒ

Ա. — Աղաւնիի

Թող չըպակսին երգիքներէն, երկնքէն

Աղաւնիներ ըստխտակ.

Պարանոցներն ըլլան իրենց ոսկեղէն

Ամեղութեան շուրջը բակ:

Թող միշտ բերեն մեր տուներուն հեռուէն

Զիթենիի դալար ճիւղ.

Եւ ճամբանին Աստուած ցուցնէ երկնքէն

Բաժնըւելու հիւղ առ հիւղ:

Թող անբաժան թեւերն ըլլան շողերէն

Ինչպէս շուշան առ շուշան.

Քիւերուն տակ երամովին երբ մտնեն,

Ըլլան տուները տապան:

Երբ իրենց ալ հասնի դաւող թշնամին,

Հրեշտակներու թող փոխուին:

Բ. — Սոխակին

Աստուած օրհնէ թող քեզ լոյսին պէս, սոխակ,
Շուշաններուն պէս խոնարհ.

Արցունքներուն երգերդ ըրիր դաստառակ
Եւ թեւերդ ալ հովահար:

Տրտում էի շուքերուն հետ իրիկուան
Ու նստեցայ բոյնիդ տակ.
Դուն երգեցիր սըրինդին հետ հովուական
Լոյս Զըւարթի եղանակ:

Աստուած դիտէ քու երգերուդ հըրաշքին
Աղօթքի չափ դօրութիւն.
Երբ նըման էր սիրտըս ծովու փոթորիկին

Դուն կու տայիր մեղմութիւն.
Օրհնեալ ըլլաս դուն լոյսին հետ, ո՛վ սոխակ,
Երեկոյեան հըրեշտակ:

Գ. — Արտոյտիմ

Տէր, զօրութիւն տուր ձեռքերում
Որ ես օրհնեմ արտուտիկն,
Եւ խնդրեմ քու աչքերէդ լոյս
Այլուն համար զեղեցիկ:

Թող ցորեններն ոսկի մընան
Եղանակէ եղանակ.
Դիչ մը կապոյտ բոյնին վըրան
Եւ քիչ մ'ալ ցօղ անապակ:

Գեղեցկաւոյն մեր կակաչներ
Սփռեն վըրան կարմիր շուք,
Աստղիկ մ'ըլլայ ամէն դիչեր

Իր անկողինը փափուկ:
Եւ դուն իջիր ամէն առտու
Աղօթքներն իր լըսելու:

Դ. — Ծիծեռնակին

Օրհնեսցի եւ պահպանեսցի ծիծեռնակն
Աւետարեր հըրեչտակ .
Թեւերն ըլլան աստղերու պէս թըրթըռուն ,
Եւ միշտ թեթեւ ու ճըլիուն :

Թող չըզընեն իրեն ամպերը սահման
Տուներն երբեք փակ չըլլան .
Գիշերներէն , թօներէն վերջ իր երգին
Միշտ ճաճանչներ հետեւին :

Եւ երբ կ'ելլէ մարդարիտներ ժողովելու
Եղեամներուն մէջ առտու ,
Թեւերն հըսին կակաչներու , վարդերու

Շողերուն պէս արեւու :
Ու չըմընայ երբեք թափուր փոքրիկ բոյն
Նըման սուգի տուններուն :

Ե. — Կախալին

Ծաղիկներուն դուն սիրելի, կաքաւիկ,
Կ'օրհնեմ ըզքեղ ալ յաւէտ.
Սիրաբոլ կըրտի այդ քու մարմնիդ մէջ փոքրիկ
Եւ դուն բուրձառ խնկաւէտ:

Թըռիչքոյ թող անցնի բըլուր առ բըլուր
Կիրակնօրեայ ինչպէս երգ.
Կոչուին ջուրերը սարերուն ծաղկաղբիւր
Սէրբոլ կոչուի սրտի վէրք:

Թող չըմընան լեռներն առանց ծաղիկի,
Թեւերդ առանց չաղերու.
Այն լոյսին որ Աստուած ըսաւ եղիցի

Այդ լոյսն ըլլայ քեզ առտու:
Թող ունենայ ամէն ծաղիկ իր կաքաւ,
Բուժող ծաղիկ մ'ամէն ցաւ:

Զ. — Ճճճճճճճճ

Ո՛չ երգ ունիա, ո՛չ զեղեցիկ վեհաւորներ
Այլ սիրաւ մեր, մեր տուներէն անբաժան.
Թող չըտայ քեզ Աստուած տրտում դերբուկներ,
Ո՛չ մենութիւն, աղքատութիւն խիստ ձմրան:

Ու սեմէ սեմ գտնես ամէն օր փշրանք
Աղքատներուն, որբերուն հետ միասին.
Դուն ալ սիրոյ քիչ մ'ունենաս փաղաքշանք
Փոքրիկ ձեռքեր երբոր վրդիդ կը փարին:

Եւ երբ տեսնես դաշտերն ամբողջ ըսողիտակ
Մանուկներու ափերն բլլան քեզ բունիկ
Ու տուներուն սէրը կըրակ կուրծքիդ տակ,

Դուն ալ անդամ եւ օճախի ընտանիք:
Կ'օրհնեմ ըղբեդ, ես ալ զաւակ այն զիւղին՝
Որուն արտերն հորիզոններ կը թըլին:

Է. — Կռունկիկն

Քանի եղար դուն յաւէտ պանդուխտներուն հըրեչտակ
Եւ սրտէ սիրտ միշտ տարիւր հառաջանքներ ու կարօտ,
Թող քու վրբադ ինքն Աստուած ձեռքն երկարէ խընամոտ
Կամըջելու աշխարհներն ինչպէս լոյսի պարունակ:

Եւ երբ դառնաս հեռուէն հարցումներով ծանրաբեռն
Ամէն տունի մէջ դտնես քիչ մը ժըպիտ քիչ մ'ալ յոյս.
Որ վզիդ շուրջն աստղանան կաթիլ կաթիլ աչքեր կոյս
Եւ տենչն հիւսէ մոմերուն եօթը շարքով նարօտներ:

Թեւերուդ չափ սիրտն իրենց ընդարձակուի թող յաւէտ
Քանի որ դուն միշտ կու դաս անոյշ բարեւ բերելու.
Եւ քեզ Աստուած հասցընէ Արբահամեան օրերու:

Օրօրոցներ միշտ կախուին տանիքի չափ թեւերէդ
Մանուկներու մէջ ժպտուն, միշտ երջանիկ ծերունի,
Օրհնեալ ըլլաս յաւիտեան, կըռունկ դու մեր աշխարհի:

Ը. — Տատրակիմ

Պարկէշտութեան խորհրդաւոր օրինակ
Օրհնեալ ըլլաս, ո՛վ տատրակ.
Դուն երկնամերձ բարտիներու սուրբ հոգի
Ամայութեանց սիրելի:

Մամունջներդ են աղօթքն ինչպէս կոյսերու
Միշտ սրբութիւն խնդրելու.
Եւ դուն վոքրիկ չափիւղայէ տապանակ
Մէջն ալ քու սէրդ ճըրադ:

Երբ դաշտէ դաշտ կ'երթաս ինչպէս ըղլաստ հարս
Ձեռքերդ ոսկի վարս.
Ձեռքերդ արշալոյսներ իբրեւ քօղ

Ո՛չ դերդ դոհար վճիտ ցօղն:
Որովհետեւ քու շուրջդ արդէն երկնադոյն
Պարեգօտ մ'է սրբութիւն:

Թ. — Դեղձանիկին

Թող որ ըզքեզ դրկեմ ինչպէս նորեկ շող
Ու խոնարհին թեւերս ճիւղի պէս ծաղկած .
Դուն թեթեւ ես , դեղեցկութիւնդ է ճնշող
Ինչպէս այդուն վարդին վրայ վրձիտ ցօղ :

Մեր ծառերուն դուն ծաղիկն ես կենդանի ,
Անոր համար քեզ կը սիրեն աշուններ .
Երբոր կ'երգես շողն է կարծես կը խօսի
Ըստուերներուն ու մարդերուն թախծալի :

Հոն կը սիրես թառիլ ուր լոյսն է տարտամ .
Հրեշտակի պէս ըսիովիւր տրամութիւն .
Մեր սրտին պէս միշտ սիրահար բանտերուն

Կ'երանես սէրն ինձ ու քեզի բարեկամ .
Քեզի համար պահած եմ այն օրհնութիւն
Որ կու տան վոքր ու դեղեցիկ աստղերուն :

Ժ. — Կարմրալանջին

Կ'ըսեն թէ դուն Յիսուսի
Փուշն հանեցիր սուրբ Գլխէն .
Ու վարդապետն չիթ մ'արխանի
Կուրծքըդ ներկեց ծիրանի :

Երբ քեզ տեսաւ նոր արշալոյս
Շողն իր կարծեց մոռցըւած .
Մինչ նոր էիր մըկըտուած
Վըզիդ նարօտ մը կապած :

Լոկ մէկ դարուն վարդերն ունին
Ու մէկ դիչեր աստղն երկնի ,
Բայց քեզ արեան շիթն Յիսուսի

Տըւաւ դարունն Եղեմի ,
Եւ օր մ'անշուշտ պիտ'երթաս դու
Իր յարութիւնն երդելու :

ԵԿԷՔ ԹՌՉՆԻԿՆԵՐ

Եկէք թռչնիկներ, եկէք թեւերուս
Ինչպէս կը սիրէք չողերու թառիլ.
Եկէք երգերով բանանք արշալոյս
Փայտիայինք դարնան շուշան նորածիլ:

Փնտռենք զեղեցիկ երազ ու ցընորք
Մեզ համար թող դայ ուրիշ արեգակ.
Սփռենք դաշտէ դաշտ ժըպիտ ու չընորհք
Կաղմենք թեւ առ թեւ սրտերու պըսակ:

Դուք էք բընութեան անմեղ հրեշտակներ
Որ միշտ աւետիս կը բերէք մեզի.
Արեւէն կ'առնէք ծիրանի դոյններ
Պճնելու աշխարհս ու կապոյտն երկնի:

Կապոյտէ կապոյտ երբ երգով անցնիք
Եկէք հանդէսն իմ սրտիս մօտիկ.
Որ նոր սիւքերու երբոր հետեւիք
Մարդկային տենչերն ալ երգել սորվիք:

Չըկայ ձեզ համար տրամութեան նըւազ.
Մարդն է որ կու լայ երբ սիրով այրի.
Թէ պայծառ երկնի, թէ մութ ամպի տակ
Չեր երգն է դուլեատ, սիրոյ մեղեդի:

Եկէք թռչնիկներ, եկէք թեւերուս,
Մարմին իսկ չունիք տերեւի չափ ծանր.
Ինչպէս առարւան մըշուշոտ սնդուս
Ձեր երամն է շուք, հովերու քընար:

Չունիք վաղուան հող, ապագայի յոյս.
Երկինք ձեր վըրան կը հսկէ արթուն.
Բունիկ մը վարդէ, վերեւ քիչ մը լոյս
Կը բաւեն ձեզի տալ երջանկութիւն:

Բազուկներս ահա տարածած երկին
Ինչպէս դարաւոր մայրիի ճիւղեր,
Հոն ըրէք ձեր լոյսն ու ձեր կիրակին,
Ժողովենք ճաճանչներ, հիւսենք պըսակներ:

Բընութիւնն ըլլայ մեր արքայութիւն,
Հեռու մարդերէն մօտենանք երկնի.
Առնենք կապոյտէն սրտի քնքշութիւն,
Առնենք սիւղերէն վաթիւսկ մեղեդի:

Գիշերն երբոր դայ հաւաքենք աստղեր
Մեր երազներն ալ պէտք ունին լոյսի.
Մի դուցէ ըլլան տըխուր դուշակներ,
Հեշտադին քունն ալ միւս էջն է կեանքի:

Այս կեանքը լալով շատ շուտ կը հատնի
Փնտռենք մեզ համար ուրիշ արշալոյս.
Որպէսզի հատնինք անանց տեսիլքի:
Եկէք թռչնիկներ, եկէք թեւերուս:

ԱՆՈՅՇ ԵՆ

Անոյշ են աստղերն, անոյշ է լուսին,
Անոյշ է դարնան վարդաբոյր քամին.
Ջրրիկն անոյշ է վրձիտ առուակին
Կը խօսի ինձ հետ, մեռնիմ կարկաչին:

Կըտուցն իր թեւին կը ննջէ սոխակ.
Աստուած պարզեւէր լըսելու կրկին
Հովիտէն դարձող վերջին արձաղանդ,
Հող է թէ մարմրուք իջնէր իմ սրտին:

Օրհնեա՛լ ես դու միշտ, Ըստեղծող բարի
Խաղաղ զիշերուան, աստղերուն շողշող,
Անհուն ծովերուն ալիքներով լի,
Մանուկ սրտերուն քեզի աղօթող:

Անոյշ են աստղերն, անոյշ է լուսին
Եղեամ է կապած մարդերու վըրայ.
Կը վայլին չիթերն տաղին ու անդին
Մըշակն անոնց մէջ քընացող տըղայ:

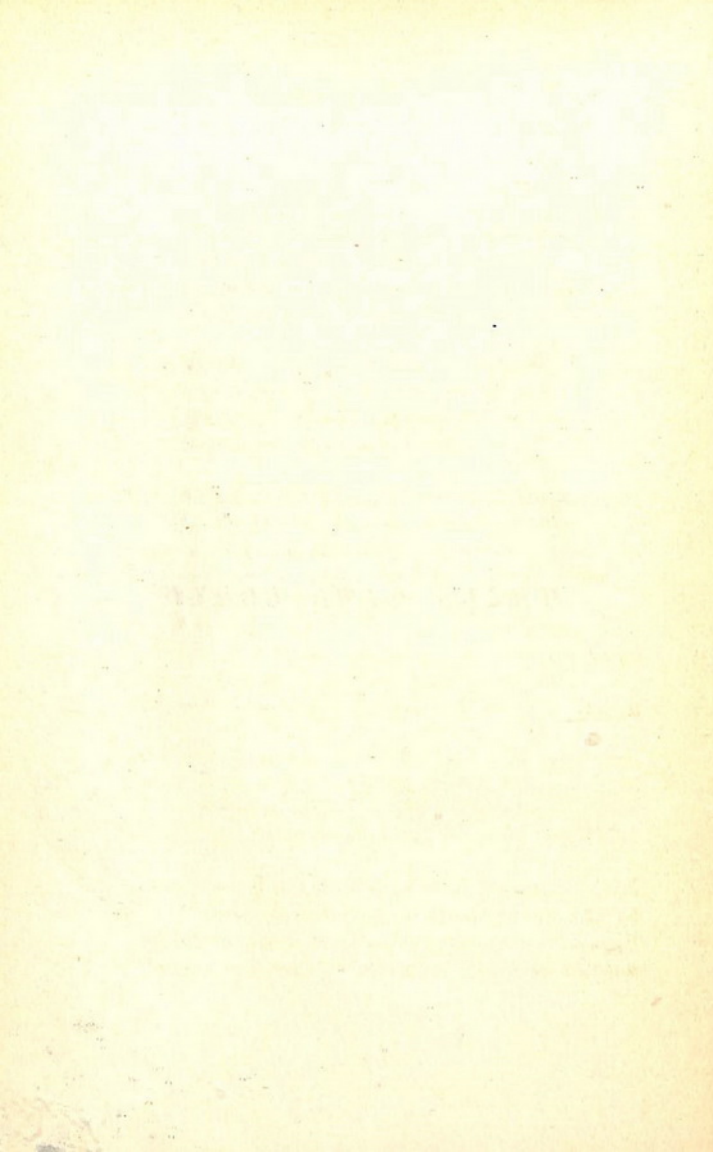
Լոյսերն անոյշ են փողոցէ փողոց
Կապոյտ աչքերու նրման մեկամաղձ.
Անոյշ են կանաչ պատուհաններ դոց
Ուր պարկէշտութիւնն իր թեւն է փըռած:

Մեռնիմ դիս տանող երջանիկ ճամբուն
Դաշտերու մէջէն, լեռներու լանջքին .
Սըրինդն է անոյշ մեր հովիւներուն
Մասխէն իջնող ինչպէս սոյլն հովին :

Աչքերն անոյշ են տարտամ եւ կապոյտ
Մեր աղջիկներուն, հարսերուն բարի .
Որոնք կը փոխուն դիշերները մութ
Յորեններու մէջ յաւերժահարսի :

Դաշտերն են հանդարտ, ձորերն անխորհուրդ,
Բուրումն է նարդոս հայրենի հողին .
Կը շաղէ դիշերն հողւոյս ծաբաւտտ,
Անոյշ են աստղերն, անոյշ է լուսին :

ՄԱՀԻՆ ԴԷՊԻ ԿԵԱՆՔ

ԹԱՂՈՒՄԸ

Ահա սիրտ մ'ալ կը տանին զլուզէն դէպի դերեղման,
Սեւ քօղերուն մէջ ինչպէս զիշերն աշխարհս կը պատէ.
Դադաղին քով ձեռնամամ Յոյսն ունայն տեղ կը հսկէ,
Եւ ունայն տեղ ծաղիկներն եղեամ ունին առտըւան:

Ո՞ր կը տանի այս ճամբան, կատոյտն հողին կը հարցնէ,
Ինչո՞ւ չողերն արեւուն ետ կը դառնան թեւալիակ,
Ո՞հ, մեր աշխարհը միայն կը հոլովի դլխահակ
Ոչ մէկ ուրիշ մոլորակ մահուան առջեւ կը հեծէ:

Մինչ չարականն յուղարկու դանդերուն հետ ողբերդակ
Կ'իջնէ հովիտ առ հովիտ, կ'անցնի թումեր ամայի,
Հոն ուր երբեմն ցնծաց սիրտն այդ նրման մանուկի
Այնտեղ հեռերն են միայն լքուած տրտում յիշատակ:

Ամէն սրտի մէջը կայ ուրիշ մահուան մը դադաղ.
Ամէն լեզու իր անունն հեշտ կը հնչէ աւելի.
Ու կ'ուզէին որ բանար կրկին աչքերն իր ծաւի
Հորիզոնի եզերքին ինչպէս վերջին մըթնշաղ:

Մինչ աղօթքներն օրհնելով անդրաշխարհի ճանապարհ
Կը հեռանան տուներէն, լըքած շուքերն առանձին.
Մըշակն ոսկի հասկերուն դէպի չիրիմ կը տանին
Առանց բոցուտ ձիերու, այլ իր կեանքին հետ խոնարհ:

Գէթ բուրվառի ծուխն ըլլար անոր շիրմին մէջ երկինք
Եւ կերոններն առաւօտ, աչքերուն միշտ ծաղելու.
Կը հաւատան տըղու պէս, կը հարցընեն իրարու.
Ի՞նչպէս կրնան մըթադնիլ աչքեր այնքան գեղեցիկ:

Երիտասարդ էր, կ'ըսեն, եւ մայրիկի պէս կարչնեղ,
Աւա՛ղ, արօրն իր մընաց աիօսին մէջ կ'իսաւարտ.
Ու կը դարձնեն Մաշտոցին սուրբ էջերը մաղաղաթ
Տալու լացի եղանակ աղօթքներուն սրտաղեղ:

Ամբոխին մէջ քահանան, զերդ ալեւոր նահապետ,
Կառչած յոյսի խարիսխին խաչն է բռնած իբրեւ դեկ.
Իր քայլերուն տակ երկիրն իբրեւ ովկեան ալերեկ,
Կը բարձրանայ, կը ցածնայ Շարականի շէշտին հետ:

Ծաղկած թուփերը ճամբան թեւերն իրենց կ'երկարեն
Վերջին անգամ հըպելու, գէթ սրտին տեղ դադաղին.
Իրենք ալ միշտ սիրելի բընակիչներ մեր գիւղին
Ուրախութիւնն ու վիշտերն եղբայրաբար կը բաժնեն:

Բայց աւելի կը յուղուին սրտերն ինչպէս նոր ալիք,
Որ ափերուն կը բախէ ըսկըսելու վերջստին,
Երբ վարձակներ ողորահիւս կը սրտունն օգն ու երկին
Դադաղն անոր պատելով վարսերու մէջ փոթորիկ:

Ո՛րքան երկար է սրտին գերեզմանի ճանապարհ
Ուր շանթի պէս կեանքի Գիրքն աչքերուն դէմ կը բացուի.
Կ'ունայնանայ մեր աշխարհն, արփին կարծես կ'աղօտի
Քօղն ըսպիտակ օրրանի կը փոխուի միշտ ցուրտ մարմար:

Ո՛հ, երանի մըշակին, որուն աչքերն ամէն օր
Մուրր արշալոյս կը տեսնեն, զիշերն ալ լի աստղերով.
Կը սերմանէ հողին մէջ բանն Աստուծոյ հաւատքով
Հասկերուն հետ ժողովելու մարդարիւններ երկնաւոր:

Օրհնեալ ըլլան իմ հայրերս որոնք բերին երկնքէն
Մեր Շարահանն հանդստեան արդարներուն արժանի.
Իրենց հողին ամէնուր ճերմակ թեւով կը շրջի
Որ տրտմութիւնն հեռանայ մեռելներու երեսէն:

Առաւօտեան կը տանին միշտ մեռելները դամբան,
Որ թարմ շողերն արեւուն մարմինն անխուտ պահպանեն.
Եւ աղօթքներն ալ այդուն երկինք յոյսով միշտ կ'ելլեն,
Կը բարձրանայ խունկն ուղիղ, խաչերն են միշտ յաղթական:

Կը բանայ հողն իր սուրբ զիրկն ինչպէս ոստրէ մը հսկայ
Ընդունելու մարդարիտն անմահութեան սահմանուած.
Ո՛վ պատարադ սրտերու այնքան լացով սրբացած,
Որուն սեղանն է աշխարհս եւ մարդկութիւն քահանայ:

Հող կը նետեն լիարուսն աղօթքին հետ Հանդստեան
Եւ կը նետեն ճաճանչներ ծաղիկներուն հետ չաղրոտ.
Փա՛ռք ի բարձունս Աստուծոյ, նորոգ կեանքի առաւօտ.
Եւ կը տնկեն խաչն անոր սրտին համար պահապան:

Երանի՛ այն մեռելին որուն մեր հողն է դամբան,
Աչքերն ուր միշտ կը մարին շողերու մէջ առտրւան.
Ուր սիրտ առ սիրտ կը սպասեն խաչերուն տակ հայկական
Միահամուռ բանալու նահատակի դերեղման:

ԳԵՐԵՋՄԱՆՈՑԸ

Բարտիններու ըստուերին տակ ծփծլիւտն,
Անշուք եւ լուռ դերեզմանն է հայրերուս,
Ուր մեռելները կ'երազեն յարութիւն,
Ամէն անգամ որ կը ծաղի արշալոյս:

Աչքերն անոնց երբեք մութին չեն դոցուիր,
Ու գիշերն է առանց յոյսի, աստղերու.
Հոն ալ կ'իջնէ հաւատքի լոյսն ոսկեծիր
Առաւօտեան եւ իրիկուան զանդերու:

Ու մըշակի պարզ աչքերով կը դիտեն
Յաւերժութիւն որ կ'երկարի անլախճան.
Չեն բաժնըւած գիւղի կեանքէն, երկնքէն,
Ո՛չ սայլերու ճըռինչն ուրախ կը մոռնան:

Երբոր կ'անցնին քայլեր մօտիկ ճամբայէն,
— Եկան, կ'ըսեն, բանալու մեր դերեզման.
Նոր դարունի շողեր կ'անցնին դէմքերէն
Եւ աւելի կը հաւատան յարութեան:

Ու հայկական մեռելոցին, երկնքէն
Հրեշտակ մը միշտ կ'իջնէ նշխար բաժնելու.
— Հողը տաք է, վարդը բացուած է, կ'ըսեն,
Ու ժամանակ եղները սար դրկելու:

Եւ հեռուէն դաւակներու ձայն կ'առնեն
Որ դաշտ կ'երթան իրենց սիրած երգերով .
Ա՛հ , մինչեւ Ե՞րբ պիտի դարուն երազեն՝
Եւ ծովացած հասկերն ոսկի մատներով :

Արդէն կեռաս կը հաւաքեն աղջիկներ
Ականջներուն սուտակի պէս կախելու .
Կարենայի՛րն դէթ համբուրել չրթունքներ
Որոնց հիմա ժամանակ է սիրելու :

Փայլուն մանդաղն հասկերուն մէջ կը տեսնեն ,
Հի՛ն փարթութիւն , հի՛ն երազներ , հի՛ն փափաք ,
Զեռքերն իրենց , երբեմն ինչպէս , կ'երկարեն
Ու կը մընան դարձեալ անշարժ մութին տակ :

Բըլուրներուն վըրան յանկարծ կը լրսեն
Սըրինդներու եւ տափի ձայնը ցնծուն ,
Համբարձման տօն ու Վարդաւառ է արդէն ,
Ի՛նչ ուրախ էր դիւղի կեանքն այդ օրերուն :

Ի՞նչպէս հիմա այնտեղ մընան կարօտով
Մանուկներուն՝ որ կը մեծնան օրէ օր .
Համբոյր մը դէթ անոնց կապոյտ աչքին քով
Որ կակաչի թերթ մը դառնայ թուշն աղուոր :

Ո՛րքան ընդուն է փափաքն աշխարհ տեսնելու՝
Այնքան կ'իջե՛ շիրիմներուն մըթութիւն :
Ինչո՞ւ այսքան կ'ուշանայ փողն հնչելու
Երբ ըսին թէ շուտով կու դայ յարութիւն :

Ու չեն կրնար հաւատալ թէ մեռած են,
— Սմայ մ'է, կ'ըսեն, որ կը ծածկէ արեւակ.
Անշուշտ չուտով պիտ' արթննան այս քունէն
Երբ լեռներէն բարձրանայ նոր արուեսակ:

Սակայն կու գան եղանակները կ'անցնին
Ու չեն բացուիր դեռ արեւակ ու երկին.
Եւ այն ատե'նը կ'արտասուեն դառնազին,
Կարծես կը դղան թէ աւելի կը մեռնին:

Չեն մոռնար երբ առջին ցաւն ըզզացին.
Դող մ'էր փոքրիկ որ մարմնէն ներս կը հոսէր.
Յուշիկ յուշիկ հասաւ մինչեւ հէզ սրտին
Բիչ մը մութ էր, կը տեսնէին բայց աչքեր:

Եւ յոյսը դեռ չէր հեռացած բարձերէն,
Բոլորը դայն կը տեսնէին ղեղեցիկ.
Վստահ էին թէ փոքրիկ շող մ'երկինքէն
Պիտի բերէ նորէն դարուն երջանիկ:

Եւ օր մ'աւա՛ղ, անսպասելի ինչպէս մահ
Եկաւ տրտում, խաչը ձեռքին քահանան.
Ըսաւ իրենց, թէ հոս չէ մեր կեանքն անմահ,
Դէմքերն օծեց, փակեց աչքերն յաւիտեան:

Շատեր ըսին, թէ չէ մեռած, կը ննջէ
Եւ իրենք ալ միշտ նոյն յոյսով մընացին.
Չէին խորհիր թէ դատուած են աշխարհէ
Նոյնիսկ երբոր ղիրենք դադաղը դըրին:

— Դեռ ծաղկատի թաղեցին զիս, կ'ըսէ մին,
Սէրըս մընաց սրտի մը մէջ անկատար. —
Իմ դաւաններս էին որ զիս կանչեցին,
Կը փըղձէի կէն մը գրկած շիրմաքար:

— Եօթը մատաղ որբեր այնտեղ մընացին,
Մայր մը կ'ըսէ, կաթը կուրծքին մէջ եռուն.
Սնոնք առանց մօրը գրկին կը մրսին
Եւ կը վախճան երբ մինակ են իրիկուն — :

— Դեռ նոր ցորեն էի ցանած աշունին,
Կ'ըսէ մըշակ մ'արցունքի մեծ շիթերով.
Գարնան ատեն դէթ զիս աշխարհ կանչէին
Զայն ջրերէլ, ընծիւղներուն հըպելով — :

— Հայր իմ, հայր իմ, որքան ծանր է այս խաւար,
Այս դիշեր չէ, կ'ողբայ տըղէկ մ'եօթնամեայ,
Ո՞ւր է արեւն, ո՞ւր են դաշտերը դալար — :
— Ո՛հ, դաւակդ իմ համբերէ միշտ եւ յուսա — :

— Սըրինդըս դէթ շրթունքներուս դընէի,
Եւ երգէի, սարերն ի վար երգէի,
Կ'ըսէ հովիւ մը, ջանալով դէթ երգի
Հնչեակ մ'հիւսել իր մատներով թրթռալի:

Կը հանդուցուի հառաչանքին հառաչանք,
Յիշատակներ որոնք երբեք չեն մեռնիր.
Կը խորհին կեանքն ու միշտ կը զգան տառապանք
Վերադարձի յոյսն ալ երբեք չի մարիր:

Ոչ մէկին ունի ժամանակի զաղախար ,
Իրենց համար միշտ աշտօր է , միշտ վայրկեան .
Մինչ ծածկած է մամուռն ամէն շիրմաքար ,
Եւ անուններն արդէն ջնջուած թըւական :

Երբ կը բանան նոր գերեզման մ'իրենց մօտ
Շիրմաքարերն ալիք ալիք կը ծըվան :
Շատ են տենչերն եւ հարցումներն ու կարօտ
Հին օրերէն եւ տուներէն սիրական :

Շուրջն հաւաքուած , ինչպէս ձմրան իրիկուն
Անցեալն իրենց կարծես հէքեաթ իսկ ըլլար .
Կը խոնաւնան յոռուտ աչքերն ամէնուն
Փափաք կը զլան եւ արտասուել չեն կրնար :

Օր մ'ալ աշտօրէս մայրըս շիրիմ իջուցին ,
Արդէն հոն էր հայրըս երկար տարիներ .
— Ո՛հ , Սրբուհի , քեզ երկնքէն հոս բերին ,
Հառաչեց նա , այնպէս երբեք լացած չէր :

Այն կը մեռնի՝ որ կը թողու դաւակներ .
Բերի՞ր , քսաւ , իրենց աչքերը կապոյտ ,
Շրթներն իրենց , բոյրը մեր տան , օդը մեր .
Բերի՞ր արդեօք դաւակիս սիրտը պանդուխտ — :

Գիւղի ափին բարտիներու շուքին տակ
Երկու խաչեր , երկու շիրիմ ցոյց կ'ուն տան .
Օր մ'ալ այնտեղ պիտի իջնէ հրբէշտակ
Քրիստոնեայի թեւեր տալու տրամուրդեան :

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻ

Տէր, դու եղիր մեր զիւղերու
Երդիքներուն վրբան արեւ.
Չար թշնամին վանէ հեռու
Քու օրհնութեամբը խաչածեւ:

Թող չըրացուի նոր առաւօտ
Առանց ժրպիտ մը բերելու.
Երեկոյեան աչքեր թախծոտ
Փոխուին զըւարթ ճաճանչներու:

Դուն այցելէ տուններէ տուն
Աղքատներուն եւ հարուստին.
Եղիր բարի հայր ամէնուն
Բաժնելով հացդ առատագին:

Տերեւ մ'առանց քեզ չի թափիր,
Ո՛չ թռչունէն կ'իյնայ փետուր.
Հաստատ բռնէ միշտ մեր երկիր
Եւ ասողէ ասող զայն շրջեցուր:

Թող չըմբնան լեռներն անձին,
Դաշտերն առանց կանաչութեան.
Գեաւերն ըլլան ջինջ ու յորդուն,
Անտառներն ալ երգ ունենան:

Տուր զեփրեւին արտոյտի թեւ,
Ծաղիկներուն աչքեր զոհար.
Սփռէ ամէն կողմ հեշտ արեւ
Որ չընտի տրտում խաւար:

Ճերմակ հօտերն երբ սար կ'ելլեն,
Տուր սըրինդին անոյշ նըւադ.
Որ դառնուկներն ուրախ ցատկեն
Երբեմն ինչպէս սուրբ աստղին տակ:

Օրհնէ՛, օրհնէ՛ համբարքը մեր,
Եւ մեր օճախն ու մեր թոնիր.
Որ քեզ հասնին զըւարթ ծուխեր
Բուրջառին հետ աղօթակիր:

Թող շողշողան հաւատքով լի
Մեր ժամերուն խաչերն ոսկի.
Աներեւոյթ, երեւելի
Վանէ ամէն մէկ թշնամի:

Ժամի դռներն երբ կը բացուին
Հրեշտակներուն երգը լըսուի.
Էջերուն մէջ ժամադրքին
Ակնարկդ անոյշ թող միշտ հանդէ:

Թող արեւէն շող մ'ալ կաթի
Մութ փոսին մէջ մեռելներուն.
Հրեշտակներուն փողն արծաթի
Բերէ իրենց ալ յարութիւն:

Յ Ա Ն Կ

	էջ		էջ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԻՒՂԸ		Եկեղեցւոյ խաչը	78
Հայկական զիւղը	7	Զանգակը	80
Գիւղի ճամբան	12	Խաչերկաթը	83
Գիւղի ափին	14	Շարաթ երեկոն	85
ԳԻՒՂԻՆ ԵՐԳԸ		Գիւղի կիրակին	89
Տունը	21	Թափօրը	94
Թոնիրը	24		
Սենեակը	26	ԲՆՈՒԹԵԱՆ ԳԻՐԲԸ	
Պատուհանները	30	Բնութեան զերփը	99
Խանձարուրքը	32	Գիւղին ծառերը	104
Բնակիչները	33	Իմ այդիս	108
Մանուկները	36	Թումբերը	111
Հացեփը	39	Ծաղիկները	114
Գինետունը	42	Կռաւմները	116
Ցորեննոցը	45	Վարդաստանէն կը դառնամ	117
Մարագը	48	Ցորենի արաը	118
Ախոռը	50	Անտառը	121
Բուխերիկը	52	Աղբիւրը	124
Գիւղին երգը	55	Աղբիւրին աղը	127
		Գուռը	128
ԽԱԶԻՆ ԴԷՊԻ ԼՈՅՍ		Հիւղակս	132
Եկեղեցին	61	Լքուած հիւղակը	133
Գահանան	64	Գետը	136
Աւետարանը	68		
Աղօթազերփը	71	ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԵՐԳԵՐ	
Լքուած բուրլտը	73	Հերկը	141
Ուխտատեղին	75	Ակնարկէ՛, Տէր	143

	էջ		էջ
Հողը	146	Առաւօտը	208
Գութանները կ'երթան	151	Արեւը	211
Սայլին երգը	156	Արեւմուտքը	213
Հօտաղը	158	Գիւղի լուսնկան	215
Անդադա՛ւր	161	Ատողերը	218
Հասկեր, հասկեր	163	Աշնանային խորհուրդներ	221
Հասկաքաղը	164		
Միջօրէն	167	ՕՐՀՆՈՒԹԻԻՆ ԹՌԶՈՒՆՆԵՐՈՒ	
Ջրտուֆը	169	Թռչունները	225
Վերադարձ	170	Ծիծեռնակները	227
Կալը	174	Ա.— Աղաւնիին	229
Երան	176	Բ.— Սոխակին	230
Հնձանը	178	Գ.— Աբառյալին	231
Հովիւը	180	Դ.— Ծիծեռնակին	232
Հօտը	182	Ե.— Կաքաւին	233
		Զ.— Ճնճղուկին	234
ԵՂԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ԵՐԳԸ		Է.— Կոռնկին	235
Եղանակներու երգը	189	Ը.— Տառապիկին	236
Հովիկը	192	Թ.— Դեղձանիկին	237
Գարունը	195	Ժ.— Կարմբալանջին	238
Ամառը	197	Եկէք թռչնիկներ	239
Աշունը	199	Անոյ՛ւ հն	241
Զմեռը	201		
Գիւղին երկինքը	203	ՄԱՀԷՆ ԴԼՊԻ ԿԵԱՆՔ	
Գիւղին հորիզոնը	204	Թաղումը	245
Ծիրանի զօտին	205	Դերեզմանոցը	248
Ակնարկս	207	Ի խորոց սրտի	253

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0025983

[6p.704.]

11
A 4000

ՆՈՅՆ ՀԵՂԻՆՈՒՆ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԿՐԱԿԱՐԱՆ (Քերթուածներ)

ՎԵՆԵՏԻԿ, Ս. ՂԱԶԱՐ, 1930

ՍՐՏԵՐՈՒ ԵՐԳԸ — ՎԱՆՔԻ ԾԱՂԻԿՆԵՐ (Քերթուածներ)

ՎԵՆԵՏԻԿ, Ս. ՂԱԶԱՐ, 1939

ԽԵՂԺ ՄԱՐԴԿՈՒԹԻՒՆ (Քերթուածներ)

ՎԵՆԵՏԻԿ, Ս. ՂԱԶԱՐ, 1948